

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
วิจิต วิเศษวงษา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2

บทคัดย่อ
ของ
วิจิต วิเศษวงษา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2549

วิชิต วิเศษวงษา.(2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. ปรินญาณิพนธ์

กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ ,

รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเพื่อหาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาและหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 10 โรงเรียน จำนวน 616 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ความรับผิดชอบต่อตนเอง การควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .862, .826, .744, .863, .686, และ .634 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สหสัมพันธ์พหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1.ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ความรับผิดชอบต่อตนเอง การควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีค่าเท่ากับ .225 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยตัวแปรอิสระร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนได้ร้อยละ 5

2.ตัวแปรความรับผิดชอบต่อตนเองและเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.175 มีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลร้อยละ 34.314 และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.164 มีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลร้อยละ 32.157

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS AND BUDDHISM
LEARNING ACHIEVEMENT OF MATHAYOMSUKSA IV STUDENTS IN
BANGKOK EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

AN ABSTRACT
BY
WICHIT WISETWONGSA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Master of Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
May 2006

Wichit Wisetwongsa. (2006). ***A Study of the Relationship between Some Factors and Buddhism Learning Achievement of Mathayomsuksa IV Students in Bangkok Educational Service Area Office 2***. Master Thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee. Assoc. Prof. Dr. Booncherd Pinyoanantapong,
Assoc. Prof. Nipa Sripairot.

The main purpose of this research was to study the relationship between some factors and the Buddhism learning achievement of Mathayomsuksa IV students, the specific purpose was to investigate the multiple correlation of some factors and the Buddhism learning achievement and to investigate the beta weight of each factor affecting the Buddhism learning achievement. The samples comprised 616 Matthayomsuksa IV students in Bangkok Educational Service Area Office 2, in academic year 2005, selected by using the two-stage random sampling. The tools used in the research were the questionnaires about the perception of teaching behaviors, self-responsibility, self-control, achievement motivation, and attitude toward Buddhism learning, and the test of Buddhism learning achievement. The reliabilities were .862, .826, .744, .863, .686, and .634 respectively. The data were analyzed by using multiple correlations and multiple regressions.

The results of study were:

1. The multiple correlation coefficients between the factors about perception of teaching behaviors, self-responsibility, self-control, achievement motivation, and attitude toward Buddhism learning, and the Buddhism learning achievement were .225 with statistical significance at the level of .01. The independent factors together explained the variance of Buddhism learning achievement at 5 %.

2. The factors about self-responsibility and attitude toward Buddhism positively affected the Buddhism learning achievement with statistical significance at the level of .01. The beta weigh of factor about self-responsibility in the form of standard score of 0.175 was effectively at 34.314 %. Furthermore, the beta weigh of factor about attitude toward Buddhism learning in the form of standard score of 0.164 was effectively at 32.157 %.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความรู้และความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าที่ได้กรุณา ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการปรับปรุงแก้ไข ทำให้การวิจัยใน ครั้งนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติคุณ รุ่งเรือง อาจารย์ชาญวิทย์ จรัสสุทธิศรี, อาจารย์นที ศิริมัย, อาจารย์ธีรยุทธ ภูเข, อาจารย์อดุลย์ ไบกุลลาบ, อาจารย์อริณทร์ น่วมถนอม และ อาจารย์ชฎาธาร คำเนียม ที่ให้ความกรุณาเป็น ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ที่เอื้อให้ความร่วมมือ และอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน การวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่เมตตาให้โอกาส ทางการศึกษา ให้ความรู้ และให้ประสบการณ์อันมีคุณค่าอย่างยิ่ง ตลอดจนเพื่อนๆ รุ่นพี่ รุ่นน้องที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำ

สุดท้ายผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณอันสูงยิ่งของคณะสงฆ์ทุกรูปที่ให้ความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือในทุกด้าน โยมบิดา – มารดา ผู้ที่นับถือทุกท่านผู้ให้ความอุปถัมภ์ทุนการศึกษาของ ผู้วิจัย และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมาจนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

วิจิต วิเศษวงษา

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 12	
	ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 12	
	คุณภาพของผู้เรียนจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 14	
	กระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 14	
	แนวทางการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น	
	พื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๔.....	17
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา.....	24
	ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	24
	องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	26
	การวัดและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	27
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู.....	33
	ความหมายของพฤติกรรมการสอน.....	33
	ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน.....	33
	หลักการและลักษณะการสอนที่ดี.....	34
	การวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน.....	36
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	37
	ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	37
	ลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	38

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	39
ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวพุทธศาสนา.....	40
การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	41
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง.....	42
ความหมายของการควบคุมตนเอง.....	42
ความสำคัญของการควบคุมตนเอง.....	43
การควบคุมตนเองตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม.....	45
การฝึกฝน และแนวทางพัฒนาการควบคุมตนเอง.....	46
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อตนเอง.....	48
ความหมายของความรับผิดชอบ.....	48
ความสำคัญของความรับผิดชอบ.....	49
ประเภทของความรับผิดชอบ.....	49
ลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ.....	51
การพัฒนาและการปลูกฝังความรับผิดชอบ.....	52
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา.....	53
ความหมายของเจตคติ.....	53
องค์ประกอบของเจตคติ.....	54
ประโยชน์ของการวัดเจตคติ.....	57
การวัดเจตคติ.....	58
มาตราวัดเจตคติ.....	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	60
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	60
งานวิจัยภายในประเทศ.....	62
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3(ต่อ) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	 80
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	 85
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	86
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
อภิปรายผล.....	88
ข้อเสนอแนะ.....	90
 บรรณานุกรม	 92
 ภาคผนวก	 102
ภาคผนวก ก	103
ภาคผนวก ข	110
ภาคผนวก ค	117
ภาคผนวก ง	131
ภาคผนวก จ	133
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	 136

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน..	66
2 สถิติพื้นฐานของปัจจัยแต่ละปัจจัย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	82
3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละปัจจัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	83
4 น้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์และค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของปัจจัยแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4...	84
5 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู...	104
6 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง....	105
7 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง.....	106
8 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	107
9 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนวิชา พระพุทธศาสนา.....	108
10 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา พระพุทธศาสนา.....	109
11 อำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู.....	111
12 อำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง.....	112
13 อำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง.....	113
14 อำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	114
15 อำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา...	115
16 ความยาก (p) และอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนวิชาพระพุทธศาสนา.....	116

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	9
2 รายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	21
3 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า.....	68
4 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา.....	70

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาตามหมวด 1 มาตรา 6 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดการการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปีการศึกษา เริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีส่วนช่วยพัฒนาคุณสมบัติของพลเมืองให้มีประสิทธิภาพดังที่กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าเป็นกลุ่มสาระที่ศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสถาบันทางสังคม มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพ การแก้ปัญหา และการปฏิบัติตนในสังคม ปัญหาสำคัญในการเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ ซึ่งเนื่องมาจากองค์ประกอบหลายด้านรวมอยู่ด้วยกัน อาทิ ด้านสติปัญญา

ด้านสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ด้านความสนใจในการเรียนของนักเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านสติปัญญา ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านบุคลิกภาพส่วนตัวของนักเรียน กล่าวคือ การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง และเจตคติต่อการเรียน ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ต่างก็ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวชี้บอกความสามารถทางการเรียนที่สำคัญ

วิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะเป็นวิชาที่ช่วยยกระดับจิตใจของมนุษย์ในการที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามุ่งเน้นให้เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายหรือดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ.2545:1) สำหรับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาควรให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอย่างน้อย 2 ชั่วโมงหรือ 2 คาบต่อสัปดาห์ แต่ก็ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่มาก ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำ ปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีหลายด้าน ได้แก่

ด้านสติปัญญา ความสามารถทางด้านสติปัญญาหรือสมองเป็นองค์ประกอบหลักให้ผู้เรียนสามารถนำผลที่ได้รับจากการเรียนและการสอนของครูไปใช้ได้อย่างถูกวิธี ทั้งในด้านการศึกษาต่อและการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ แต่เดิมเชื่อกันว่า ความสามารถทางสมองขึ้นอยู่กับพันธุกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าสิ่งแวดล้อมและการฝึกฝนก็มีอิทธิพลต่อความสามารถทางด้านสติปัญญาหรือสมอง (ชวาล แพรัตกุล. 2517:17) ความสามารถทางด้านสติปัญญา เป็นเรื่องที่น่าสนใจในแวดวงจิตจนถึงยุคปัจจุบันให้ความสำคัญให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าและวิจัยกันมากที่สุดเรื่องหนึ่ง เพราะสติปัญญาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ และการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้หรือการศึกษาจากสถานการณ์ในชีวิตจริง ผู้มีสติปัญญาดีสามารถเรียนรู้และได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ (วรณีย์ ลิ้มอักษร. 2543:21) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงจูงใจ และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาด้านอื่น ๆ อนาสตาซี. (Anastasi.1970 :107)

ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ธรรมชาติของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันทั้งทางร่างกายและสมรรถภาพทางสติปัญญาหรือสมอง ซึ่งความแตกต่างนี้ทำให้ความสามารถในการเรียนหรือการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การจัดการเรียนรูจึงเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการศึกษา ถ้าผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาถึงความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคนจะได้รู้ว่านักเรียนเด่น-ด้อย ด้านใดก็สามารถจัดประสบการณ์ได้ถูกต้องเหมาะสมเพื่อช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถทางสติปัญญาหรือสมองเกิดการเรียนรู้เร็วขึ้น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ประสบผลสำเร็จในการเรียน ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ บารอน (Baron.1955:68-69) องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ทักษะทางด้านร่างกาย คุณลักษณะทางด้านจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ และเพศ ตลอดจนพฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมที่มีความเป็นมิตรต่อกัน เข้าอกเข้าใจกัน มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน (ปณตพร โจทย์กิง. 2530:34-35) ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการเรียนการสอน เพราะครูคือผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์สู่ นักเรียนและจะช่วยเหลือให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นได้อีกด้วย จากผลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530:180) ได้พบว่า ไม่ว่าสภาพแวดล้อมจะเป็นอย่างไรตัวป้อนจะพร้อมมากน้อยเพียงไร พฤติกรรมการสอนของครูก็ยังเป็นตัวที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งตรงกับ พยุงศักดิ์ สนเทศ. (2531:9) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า พฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ดีและสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจพอใจรักใคร่และศรัทธาในตัวครู อันจะเป็นผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็จะดีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการจัดการ

เรียนการสอนให้ได้ผลดี และครูเป็นผู้ที่ทำให้แผนการศึกษาแห่งชาติดำเนินไปตามวัตถุประสงค์อย่างได้ผลดี ซึ่งสอดคล้องกับ แฟลนเดอร์ส (Flanders.1970 : 3) กล่าวว่าพฤติกรรมการสอนในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถ้าครูเอาใจใส่และควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้แล้วย่อมจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้

ด้านบุคลิกภาพส่วนตัวของนักเรียน ปัจจุบัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษาศึกษา โดยนักการศึกษาถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อที่จะตอบปัญหาในเรื่องความสำเร็จ และความล้มเหลวในการเรียน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนา แก้ไข ปัญหาที่เกิดจากการเรียนรู้และให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด แต่นักศึกษาจะประสบความสำเร็จทางการเรียนหรือไม่นั้น มีองค์ประกอบหลายประการ ฟิรโคสท์ (Prescott.1961:27) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั้นประกอบด้วย องค์ประกอบทางด้านร่างกาย องค์ประกอบทางความรัก องค์ประกอบทางวัฒนธรรม องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ของเพื่อนวัยเดียวกัน องค์ประกอบทางการปรับตัว และองค์ประกอบทางการพัฒนาตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติที่มีต่อการเรียน นอกจากนี้ ทราเวอร์ส. (Thaver.1958 : 396) ได้กล่าวว่าตัวแปรทางด้านกายภาพ สภาพทางบ้าน ความสนใจ ความมุ่งมั่น เจตคติที่มีต่อสถาบัน วิชาที่เรียน และอาจารย์ที่สอน ตัวแปรเหล่านี้ต่างก็มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึง การวางแผนจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ตัวแปรที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุด คือ สติปัญญา การจัดการเรียนการสอนของครู บุคลิกภาพส่วนตัวของนักเรียน นอกจากนี้ยังประกอบด้วย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง (สุริย์ ประกายจันทร์. 2532 : 17) ที่เหลืออีกร้อยละ 10 เป็นตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บลูม (Bloom. 1982 : 166) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีกิจกรรมการเรียนการสอน เจตคติต่อรายวิชาที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถึงร้อยละ 65 จากแนวความคิดดังกล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจจะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งตัวแปรที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่าตัวแปรเหล่านี้น่าจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จึงสนใจจะศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

1. เพื่อหาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ความสำคัญของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผลการวิจัยจะทำให้ทราบว่าปัจจัยบางประการ คือ การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไม่น้อยเพียงใด อันจะเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอน ครูแนะแนว ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาในการที่จะพัฒนาปัจจัยเหล่านี้ เพื่อมาส่งเสริมและพัฒนาจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาสูงขึ้น เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นพลเมืองดีของสังคม ประเทศชาติและพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน 35 โรงเรียน 311 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 12,855 คน โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 21 โรงเรียน จำนวน 231 ห้อง โรงเรียนขนาดใหญ่ 12 โรงเรียน จำนวน 77 ห้อง โรงเรียนขนาดกลาง 2 โรงเรียน จำนวน 3 ห้อง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 10 โรงเรียน และมีจำนวนนักเรียน 616 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) มีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) สุ่มมาประมาณร้อยละ 25 ของจำนวนโรงเรียนในแต่ละขนาดโรงเรียน ได้โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 10 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จาก 10 โรงเรียน โดยสุ่มประมาณร้อยละ 15 ของจำนวนห้องในแต่ละโรงเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

1. การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (Perception of Teaching Behavior)
2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง (Self-Responsibility)
3. การควบคุมตนเอง (Self-Control)
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation)
5. เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (Attitude toward Buddhism learning)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยบางประการ (Variables) หมายถึง ตัวแปรที่นำมาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ 5 ปัจจัย ดังนี้

1.1 การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (Perception of Teaching Behavior) หมายถึง การรู้และเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับการกระทำหรือการแสดงออกของครูในขณะที่ทำการสอน อันเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม การใช้สื่อการสอน การสร้างสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติและการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในวิชาพระพุทธศาสนา การกระทำหรือการแสดงออกของครูในขณะที่ทำการสอนอันเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม การใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติและการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในวิชาพระพุทธศาสนา

1.2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง (Self-Responsibility) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน การประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม รู้จักประมาณการใช้จ่าย รู้จักบทบาทและหน้าที่ตน ใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมกับสภาพของตนโดยไม่ทำความเดือดร้อนกับ

ตนเองและผู้อื่น ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในส่วนดีและไม่ดี ไม่ปิดความรับผิดชอบรู้จักปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่บกพร่องของตนให้ดีขึ้น

1.3 การควบคุมตนเอง (Self-Control) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่จะละเว้นการกระทำบางชนิดหรือความสามารถที่จะกระทำด้วยเหตุผลและความอดทนเพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการหรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่มุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรคหรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ

1.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) หมายถึง ความศรัทธา หรือความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จโดยพยายามปฏิบัติให้ดีกว่าบุคคลอื่น พยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ แล้วรู้สึกสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จและมีความวิตกกังวลเมื่อไม่ประสบความสำเร็จ ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งพิจารณาถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา

1.5 เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (Attitude toward Buddhism learning) หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และความตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในด้านเนื้อหาวิชา วิธีการสอน บรรยากาศในการเรียนการสอน การเห็นคุณค่า และประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อจบการศึกษา

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (Buddhism Achievement) หมายถึง ความรู้ ความสามารถที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งในงานวิจัยนี้ หมายถึง คะแนนจากการสอบวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. น้ำหนักความสำคัญ หมายถึง ค่าที่แสดงถึงตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (Score weight : b)

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ด้านการวิจัยและวัดผลทางการศึกษา มีความรู้ทางด้านจิตวิทยาและทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 5 ท่าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดีแล้วยังช่วยให้นำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเอง และสังคมได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2519:111-112) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการทดสอบ เพื่อวัดทักษะ และความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว

ทั้งนี้ไม่ว่าการเรียนรู้จะเป็นการเรียนในวิชาใดหรือใช้วิธีเรียนแบบใด การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้กันอย่างกว้างขวางในเกือบทุกวิชาและในระดับชั้นต่างๆ สำหรับข้อสอบที่ใช้ในการวัดผล การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไปครูผู้สอนหรือผู้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะคัดเลือกจากข้อสอบที่มีประสิทธิภาพมาทำการวัด ไอแซกส์, อาโนลด์ และไมลีย์ (Eysenk, Arnold and Meili. 1972 : 6) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทั้งร่างกายและทางสติปัญญา ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้รับจากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจจะได้จากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกต การตรวจการบ้าน หรืออาจได้ในรูปแบบของเกรดจากโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อน และระยะเวลานานพอสมควร หรือได้จากการวัดจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป ปัจจุบันผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษา โดยนักการศึกษาถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อที่จะตอบปัญหาในเรื่องความสำเร็จ และความล้มเหลวในการเรียน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนา แก้ไข ปัญหาที่เกิดจากการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด แต่นักศึกษาจะประสบความสำเร็จทางการเรียนหรือไม่นั้น

มีองค์ประกอบหลายประการ ดังที่ อนาสตาซี (Anastasi.1970 : 107) กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญา (Intellectual Factors) และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา (Non-Intellectual Factors) ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงจูงใจ และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาด้านอื่น ๆ และทราเวอร์ส (Travers. 1958 : 396) ได้กล่าวว่าตัวแปรทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา เช่น การปรับตัว สภาพทางบ้าน ความสนใจ ความมุ่งมั่น เจตคติที่มีต่อสถาบัน วิชาที่เรียน และอาจารย์ที่สอน ต่างมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สุริย์ประกายจันทร์ (2532: 17) กล่าวถึงสัดส่วนขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด รวมถึงลักษณะนิสัยทางจิตพิสัยของนักเรียน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 65 คุณภาพการสอนของครูมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 25 ที่เหลืออีกร้อยละ 10 เป็นตัวแปรอื่น ๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีองค์ประกอบมากมายหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

- 1.องค์ประกอบทางด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ สภาพครอบครัว อาชีพ รายได้ ตลอดจนพื้นฐานทางการศึกษา ซึ่งต่างก็เป็นตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- 2.องค์ประกอบทางการเรียน ได้แก่ เจตคติที่มีต่อการเรียน นิสัยในการเรียน ความกระตือรือร้นในการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเจตคติที่มีต่อครูผู้สอน พฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งต่างก็เป็นตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.องค์ประกอบด้านสถานที่ให้บริการทางการศึกษา ได้แก่ สถานที่จัดการเรียนการสอน ความใกล้ชิด การให้บริการการศึกษาแก่นักเรียน การแนะแนว ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสิ้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน ดังนี้

1.ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

2.ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก

3.มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

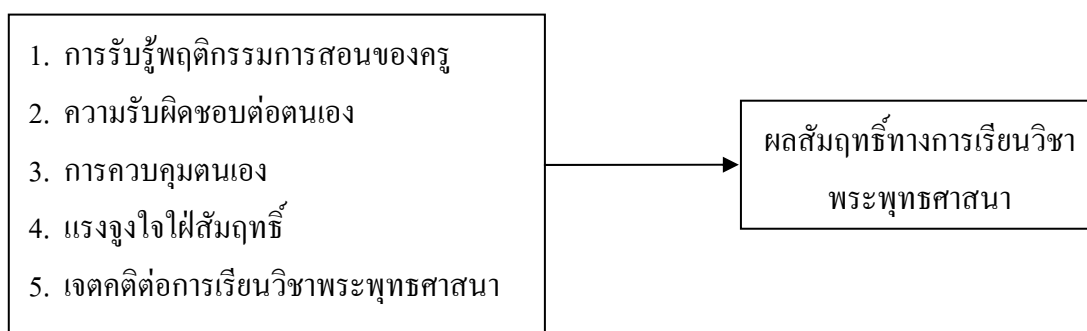
4.เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาควิชาในความเป็นไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

5.มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการจัดให้เรียนรู้อย่างมีความหมาย เน้นการบูรณาการ และพัฒนาค่านิยม จริยธรรมที่ดีงามให้กับผู้เรียน การประเมินผลต้องเป็นธรรมและต่อเนื่อง ให้ข้อมูลย้อนกลับได้ ซึ่งวัดจากผลการปฏิบัติงาน หรือการสอนโดยการประเมินเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยอิสระและสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 22 ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ซึ่งวิธีการเรียนการสอนดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุขและเต็มใจ และสามารถสร้างผู้เรียนให้มีลักษณะเหมาะสมกับโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักวางแผนการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ รักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาว่าจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนมากน้อยเพียงใด ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. มีปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 1.1 ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 1.2 คุณภาพของผู้เรียนจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 1.3 กระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 1.4 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 1.5 แนวทางการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- 2.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
 - 2.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.3 การวัดและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู
 - 3.1 ความหมายของพฤติกรรมการสอน
 - 3.2 ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน
 - 3.3 หลักการและลักษณะการสอนที่ดี
 - 3.4 การวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน
- 4.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 4.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 4.2 ลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 4.3 การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 4.4 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวพระพุทธศาสนา
 - 4.5 การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 5.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง
 - 5.1 ความหมายของการควบคุมตนเอง
 - 5.2 ความสำคัญของการควบคุมตนเอง
 - 5.3 การควบคุมตนเองตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

- 5.4 การฝึกฝน และแนวทางพัฒนาการควบคุมตนเอง
- 6.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อตนเอง
 - 6.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
 - 6.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - 6.3 ประเภทของความรับผิดชอบ
 - 6.4 ลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
 - 6.5 การพัฒนาและการปลูกฝังความรับผิดชอบ
- 7.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนา
 - 7.1 ความหมายของเจตคติ
 - 7.2 องค์ประกอบของเจตคติ
 - 7.3 ประโยชน์ของการวัดเจตคติ
 - 7.4 การวัดเจตคติ
 - 7.5 มาตรฐานวัดเจตคติ
- 8.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปีการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 :1-51) เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา โดยการนำวิทยาการแขนงวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกันเป็น 5 สาระ ได้แก่

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 : ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนาพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

1.1 ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยที่ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในแต่ละด้าน ดังนี้

1.ด้านความรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญ ๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย

ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น โดยจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการหรือสหวิทยาการ

2.ด้านทักษะและกระบวนการ

ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ผู้เรียนควรจะได้พัฒนากระบวนการต่าง ๆ จนเกิดทักษะและกระบวนการดังนี้

ทักษะการคิด เช่น การสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์ หลักการและการนำไปใช้ตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ทักษะการแก้ปัญหาตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสอบ เช่น ความสามารถในการตั้งคำถามและการตั้งสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐาน และสรุปเป็นหลักการ

ทักษะการเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการสื่อสาร โดยการพูด การเขียน และการนำเสนอ ความสามารถในการตีความ การสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลา และการจัดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้

ทักษะกระบวนการกลุ่ม เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงาน กลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้งและแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.ด้านเจตคติและค่านิยม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง ฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่า อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองของศาสนา และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.ด้านการจัดการและการปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการอบรมป็นนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

จากความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม วัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดีแล้วยังช่วย

ให้นำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเอง และสังคมได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 คุณภาพของผู้เรียน จากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสภาพแวดล้อม

จากองค์ประกอบดังกล่าว จึงทำให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน ดังนี้

1.ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

2.ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก

3.มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาควิชาใจในความเป็นไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

5.มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากคุณภาพของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสรุปได้ว่า ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่เหมาะสมกับคนไทยและเป็นพลเมืองดีของชาติ ใช้ชีวิตในสังคมอย่างสันติ มีคุณภาพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3 กระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่เรียน

หลักการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่

1.จัดการเรียนการสอนที่มีความหมาย โดยเน้นแนวคิดที่สำคัญ ๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ทั้งในและนอกโรงเรียนได้ เป็นแนวคิดความรู้ที่คงทนยั่งยืนมากกว่าที่จะศึกษาในสิ่งที่เป็นเรื่องหรือข้อเท็จจริงที่มากมายกระจัดกระจายแต่ไม่แก่นสาร ด้วยการจัดกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียนและด้วยการประเมินผลที่ทำให้ผู้เรียนต้องใส่ใจในสิ่งที่เรียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาได้เรียนรู้และสามารถทำอะไรได้บ้าง

2.จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการ การบูรณาการตั้งแต่หลักสูตร หัวข้อที่จะเรียน โดยเชื่อมโยงเหตุการณ์ พัฒนาการต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เกิดขึ้นในโลกเข้าด้วยกัน บูรณาการความรู้ทักษะค่านิยมและจริยธรรมลงสู่การปฏิบัติจริงด้วยการใช้แหล่งความรู้ สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ และสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ

3.จัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนา ค่านิยม จริยธรรม จัดหัวข้อ หน่วยการเรียนรู้ ที่สะท้อน ค่านิยม จริยธรรม ปทัสถานในสังคม การนำไปใช้จริงในการดำเนินชีวิต ช่วยผู้เรียนให้ได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ยอมรับและเข้าใจในความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตน และรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

4.จัดการเรียนการสอนที่ท้าทาย คาดหวังให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทั้งในส่วนตัวและการเป็นสมาชิกกลุ่ม ให้ผู้เรียนใช้วิธีการสืบเสาะ จัดการกับการเรียนรู้ของตนเอง ใส่ใจและเคารพในความคิดของผู้เรียน

5.จัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด ตัดสินใจ สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดการตัวเองได้ มีวินัยในตนเองทั้งด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต เน้นการจัดกิจกรรมที่เป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ ความสามารถไปใช้ในชีวิตจริง

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้ แม้ว่าอาจจะไม่ใช่เด็กทุกคนที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนในระดับที่เท่ากัน ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ครูผู้สอนควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลายผสมผสานกันเหมือนกับการสอนอื่นๆ เพราะเหตุว่าไม่มีการสอนวิธีใดวิธีหนึ่งที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวการสอนที่ดีคือการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนและนักการศึกษาในปัจจุบันรู้ว่าการพัฒนารูปแบบการสอนแบบต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับครูผู้สอนซึ่งมีบุคลิกภาพต่างกัน ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน และบริบทที่ต่างกันเป็นสิ่งที่ทำได้ ครูผู้สอนบางคนและนักเรียนบางกลุ่มอาจชอบใช้วิธีการสอนเป็นรายบุคคล ครูบางคนและนักเรียนบางกลุ่มอาจชอบใช้วิธีสอนด้วยการอภิปราย การทำงานกลุ่ม นักเรียนบางคนและบางกลุ่มอาจชอบใช้ทั้งสองวิธี อย่างไรก็ตามตัวครูผู้สอนเองก็จะต้องมีความยืดหยุ่น ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนบ้าง พร้อมทั้งมีการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี

จากกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสรุปได้ว่า ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการจัดให้เรียนรู้อย่างมีความหมาย เน้นการบูรณาการ และพัฒนา ค่านิยม จริยธรรมที่ฝังามให้กับผู้เรียน การประเมินผลต้องเป็นธรรมและต่อเนื่องให้ข้อมูลย้อนกลับ

ได้ ซึ่งวัดจากผลการปฏิบัติงาน หรือการสอนโดยการประเมินเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยอิสระและสร้างสรรค์

1.4 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สุนันท์ ศลโกสม (2545 : 5) กล่าวถึงหลักการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner – Centered Assessment) ว่าจุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการประเมินผู้เรียนคือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การกำหนดมาตรฐาน และการออกแบบระบบการประเมินควรเป็นผลที่เกิดจากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถที่แท้จริงออกมาและสะท้อนให้เห็นถึงแรงจูงใจและความตั้งใจในการเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักกำกับดูแลและประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

- 1.การวัดความรู้ ทักษะกระบวนการและยุทธศาสตร์ที่ประเมินสอดคล้องตามที่นักเรียนใช้ในกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักสูตรและตามประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน
- 2.การประเมินผลควรอาศัยข้อมูลจากการปฏิบัติภาระงานที่มอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติในที่สุดคล้อยกับงานที่เป็นสภาพจริง และสอดคล้องกับหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ในชั้นเรียน
- 3.การประเมินและการตัดสินผลการเรียนใช้ข้อมูลจากผลการสอบแบบทดสอบมาตรฐานประกอบกับผลการเรียนรู้ระหว่างเรียนที่เป็นพฤติกรรมในการเรียนรู้ การปฏิบัติงานและผลงานของผู้เรียน
- 4.การประเมินต้องเป็นธรรมกับผู้เรียนทุกคน โดยไม่มีความลำเอียงทางพื้นฐานทางวัฒนธรรม ภาษา เชื้อชาติ เพศ และภูมิหลังทางผลสัมฤทธิ์
- 5.การประเมินในชั้นเรียนควรกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลระยะยาวสำหรับใช้เป็นหลักฐานการเรียนรู้และการพัฒนาและความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 6.การประเมินควรจะรวมถึงการวัดแรงจูงใจ เจตคติ และจิตพิสัยของผู้เรียนต่อการเรียน
- 7.ผลการประเมินควรให้ข้อมูลป้อนกลับอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องและการปรับปรุงแผนการเรียนรู้
- 8.การวัดผลจากการปฏิบัติงานของผู้เรียนและผลการสอบวัด ผู้สอนต้องพิจารณาคำตอบที่เป็นไปได้และสมเหตุสมผล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำงานที่ผิดพลาดหรือการสอบที่บกพร่องนั้น
- 9.การประเมินควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจทักษะกระบวนการที่สร้างสรรค์และเป็นอิสระจากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้นักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.5 แนวทางการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เกิดขึ้นในช่วงที่สังคมไทยมีวิกฤตทางศีลธรรม คนไทยกำลังแสวงหากระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ วิธีคิดใหม่ ที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าเพื่อพลิกฟื้นความเข้มแข็งของระบบจริยธรรม และวัฒนธรรมของสังคมไทย ซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา หลักสูตรดังกล่าวมีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง ดี และมีวิจรรณญาณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ได้มองเห็นว่าการเรียนรู้ตามพุทธวิธีเป็นสิ่งที่ล้ำเลิศ และมีกระบวนการหรือ Technical know how อยู่ในสังคมไทยในหมู่พระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้ทรงคุณความรู้ เมื่อได้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนโดยมหาเถรสมาคม นำโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายมหานิกายและธรรมยุตินิกาย พร้อมผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ จิตวิทยาพัฒนาการ และการพัฒนาสื่อ กำหนดแนวทางการจัดหลักสูตรพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง เหมาะสมและชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดศรัทธาอย่างสูงในพระรัตนตรัย เชื่อมโยงบูรณาการสาระการเรียนรู้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยมีเอกภาพอยู่ที่ความมีศรัทธาอย่างแน่วแน่ต่อพระรัตนตรัย มุ่งนำหลักธรรมซึ่งมีอริยสัจ 4 เป็นกรอบไว้จัดการเรียนรู้ขับเคลื่อนสาระการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามพุทธวิธี นำไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต และนำกระบวนการเรียนรู้ตามพุทธวิธีไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงาน และการประกอบอาชีพ

ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ เชื่อมโยง เป็นอรรถสัมพันธ์บูรณาการให้เกิดความคิดรวบยอดหลัก คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ผู้เรียนลงมือเรียนรู้ด้วยสมาธิและการพิจารณาตนเอง (Self Learning) การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept Learning) ในสาระการเรียนรู้ที่กำหนดฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ด้วยการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกฝนให้เกิดสติ สมาธิ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สาระหรือวิชาอื่นด้วย

การสอนของพระพุทธเจ้า แต่ละครั้งจะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จโดยมีคุณลักษณะที่เรียกว่าเป็นลีลาการสอน 4 อย่างดังนี้

1. สันทัสสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนลงมือไปดูให้เห็นกับตา
2. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริง ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ
3. สมุตเตชนา เข้าใจให้ถ่องแท้ บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นและย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก
4. สัมปหังสนา ชโลมใจให้แช่มชื่น ราเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อและเปี่ยมด้วยความหวังเพราะมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะพึงได้รับจากการปฏิบัติ

อาจผูกเป็นคำสั้น ๆ ได้ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจ กล้าหาญ ร่าเริง หรือ ชี้ชัด เจริญธรรม ฝึกคิดเบิกบาน

ในการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามพุทธวิธีนั้น บทบาทของครูสำคัญมาก บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำวิธีการ ถ้าผู้เรียนสามารถทำเองได้ก็ให้ทำเอง บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำ ครูที่ดีต้องมีทั้งวิชา และจรรยา (วิชาจรณสมฺปนฺโน) วิชา คือ ความรู้ดี จรรยา คือ ความประพฤติดี บทบาทสำคัญของครูมีสามคำ คือ แนะนำ ทำให้ง่าย อยู่ให้เห็น ดังพุทธพจน์ที่ว่า ตุมฺเหหิ กิจฺจํ อาตปฺปํ อุกฺขตาโร ตถาคตา การลงมือปฏิบัติเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย พระตถาคตเป็นผู้บอกวิธีการความศรัทธาเป็นรุ่งอรุณแห่งการศึกษา เมื่อจิตอ่อนโยน มีศรัทธาพร้อมที่จะพัฒนาไปตามลำดับ 7 ขั้น ดังนี้

1. มีศรัทธาเข้าไปหาครู
2. ศึกษาคำสอนของท่าน
3. จดจำเรื่องที่ศึกษา
4. พิจารณาความหมายของคำที่จดจำมานั้น
5. เกิดความเข้าใจเพราะเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบ
6. เกิดฉันทะ คือ ความพอใจ การศึกษาต้องศรัทธาฉันทะนี้ให้ได้
7. อุตสาหะ คือ รับผิดชอบ

ลำดับขั้นทั้ง 7 นี้ เป็นการศึกษาเพื่อชีวิต อาจลดชั้นลงเหลือสามขั้นใหญ่ ดังนี้

ขั้นแรก รับฟังและจดจำข้อมูลที่ได้จากผู้อื่น (ลำดับที่ 1-3)

ขั้นที่สอง คือการที่เราปฏิบัติหรือทำตามข้อมูลนั้น (ลำดับที่ 4-5) นั่นคือพิจารณาอย่างถี่ถ้วน การที่เราเกิด คือ เราเป็นฝ่ายกระทำต่อข้อมูลนั้นโดยจับพลิกคว่ำพลิกหงายมีปฏิกิริยา (Reaction) คือกระทำต่อข้อมูลที่ได้รับ

ขั้นที่สาม คือเกิดเจตคติต่อเรื่องนั้นว่าดีหรือเลว ถ้าเห็นว่าดีก็มีฉันทะคือพอใจที่จะทำตาม และอุตสาหพยายามจนเกิดทักษะ (ลำดับที่ 6-7)

แนวคิดจากสาระการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6)

มีจุดหมายให้รู้ว่า พระพุทธศาสนา มีคำสอนและวิธีการที่เป็นสากล มีข้อปฏิบัติยืดยาวสายกลาง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข ให้เห็นว่า พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนเชื่อมโยงได้กับศาสตร์สมัยใหม่ เรารู้จักแก้ปัญหาตามวิธีการของอริยสัจ 4 ในขณะเดียวกันก็ให้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตที่ดำเนินไปตามกระบวนการแห่งปฏิจจสมุปบาท สรรพสัตว์ต้องอิงอาศัยกัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นคนมีจิตใจกว้างและมีเหตุผลสำหรับการเป็นพลเมืองดีของสังคมประเทศชาติและโลก พัฒนาการของหลักสูตรการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

กระทรวงธรรมการได้กำหนดให้มี “วิชาจริยา” เป็นครั้งแรกในหลักสูตรทุกชั้น เมื่อ พ.ศ. 2445 โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพื่อกล่อมเกลานิธิยาคอของกุลบุตรธิดาในสมัยนั้น และได้ถือเป็นนโยบายให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับวิชานี้มาตลอด จนถึง พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง

เป็นประมุข ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร วิชาจรรยาภีก็มีส่วนต้องปรับปรุงตามไปด้วย โดยขยายออกไปเป็นหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เนื้อหาของวิชาศาสนาและจริยธรรมจะมีลักษณะเป็นจริยธรรมสากลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประชาชน อย่างไรก็ตามการปรับปรุงหลักสูตรในห้วงเวลาต่อมาก็หันกลับมาให้ความสำคัญโดยเพิ่มเนื้อหาสาระของศาสนาและจริยธรรมขึ้นอีก เนื่องจากเยาวชนมีปัญหาด้านศีลธรรมมากขึ้น

ในการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 วิชาศีลธรรมถูกบูรณาการอยู่ในวิชาบังคับและวิชาเลือกต่อมากกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเพิ่มเติมเนื้อหาในหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยประกาศให้ใช้ในปีการศึกษา 2526 สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2527 ประกาศเพิ่มเติมเพิ่มรายวิชาเลือกในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งที่ วก 1193/2534 เรื่อง ปรับปรุงคำอธิบายในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ให้โรงเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาที่ปรับปรุงใหม่พร้อมกันทุกชั้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ให้จัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาที่ปรับปรุงใหม่ในปีการศึกษาถัดไป ปีละ 1 ชั้นตามลำดับ ซึ่งจะครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2539 โดยสอดคล้องกับคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 611/2533 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

การปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นชอบให้กรมวิชาการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับ และมีคำสั่งให้โรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2533 ทุกชั้น และให้โรงเรียนทั่วประเทศใช้ในปีการศึกษา 2534 โดยมีผลบังคับใช้ปีละชั้นในแต่ละระดับตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 611 และ 612 และ 613/2533 นั้น หลังจากที่หลักสูตรได้นำไปใช้ชั่วระยะหนึ่งแล้ว ได้มีคำถาม ข้อเสนอจากองค์กร บุคลากรที่หวังดีต่อพระพุทธศาสนาว่า การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้ตัดทอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ลดน้อยลงไปทั้งคาบวิชา และเนื้อหา กรมวิชาการจึงขอความเห็นชอบจากกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา

เพิ่มเนื้อหาสาระและเวลาเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยดังนี้

- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปช.) ปรับหน่วยย่อยที่ 3 ของหน่วยที่ 4 จาก “ศาสนาในประเทศไทย” เป็น “พระพุทธศาสนา” กำหนดให้เรียน 60 คาบ ตลอดปีทุกชั้น

- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (สสน.) ให้เปลี่ยนคำว่า “จริยศึกษา” เป็น “พระพุทธศาสนา” (ภาคศีลธรรม) และกำหนดให้เรียน 180 คาบ ตลอดปีทุกชั้น

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- เพิ่มวิชา “พระพุทธศาสนา” เป็นวิชาเลือกเสรีกลุ่มวิชาสังคมศึกษา กำหนดให้เรียน 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน ได้ 1 หน่วยการเรียนรู้ รวม 80 คาบ / ปี ทั้งยังกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียน

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

- เพิ่มคาบเวลาเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็น 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน และปรับปรุงเนื้อหาพระพุทธศาสนาใหม่ให้สอดคล้องกับคาบเวลาที่เพิ่มขึ้น ยังคงกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียน

วันที่ 2 พฤศจิกายน 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 116 / 2544 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย ได้กำหนดจุดหมายข้อ 1 ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานความรู้เป็นเครื่องกำหนดคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนหลักสูตรได้กำหนดให้มีมาตรฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ 12 ปี หรือมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกรมวิชาการได้มีหนังสือลงวันที่ 25 เมษายน 2545 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา นั้น สถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธได้เรียนรู้ประมาณ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อเน้นความเป็นคนดี มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ดังที่แสดงในภาพประกอบ 2 ดังนี้

รายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หัวข้อเรื่อง	สาระการเรียนรู้
1.ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	*พระพุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากลและมีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง *พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง *วิเคราะห์สังคมชมพูทวีปและคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า
- พุทธประวัติ	*สรุปและวิเคราะห์พุทธประวัติด้านการตรัสรู้และการก่อตั้งพระพุทธศาสนา
2.หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	พระรัตนตรัย -วิเคราะห์ความหมายและคุณค่าของพุทธะ อริยสัจ 4 *ทุกข(ธรรมที่ควรรู้) -ชั้น 5 นามรูป *สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) - หลักกรรม นิยาม 5 - วิตก 3 *นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) - ภาวนา 4 *มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) -พระสัทธรรม 3 -ปัญญาวุฒิธรรม 4 -พละ 5 -อุपाสกธรรม 5 -มงคล 38

หัวข้อเรื่อง	สาระการเรียนรู้
	สงเคราะห์บุตร สงเคราะห์ภรรยา สันโดษ
-พุทธศาสนสุภาษิต	-จิตต์ ทนตํ สุขาวหํ จิตที่ฝึกดีแล้ว นำสุขมาให้ -น อัจฉารํ ปณฺหิตา ทสฺสยนฺติ บัณฑิตย่อมไม่แสดงอาการขึ้น ๆ ลง ๆ -นตฺถิ โลเก อนินฺทิตฺ คนที่ไม่ถูกนินทา ไม่มีในโลก -โกธํ พฺตฺวา สุขํ เสติ ฆาตฺวามโกธํได้ยอมอยู่เป็นสุข
-พระไตรปิฎก	-วิธีการศึกษาและค้นคว้าพระไตรปิฎกและคัมภีร์รองอื่น ๆ
-เรื่อนำรู้จากพระไตรปิฎก	-การครองตนเป็นพลเมืองที่ดี
-ศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ควรทราบ	-ภพ ภูมิ
3.ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา	-พระอัสสชิ -พระกัศยาโคตมีเถรี -พระนางมัลลิกา -หมอชีวก โกมารภัจ
-ชาดก	-เวสสันดรชาดก
4.หน้าที่ชาวพุทธ	-การเข้าใจในกิจของพระภิกษุ เช่น การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเป็นนักบวชที่ดี -การศึกษาเรื่องคุณสมบัติของทนายและปฎิคาหก -การรักษาศีล 8 -การเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นสมาชิกขององค์กรชาวพุทธ -การเป็นชาวพุทธที่ดี ตามหลักทศเบื่องบน ในทศ 6 -การเข้าค่ายพุทธบุตร -การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา -การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

หัวข้อเรื่อง	สาระการเรียนรู้
-มารยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ	-การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุทางกาย วาจา และใจ ที่ประกอบด้วยเมตตา -การปฏิสันถารที่เหมาะสมต่อพระภิกษุ ในโอกาสต่างๆ
-ชาวพุทธตัวอย่าง	-พระนาคเสน – พระยามิลินท์ -สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) -พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต -สุชีพ ปุญญานุภาพ
5. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา	-สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา -รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา -ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน -นำวิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ คุณภาพชีวิต และสังคม -พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิดแบบสามัญลักษณะและวิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน
6. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	-ศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา -วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องในวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ
- ศาสนพิธี	-ประเภทของพุทธศาสนาพิธี -ศาสนาพิธีเนื่องด้วยพุทธบัญญัติ เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ พิธีเวียนเทียน ถวายสังฆทาน ถวายผ้าอาบน้ำฝน พิธีทอดกฐิน พิธีบวช เป็นต้น -ศาสนาพิธีที่นำพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวเนื่อง เช่น การทำบุญเลี้ยงพระในโอกาสต่าง ๆ

หัวข้อเรื่อง	สาระการเรียนรู้
7.สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา	- พระพุทธศาสนากับการศึกษาที่สมบูรณ์

ภาพประกอบ 2 รายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

2.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีนักการศึกษาให้คำนิยามหรือความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

กู๊ด (Good.1959 : 7) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ คือ การทำให้สำเร็จ (Accomplishment) หรือประสิทธิภาพทางด้านการกระทำที่กำหนดให้ หรือในด้านความรู้ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การซึ่งความรู้ (Knowledge Attained) การพัฒนาทักษะในการเรียน ซึ่งอาจจะพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้ คะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ หรือทั้งสองอย่าง

กรมวิชาการ. (2536 : 21 ; อ้างอิงจาก Millman & Greene. 1989) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ปริมาณ และลักษณะของความรู้ในสาขาวิชาที่บุคคลได้รับ ลักษณะการจัดองค์ประกอบ และโครงสร้างของความรู้ และการใช้ประโยชน์โครงสร้างของความรู้ในการแก้ปัญหา ในการคิดเชิงสร้างสรรค์ ในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้ออ้าง และในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

อนาสตาซี (Anastasi. 1970 : 107) กล่าวว่า วั่วว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงจูงใจ และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาด้านอื่น ๆ

ไอแซงค์ , อาโนลด์ และไมลีย์ (Eysenk, Arnold and Meili. 1972 : 6) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทั้งร่างกายและทางสติปัญญา ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้รับจากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจจะได้จากการบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกต การตรวจการบ้าน หรืออาจได้ในรูปของเกรดจากโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อน และระยะเวลานานพอสมควร หรือได้จากการวัดจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

ชวาล แพรัตกุล (2517:5) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ทักษะและสมรรถภาพทางสมองในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการสั่งสอนของครู ซึ่งสามารถตรวจสอบได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test)

ไพศาล หวังพานิช (2523:137) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือเกิดจากการสอน

อภิญา เจิมประไพ (2538:21) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใด ๆ ซึ่งสามารถวัดด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

สุภาวรรณ พันธุ์จันทร์ (2534:14) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ ซึ่งเกิดจากการทำงานที่ประสานกัน และต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาแสดงออกมาในรูปของความสำเร็จซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยา หรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

อัจฉรา สุขารมณ (2530 : 6) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนที่อาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล โดยตัวชี้บ่งถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องทดสอบ (Non-testing Procedures) เช่น การสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียน (School grade)

อารมณ เพชรชื่น (2527 : 89) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถทางสมอง ความรู้สึก ค่านิยม จริยธรรมต่าง ๆ

สุนันท์ ศลโกสุม (2525 : 49) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์ การเรียนการสอน การวัดผลจึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถ หรือระดับผลสัมฤทธิ์ของบุคคลว่า เรียนแล้วรู้เท่าใด มีความสามารถชนิดใด

กระทรวงศึกษาธิการ (2525:6) ได้บัญญัติศัพท์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ในหนังสือประมวลศัพท์บัญญัติ หมายถึง ความสำเร็จหรือความสามารถในการกระทำใด ๆ ที่จะต้องอาศัยทักษะหรือมีฉะนั้นก็ต้องอาศัยความรู้ในวิชาใดวิชาหนึ่งเฉพาะ

เดโช สวานานนท์ (2521:3) ได้อธิบายความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จที่ได้รับจากความพยายาม จากการลงแรงเพื่อบ่มเพาะในจุดหมายปลายทางที่ต้องการหรืออาจหมายถึง ระดับความสำเร็จในแต่ละด้าน

จากความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พอจะสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จ ความสมหวัง ในด้านการเรียนรู้ หรือความรู้

ความสามารถของบุคคลอันได้มาจากการเรียนรู้ และความสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และศึกษาต่อไปได้ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยา หรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

2.2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ปัจจุบัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษ โดยนักการศึกษาถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อที่จะตอบปัญหาในเรื่องความสำเร็จ และความล้มเหลวในการเรียน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนา แก้ไข ปัญหาที่เกิดจากการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด แต่นักศึกษาจะประสบความสำเร็จทางการเรียนหรือไม่นั้น มีองค์ประกอบหลายประการ ดังที่นักการศึกษาบางท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

อนาสตาซี (Anastasi . 1970 : 107) กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญา (Intellectual Factors) และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา (Non-Intellectual Factors) ได้แก่องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงจูงใจ และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาด้านอื่น ๆ

ทราเวอร์ส (Travers. 1958 : 396) ได้กล่าวว่าตัวแปรทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา เช่น การปรับตัว สภาพทางบ้าน ความสนใจ ความมุ่งมั่น เจตคติที่มีต่อสถาบัน วิชาที่เรียน และอาจารย์ที่สอน ต่างมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

โบวแมน (Bowman. 1965 : 8) ได้กล่าวว่าระดับสติปัญญาเป็นตัวทำนายที่เร็วในการทำนายความสำเร็จทางการเรียน เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ

พีร์โคสท์ (Prescott. 1961 : 27) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในและนอกห้องเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราเจริญเติบโตทางร่างกาย ความบกพร่องทางกาย
2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดา มารดา กับลูก และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความเป็นอยู่ ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน
4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ของเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ในเพื่อนวัยเดียวกันของนักศึกษาทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน
5. องค์ประกอบทางพัฒนาตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติที่มีต่อการเรียน
6. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์

ปณตพร โจทย์กั้ง (2530 : 34-35) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีดังนี้

1.คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสมองและความพร้อมทางด้านสติปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกาย และความสามารถทางด้านทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจซึ่งได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติและค่านิยม สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ และเพศ

2.คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะทางด้านร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ และเพศ

3.พฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนผู้เรียน จะต้องมีความเป็นมิตรต่อกัน เข้าอกเข้าใจกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

4.คุณลักษณะของกลุ่มผู้เรียน ได้แก่ โครงสร้างกลุ่ม ตลอดจนความสัมพันธ์กลุ่ม เจตคติ ความสามัคคี และภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม

5.คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนองต่อการเรียน การมีเครื่องมือและอุปกรณ์พร้อมในการเรียน ความสนใจต่อบทเรียน

6.แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ บ้าน มีความสัมพันธ์ระหว่างคนในบ้านที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดี มีวัฒนธรรมและคุณธรรมพื้นฐานดี เช่น ขยันหมั่นเพียร ความประพฤติดี

สุริย์ ประกายจันทร์ (2532 : 17) กล่าวถึงสัดส่วนขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด รวมถึงลักษณะนิสัยทางจิตพิสัยของนักเรียน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 65% คุณภาพการสอนของครูมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 25 % ที่เหลืออีก 10 % เป็นตัวแปรอื่น ๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากข้อความเบื้องต้นพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นั้นมีองค์ประกอบมากมายหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

1.องค์ประกอบทางด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ สภาพครอบครัว อาชีพ รายได้ ตลอดจนพื้นฐานทางการศึกษา ซึ่งต่างก็เป็นตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.องค์ประกอบทางการเรียน ได้แก่ เจตคติที่มีต่อการเรียน นิสัยในการเรียน ความกระตือรือร้นในการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเจตคติที่มีต่อครูผู้สอน พฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งต่างก็เป็นตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.องค์ประกอบด้านสถานที่การให้บริการทางการศึกษา ได้แก่ สถานที่จัดการเรียนการสอน ความใกล้ชิด การให้บริการการศึกษาแก่นักเรียน การแนะแนว ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสิ้น

2.3 การวัดและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กู๊ด และคณะ (Good and Others. 1973 : 577) กล่าวว่า การสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Measure Academic Achievement Test) เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ ทักษะ

ความเข้าใจ และสมรรถภาพทางสมองในด้านต่าง ๆ ของบุคคลในด้านต่าง ๆ ที่มีการสอนในโรงเรียน เช่น การทดสอบ เลขคณิต การทดสอบภาษาอังกฤษ เป็นต้น

อาแมนน์ และกล็อก (Ahmann and Glock. 1968 : 106) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Measure Academic Achievement Test) สามารถวัดได้หลายวิธีเช่น การสังเกต การจัดบันทึก การสัมภาษณ์ และการทดสอบ ซึ่งเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบนั้นมุ่งที่จะวัดความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไปการประเมินผลทางการเรียนวิชาต่าง ๆ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิลักษณะ (Cognitive Domain)
2. ด้านจิตลักษณะ (Affective Domain)
3. ด้านปฏิบัติลักษณะ (Psychomotor Domain)

โดยการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะวัดกันในด้านพุทธิลักษณะหรือด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ซึ่ง บลูม จำแนกจุดประสงค์ในการวัดด้านสติปัญญา มีดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 41-46)

1.ความรู้ (Knowledge) เป็นความสนใจในการระลึกในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เรารู้มา นั่นคือความจำนั่นเอง ซึ่งแบ่งย่อยอีกตามลำดับดังนี้

- 1.1 ความรู้ทางด้านเนื้อหา
- 1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการในเนื้อหา
- 1.3 ความรู้เกี่ยวกับความคิดรวบยอด

2.ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง ความสามารถในการตีความ และขยายความจากสื่อความหมายต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น แบ่งย่อยได้เป็น 3 อย่าง

- 2.1 การแปลความ
- 2.2 การตีความ
- 2.3 การขยายความ

3.การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำหลักวิชาไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่

4.การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อย ๆ ของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุเป็นผล และเป็นไปอย่างนั้นอาศัยหลักการใด แบ่งย่อยออกเป็น 3 อย่างคือ

- 4.1 วิเคราะห์ความสำคัญ
- 4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์
- 4.3 วิเคราะห์หลักการ

5.การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นสิ่งใหม่อีกรูปหนึ่ง มีคุณลักษณะโครงสร้าง หรือหน้าใหม่ แปลกแตกต่างไปจากเดิม แบ่งย่อยได้ออกเป็น 3 อย่าง

5.1 สังเคราะห์ข้อความ

5.2 สังเคราะห์แผนงาน

5.3 สังเคราะห์ความสัมพันธ์

6.การประเมินค่า (Evolution) เป็นความสามารถในการพิจารณาตัดสินข้อสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของความคิดทุกชนิด เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดให้ แบ่งย่อยออกเป็น 2 อย่าง

6.1 การประเมินค่าโดยอาศัยข้อเท็จจริงภายใน

6.2 การประเมินค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก

กรีน (Green . 1952 :37) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการทดสอบ เพื่อวัดทักษะและความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว ทั้งนี้ไม่ว่าการเรียนรู้นั้นเป็นการเรียนวิชาใดหรือใช้วิธีการเรียนแบบใดการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมักใช้กันอย่างกว้างขวางในเกือบทุกวิชา และในระดับชั้นต่าง ๆ สำหรับข้อสอบที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไปครูผู้สอนหรือผู้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะคัดเลือกจากข้อสอบที่มีประสิทธิภาพ

มาแชลล์ และเฮลล์ (Marshall and Hales. 1971 : 8-10) กล่าวถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนด้านพุทธิศึกษา (Cognitive) ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการระลึกได้ (Recall) การจำได้หรือรู้จัก (Recognition) และการพัฒนาการของความสามารถทางสติปัญญา (Intellectual Abilities) ตลอดจนทักษะต่าง ๆ ทางด้านสติปัญญา

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2541 : 18) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ (achievement) เป็นการมองการวัดความสามารถทางการเรียนหลังจากได้เรียนเนื้อหา (content) ของวิชาใดวิชาหนึ่งแล้ว ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้มากน้อยเพียงใด นั่นคือ การวัดผลสัมฤทธิ์วัดเนื้อหาเป็นหลัก การสอบวัดความรู้หลังจากเรียนเนื้อหาที่กำหนดในภาคเรียน หรือในชั้นเรียน หรือในชั้นหนึ่ง ๆ นั้นเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2519 : 111-112) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการทดสอบ เพื่อวัดทักษะ และความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว ทั้งนี้ไม่ว่าการเรียนรู้จะเป็นการเรียนในวิชาใดหรือใช้วิธีเรียนแบบใด การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้กันอย่างกว้างขวางในเกือบทุกวิชาและในระดับชั้นต่าง ๆ สำหรับข้อสอบที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไปครูผู้สอนหรือผู้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะคัดเลือกจากข้อสอบที่มีประสิทธิภาพมาทำการวัด

ชวาล แพรัตกุล (2518 : 111-112) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความรู้ทักษะและสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์ทั้งปวงทั้งจากโรงเรียนและที่บ้าน ยกเว้นการวัดทางร่างกาย ความถนัดแต่ละบุคคลกับสังคมการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบนั้นมุ่งที่จะวัดความสำเร็จในวิชาการเป็นส่วนใหญ่และมักจะเป็นคำถามที่นักเรียนตอบด้วยปากกา กับ ชนิดให้นักเรียนปฏิบัติจริง เรียกข้อสอบภาคปฏิบัติ และข้อสอบที่

ใช้การวัดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการมุ่งที่จะวัดว่านักเรียนมีความสามารถนำความรู้ไปใช้ในด้านต่าง ๆ ได้มากน้อยและคล่องแคล่วเพียงใดมากกว่าที่จะวัดว่าสามารถเก็บความรู้(จำ)ไว้ในตัวได้เท่าใด

ภัทรา นิคมานนท์ (2525 : 1-2) กล่าวถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเป็นการใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งที่จะค้นหรือการตรวจสอบเพื่อให้ได้ปริมาณ จำนวน หรือคุณภาพที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือผลงานของนักเรียนแต่ละคน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องมีจุดประสงค์ทางพฤติกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากการเรียนแล้ว ดังนั้นจุดประสงค์ทางพฤติกรรมต้องครอบคลุมทุกเรื่อง ให้ครบองค์ประกอบ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 59-60) ดังนี้

1.พฤติกรรมที่คาดหวัง (Expected behavior) เป็นพฤติกรรมที่ต้องการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดขึ้นหลังจากการจัดการเรียนการสอน ถือว่าเป็นผลของการเรียนรู้ของนักเรียน

2.เงื่อนไขหรือสถานการณ์ (Condition or Situation) หมายถึง เนื้อหาของสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติหรือสภาพของสิ่งที่ต้องการเรียนรู้เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่คาดหวัง

3.เกณฑ์หรือมาตรฐาน (Criterion or Performance Standard) เมื่อพฤติกรรมคาดหวังกำหนดไว้ชัดเจนแล้ว ต้องกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำเอาไว้ การวัดการกระทำจึงสามารถบอกได้ว่าผ่านหรือไม่ สำเร็จหรือไม่สำเร็จ การกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำจะต้องใช้หลักการและเหตุผลของผู้เชี่ยวชาญ หรือวิธีการทางคณิตศาสตร์ แล้วแต่ความเหมาะสม

จากคำนิยามที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือระดับความสัมฤทธิ์ ของบุคคลว่าเรียนแล้วมีความรู้เท่าใดมี ความสามารถระดับใดจากความรู้ หรือการฝึกอบรมภายในช่วงที่ผ่านมา

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมนึก ภัททิยชนี (2537 : 55) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับคำนิยามที่กล่าวไว้ในหนังสือ World Dictionary ว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ คือ แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวัดผลการเรียนหรือการสอน และคำนิยามจากหนังสือ Webster's New International Dictionary of the English Language Encyclopedia ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คือ แบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้วัดทักษะความรู้ที่เรียนมา จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.แบบทดสอบของครู หมายถึง ข้อสอบ ข้อปัญหาหรือโจทย์คำถามต่าง ๆ ที่ครูสร้างขึ้น (Teacher – made Tests) และสามารถพลิกแพลงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ตามความต้องการ ไม่ได้ผ่านการทดลองใช้มาก่อนจึงไม่สามารถยืนยันค่าสถิติต่าง ๆ ได้ อาจใช้เป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียน ใช้เป็นเครื่องมือวัดพื้นความรู้เดิม วัดผลสัมฤทธิ์เป็นต้น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทที่ครูสร้างขึ้นมีลักษณะ ดังนี้

1.1 ข้อสอบแบบเรียงหรืออัตนัย (Subjective or Essay Test) เป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนอย่างเสรีเขียนบรรยายตามความรู้และข้อคิดเห็นของแต่ละคน

1.2 ข้อสอบกาถูกกาผิด (True – False Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงข้ามกัน เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ เป็นต้น

1.3 ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Test) เป็นข้อสอบประกอบไปด้วยประโยคที่ยังไม่สมบูรณ์ แล้วให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค ข้อความ ลงในช่องว่างที่เว้นไว้ เพื่อให้มีใจความที่สมบูรณ์และถูกต้อง

1.4 ข้อสอบแบบตอบสั้น (Short Answer Test) เป็นข้อสอบที่คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำแต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้น เขียนเป็นประโยคคำถามที่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเขียนตอบ คำตอบจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์

1.5 ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นข้อสอบที่เลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำตอบหรือข้อความแยกออกเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่กับคำหรือข้อความในอีกชุดหนึ่ง

1.6 ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple choice Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตัวเลือก (Choice) ในตอนเลือกนี้ประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูก และตัวเลือกที่เป็นคำตอบลวง

2.แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardize Test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าที่ครูสร้างขึ้น มีการนำไปทดสอบและนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหลายครั้ง เพื่อปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น มีความเป็นมาตรฐานซึ่งสามารถใช้เป็นหลักในการวัด และเปรียบเทียบผลเพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการจำแนกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้ ไม่ว่าจะเป็นแบบที่ครูสร้างขึ้นเอง หรือแบบมาตรฐาน สามารถจำแนกเป้าประสงค์ของการใช้ได้ 2 ชนิด คือ

1.แบบทดสอบเพื่อสำรวจผลสัมฤทธิ์ (Survey Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้ทดสอบว่าผู้รับการทดสอบเรียนรู้ในสิ่งที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมากน้อยเพียงใด เช่น แบบทดสอบทางคณิตศาสตร์ที่วัดความสามารถในทักษะต่าง ๆ (บวก ลบ คูณ หาร) และการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน แบบทดสอบเพื่อสำรวจผลสัมฤทธิ์จะเป็นแบบทดสอบที่มุ่งจะให้ทราบถึงความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่

2.แบบทดสอบเพื่อการวินิจฉัยผลสัมฤทธิ์ (Diagnostic Achievement Test) มุ่งทดสอบเพื่อให้ทราบว่าทำไมผู้รับการทดสอบจึงไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร แบบทดสอบชนิดนี้แต่ละฉบับสร้างขึ้นสำหรับวัดความสามารถเฉพาะด้าน ซึ่งสามารถทำให้ทราบได้ว่าผู้รับการทดสอบไม่ประสบผลสำเร็จด้านใดและทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

ลักษณะของการประเมินผลการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2544 : 47 – 49) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะการประเมินผลการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มุ่งรวบรวมสารสนเทศของพัฒนาการและการเรียน
2. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มุ่งเน้นพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด
3. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงให้ความสำคัญกับจุดเด่นของผู้เรียน
4. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่เป็นผลมาจากการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่สถานการณ์สอดคล้องกับชีวิตจริง
6. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่อาศัยการปฏิบัติ
7. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่สอดคล้องกลมกลืนกับการเรียนการสอน
8. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่เน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมาย
9. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับทุกสภาพแวดล้อม
10. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่สามารถให้ภาพเรื่องราวการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนทั่ว ๆ ไปและกว้างขวาง
11. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ผู้สอน และผู้เรียน รวมทั้งบุคคลในวิชาอื่น ๆ ตามความจำเป็น

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 22 ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ซึ่งวิธีการเรียนการสอนดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุข และเต็มใจ และสามารถสร้างผู้เรียนให้มีลักษณะเหมาะสมกับโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบตนเอง รู้จักวางแผนการเรียน มีทักษะในการแสวงหาความรู้ เป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ รักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาว่าจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

3.1 ความหมายของพฤติกรรมการสอน

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรมการสอน ไว้ดังนี้

พจน์ สะเพียรชัย (2515 : 20) ได้อธิบายความหมายของพฤติกรรมการสอนไว้ว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำและการแสดงออกทุกชนิดที่ครูใช้หรือปฏิบัติตนในการสอนแต่ละครั้ง

ธีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2526 : 125) กล่าวถึง ความหมายของพฤติกรรมการสอนไว้ สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่ครูแสดงออกเพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในวิชาต่าง ๆ

สมจิต สวชนไพบูลย์ (2529 : 1) ให้ความหมายของพฤติกรรมการสอนว่า เป็นการกระทำที่ผู้สอนกำหนดให้มีขึ้นภายใต้สถานการณ์การเรียนการสอน ซึ่งจะมีทั้งการกระทำหรือการแสดงออกของครูและนักเรียนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในชั้นเรียน มีทั้งพฤติกรรมทางวาจาและไม่ใช้พฤติกรรมทางวาจา เช่น การพูด การอธิบาย การใช้คำถาม การออกคำสั่ง การเสริมแรง การใช้สื่อการสอน นักเรียนช่วยครูแสดงการสาธิต การตอบคำถามของนักเรียน การทำแบบฝึกหัด รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ด้วย

จากความหมายของพฤติกรรมการสอนที่นำมากล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูในขณะที่ทำการสอนอันเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม การใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติและการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในวิชาต่าง ๆ

3.2 ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน

การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกันอยู่ 2 ฝ่าย คือ ครูและนักเรียน ฉะนั้นพฤติกรรมของบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย คือ พฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมกาเรียนของนักเรียนจึงมีความเกี่ยวข้องกันโดยเฉพาะพฤติกรรมการสอนของครู นอกจากจะเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกาเรียนของนักเรียนแล้วยังมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังที่ ธีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2526 : 125-126) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของพฤติกรรมการสอนไว้ สรุปได้ว่า ถ้าครูมีพฤติกรรมการสอนที่ดีย่อมจะผลักดันให้พฤติกรรมกาเรียนของนักเรียนดำเนินไปในทางที่ดีด้วยในทางตรงกันข้าม ถ้าครูมีพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น มีพฤติกรรมกาสอนใดซ้ำอยู่บ่อย ๆ ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายอย่างเดียว เป็นต้น ย่อมจะทำให้ นักเรียนมีพฤติกรรมกาเรียนที่ไม่ดี คือ เกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจ หรือตั้งใจเรียน เมื่อ นักเรียนไม่ตั้งใจเรียนย่อมไม่เกิดการเรียนรู้อื่น เมื่อ นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้อื่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนย่อมจะไม่ดีตามไปด้วย ดังนั้นถ้าครูเอาใจใส่และควบคุมพฤติกรรมกาสอนของตนให้เป็นไปในแนวทางที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อื่นหรือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่กำหนดไว้ ย่อมทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษา

ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการเรียนการสอน เพราะครูคือผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ทั้งมวลสู่นักเรียน อิทธิพลการสอนของครูมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน และจะมีส่วนที่ช่วยเหลือส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นได้อีกด้วย จากผลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 180) ได้พบว่า ไม่ว่าสภาพแวดล้อมจะเป็นอย่างไรตัวป้อนจะพร้อมมากน้อยเพียงไร พฤติกรรมการสอนของครูก็ยังเป็นตัวที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งตรงกับ พยุงศักดิ์ สนเทศ (2531 : 9) ได้แสดงความคิดเห็นว่า พฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ดี และสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนจะทำให้นักเรียนเกิดความพอใจรักใคร่และศรัทธาในตัวครู อันจะเป็นผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็จะดีไปด้วย

นอกจากนี้พฤติกรรมการสอนของครูจะมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของการเรียนของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดังที่กล่าวมาแล้ว พฤติกรรมการสอนยังเป็นสิ่งชี้นำคุณภาพการศึกษาอีกด้วย ภิญโญ สาร (2522 : 3-6) กล่าวว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และครูเป็นผู้ที่ทำให้แผนการศึกษาแห่งชาติดำเนินไปตามวัตถุประสงค์อย่างได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับแฟลนเดอร์ส (Flanders. 1970 : 3) กล่าวว่าพฤติกรรมการสอนในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถ้าครูเอาใจใส่และควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้แล้วย่อมจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้

จากความสำคัญของพฤติกรรมการสอนของครูดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คุณภาพของครูตลอดจนพฤติกรรมการสอนของครูจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติด้วย

3.3 หลักการและลักษณะการสอนที่ดี

หลักการและลักษณะการสอนที่ครูยึดถือและปฏิบัติย่อมมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน ดังนั้นถ้าครูยึดหลักการสอนหรือมีลักษณะการสอนที่ดีย่อมทำให้พฤติกรรมการสอนของครูนั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความสามารถตามที่หลักสูตรต้องการ ฉะนั้นการศึกษาเกี่ยวกับหลักการสอนและลักษณะการสอนที่ดีจึงเป็นแนวทางให้ทราบว่าพฤติกรรมการสอนที่ดีนั้นควรเป็นเช่นไร และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการและลักษณะการสอนที่ดีไว้ ดังนี้

บาร์ง กัลดเจริญ และฉวีวรรณ กินวงศ์ (2527 : 151-153) กล่าวถึง หลักการสอนที่ครูควรคำนึง สรุปได้ว่า

1.สอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ จากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยาก จากสิ่งที่มีตัวตนไปหาสิ่งที่ไม่มีตัวตน จากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ซับซ้อน และจากสิ่งที่เห็นไปหาเหตุผล

2.สอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ โดยครูบอกให้น้อยที่สุด

3.สอนให้นักเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า

4.สอนให้สนุกน่าสนใจ และสอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนและได้กล่าวถึงลักษณะการสอนที่ดีซึ่งสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ว่า

4.1ครูต้องเริ่มต้นด้วยการตั้งจุดมุ่งหมายของบทเรียน กำหนดวิธีสอนเตรียมเนื้อหาเตรียมอุปกรณ์ และเตรียมการประเมินผลให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตรโครงการสอนและจุดมุ่งหมายในแผนการสอน

4.2ในการสอนแต่ละครั้งครูต้องมุ่งให้นักเรียนได้ทั้งความรู้ ความสามารถทักษะ และทัศนคติที่ดี ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นหาเหตุผลความเป็นไปของสิ่งที่เรียน

4.3ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสมทั้งในแง่สิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของนักเรียน รวมทั้งใช้การกระตุ้นทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้นักเรียนสนใจเรียน

4.4ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรม รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียน สำหรับการวัดและประเมินผลนั้นครูควรจัดให้มีการประเมินผลตลอดเวลา และใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี เพื่อให้แน่ใจว่าการสอนนั้นตรงจุดมุ่งหมายที่ต้องการมากที่สุด

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531 : 10) กล่าวถึง ลักษณะการสอนที่ดีไว้ สรุปได้ว่า

1.เป็นการสอนที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้โดยการกระทำเป็นรายบุคคลและทำงานเป็นกลุ่ม

2.สอนให้สัมพันธ์ภายในวิชาและสัมพันธ์กับวิชาอื่น มีการใช้สื่อการสอนประกอบจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำหลายอย่าง และมีการประเมินผลตลอดเวลาด้วยวิธีการต่าง ๆ

3.มีการสร้างความสนใจก่อนสอน และใช้การจูงใจในระหว่างเรียนด้วยเครื่องล่อต่าง ๆ เช่น การให้รางวัล การลงโทษ การชมเชย การให้คะแนนการแข่งขัน เป็นต้น

4.ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิด แสดงความคิดสร้างสรรค์ และดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย โดยการซักถามนักเรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนคิดคำสิ่งใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น รับฟังและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับครู

จากความหมายของพฤติกรรมการสอนที่กล่าวไว้แต่ต้น และจากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับหลักการและลักษณะการสอนที่ดี พฤติกรรมการสอนของครูที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน มีการใช้สื่อการเรียนการสอน มีการวัดและประเมินผลการเรียนที่ดี และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน บรรยากาศในการเรียนและการควบคุมชั้นเรียน

3.4 การวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน

เนื่องจากคุณลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ดังนั้นการวัดคุณลักษณะจึงสามารถวัดได้เช่นเดียวกับการวัดบุคลิกภาพและจากการศึกษาการวัดคุณลักษณะและคุณลักษณะของบุคคลพบว่า มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

สกลิต วงศ์สุวรรณ (2544 : 125-180) ระบุว่า การวัดคุณลักษณะ (สามารถใช้วัดคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของบุคคลได้เช่นกัน) สามารถทำได้หลายวิธี โดยสามารถแบ่งออกเป็นวิธีหลัก ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. ใช้วิธีการเชิงวิทยาศาสตร์
2. ใช้มาตราส่วนประมาณค่า
3. ใช้การสังเกตพฤติกรรม
4. ใช้การสัมภาษณ์
5. ใช้เทคนิคสังคมมิติ
6. ใช้การศึกษารายกรณี
7. ใช้การให้รายงานด้วยตนเอง
8. ใช้การทดสอบโดยการสร้างสถานการณ์
9. ใช้แบบสอบถาม
10. ใช้แบบทดสอบคุณลักษณะ

วารินทร์ รัตมีพรหม. (2542 : 45) กล่าวสรุปไว้ว่า การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional design) หมายถึง การกำหนดแบบแผนของการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า โดยการจัดทำขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนและกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ๆ และเมื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนไปปฏิบัติจะสามารถทำได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลาค่าใช้จ่าย และเกิดผลตามที่ต้องการทุกประการ ดังนั้นการออกแบบการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวก ราบรื่นลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญคือช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามพึงประสงค์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับครูผู้สอนด้วยประการหนึ่ง ถ้าครูผู้สอนมีคุณลักษณะที่ดีย่อมส่งเสริมให้นักเรียนมีผลการเรียนสูงด้วย เนื่องจากการที่ครูผู้สอนมีคุณลักษณะที่ดีจะเป็นที่น่าเจริญใจสบายใจแก่นักเรียนเมื่อได้พบเห็น อีกทั้งยังเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีของการ

เรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสบายใจ มีความสนใจในบทเรียนที่ครูกำลังสอนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

4.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สำหรับความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กูด (Good. 1973 : 375) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนาและความพยายามอย่างสูงของนักเรียนที่จะศึกษาให้บรรลุสัมฤทธิ์ผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทั่วไปของการศึกษา

ลินด์เกรน (Lindgren. 1967 :31-34) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) ซึ่งความต้องการดังกล่าว เปรียบได้กับความต้องการชั้นสูงของมาสโลว์ (Maslow) ที่เรียกว่า Self Actualization เป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง ทั้งในด้านความสามารถ ความถนัด รวมทั้งศักยภาพอื่น ๆ และมีความปรารถนาที่จะใช้ความสามารถและศักยภาพอย่างเต็มที่

แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1953 : 110-111) ได้นิยามคำว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่าหมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือทำให้ดีกว่าคนอื่นที่เกี่ยวข้อง พยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มีความรู้สึกสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อทำไม่สำเร็จหรือประสบความล้มเหลว

เมอร์เรย์ (Murray. 1964 : 19) ได้อธิบายความหมายของความต้องการผลสัมฤทธิ์ไว้ว่าเป็นความต้องการที่ได้รับผลสำเร็จจากการกระทำในสิ่งยาก ต้องการที่จะควบคุมจัดกระทำหรือจัดระเบียบ วัตถุ บุคคล หรือความคิด โดยกระทำสิ่งเหล่านี้อย่างรวดเร็ว และมีความเป็นอิสระให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ต้องการเอาชนะอุปสรรคและบรรลุถึงมาตรฐานอันดีเลิศ ต้องการเป็นคนเก่ง มีความสามารถในการแข่งขันและเอาชนะคนอื่น ๆ ต้องการเพิ่มการยอมรับตนเอง โดยการบรรลุความสำเร็จในกิจกรรมที่เป็นอัจฉริยะ

เซคอร์ด และแบ็คแมน (Secord and Backman. 1964 : 568) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า ถ้ามีการท้าทายเกี่ยวกับมาตรฐานความประพฤติแต่ละบุคคลจะตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างกัน บุคคลที่ตั้งมาตรฐานสำหรับตนเองสูงจะพยายามอย่างมากเพื่อให้ไปถึงมาตรฐานส่วนบุคคลที่ไม่ได้ตั้งมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ ซึ่งเป็นเครื่องแสดงว่าบุคคล 2 จำพวกนี้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1967 :153) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นแรงจูงใจชนิดหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ดีเยี่ยม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 17) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่าเป็นความต้องการของบุคคลที่จะฟันฝ่าอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ และต้องการทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระเทพเวที (2532 : 48-50) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่ามี 2 แบบ คือ แบบที่ 1 เป็นการใฝ่ความเป็นเลิศที่สนับสนุนระบบการแข่งขัน แบบที่ 2 คือ การใฝ่ความเป็นเลิศแท้ซึ่งประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 ถ้าทำก็ทำให้ดีเลิศให้ได้ที่สุดเต็มที่แห่งงานนั้น ๆ ประการที่ 2 มีความเป็นเลิศเพราะดีที่สุจริตเต็มที่แห่งความสามารถแห่งตัวเราและประการสุดท้าย คือ สิ่งนั้นมีความเป็นเลิศโดยเป็นสิ่งที่ดีที่สุดเกื้อกูลที่สุด เป็นประโยชน์ที่สุดแก่ชีวิตและสังคม

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2537 : 123) กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตนเองวางไว้

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542 : 140) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลมีความต้องการที่จะกระทำการต่าง ๆ ทั้งในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว ให้สำเร็จลุล่วง

จากความหมายข้างต้น จึงสรุปความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ โดยพยายามปฏิบัติให้ถึงเกณฑ์มาตรฐานอันดีเยี่ยมหรือทำดีกว่าบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ความพยายามที่เอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ รู้สึกสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความไม่สำเร็จ

4.2 ลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1953 : 104) ได้กำหนดลักษณะของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

1. มุ่งที่จะกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จมากกว่าทำเพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลว
2. มักจะเลือกทำสิ่งที่เป็นไปได้ และเหมาะสมกับกำลังความสามารถของเขา
3. คิดว่าทุกสิ่งจะสำเร็จด้วยความตั้งใจจริง และการทำงานจริงของตน ไม่เชื่อในสิ่ง

มหัศจรรย์

4. จะทำอะไรเพื่อให้บรรลุมาตรฐานของตนเอง ไม่มีจุดมุ่งหมายที่รางวัล หรือชื่อเสียง

เฮอร์แมน (Hermans. 1970 : 354) ได้รวบรวมลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ 10 ประการ คือ

1. มีระดับความทะเยอทะยานสูง
2. มีความหวังอย่างมาก ว่าตนจะประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าผลจากการกระทำนั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาส
3. มีความพยายามไปสู่สถานที่สูงขึ้น
4. อดทนทำงานที่ยากได้เป็นเวลานาน

5. เมื่องานที่กำลังทำอยู่ถูกขัดจังหวะ หรือถูกรบกวนจะพยายามทำต่อไปให้สำเร็จ
6. รู้สึกว่าเวลาเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งและสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว
7. คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก
8. เลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก
9. ต้องการให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่น โดยพยายามทำงานของตนให้ดี
10. พยายามปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ของตนให้ดีเสมอ

สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นของนักเรียนที่จะกระทำสิ่งใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย โดยที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความพยายามอย่างเต็มที่และเมื่อมีอุปสรรคก็คิดหาวิธีการและแนวทางแก้ไขให้สำเร็จอย่างไม่ย่อท้อ รู้สึกสบายใจเมื่อประสบผลสำเร็จ และรู้สึกไม่สบายใจเมื่อประสบความล้มเหลว

4.3 การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

เอนกกุล กริแสง (2521 : 125-128) ได้เสนอแนะการสร้างแรงจูงใจที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ให้คำชมเชยหรือตำหนิที่เหมาะสม
2. มีการทดสอบบ่อยครั้ง
3. ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
4. ใช้วิธีการที่แปลกและใหม่เพื่อเร้าใจเด็ก
5. ให้รางวัลล่วงหน้าเพื่อยั่วให้พยายามมากขึ้น
6. ใช้ตัวอย่างจากสิ่งที่เคยคุ้นเคยเป็นอย่างดี
7. เชื่อมโยงบทเรียนใหม่กับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน
8. ใช้เกมส์และการเล่นละครเข้าช่วยในการสอน
9. ลดการเอาเด่นของนักเรียน
10. ลดสถานการณ์ที่ทำให้นักเรียนไม่พอใจ

วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ธีรกดากร (2533 : 29) กล่าวถึงวิธีสร้างแรงจูงใจไว้หลายวิธี ดังนี้

1. การเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ อาจกระทำได้โดย
 - 1.1 การเร้าให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น
 - 1.2 ให้หลักความกังวลในระดับที่เหมาะสม ทำให้เกิดการเสาะแสวงหาความรู้
2. การแข่งขันและร่วมมือ
3. การชมเชยหรือตำหนิ
4. การให้นักเรียนรู้ความก้าวหน้าของตนเอง
5. การตั้งระดับความมุ่งหวังให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง
6. การให้รางวัลและการลงโทษ

4.4 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวพระพุทธศาสนา

ชัยพร วิชชาวุธ. (2525 : 137) กล่าวว่า ในทางพุทธศาสนาแรงผลักดันพฤติกรรมของมนุษย์ ได้แก่ ความอยาก เรียกว่า ตัณหา ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 กามตัณหา หมายถึง ความอยากในสิ่งที่น่าใคร่ น่าปรารถนา น่าพอใจ ในรูป กลิ่น เสียง และการสัมผัส

ประเภทที่ 2 ภวตัณหา หมายถึง ความอยากที่จะเป็น อันได้แก่ อยากเป็นเศรษฐี อยากเป็นดารา อยากเป็นบัณฑิต ฯลฯ

ประเภทที่ 3 วิภวตัณหา หมายถึง ความอยากที่จะไม่เป็น อยากพ้นไปจากภาวะที่ไม่พึงปรารถนาอยากจะเป็น

ตัณหาทั้ง 3 ประเภทนี้ ทำให้เกิดอุปาทาน คือ ความยึดมั่น ถือมั่น และทำให้เกิดเจตจำนงในการทำพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น อยากเป็นเศรษฐี ก็ทำให้ยึดมั่นในความคิดเกี่ยวกับความสุขสบายของเศรษฐี ยึดมั่นที่จะทำให้น้ำท่วม จึงมีพฤติกรรมขยันขันแข็งในการทำมาหากินหรือโกงกินเพื่อให้ได้เป็นเศรษฐี เป็นต้น

อมร รักษาสัตย์. (2522 : 62-63) ยังได้กล่าวถึงเนื้อหาความต้องการของมนุษย์ โดยแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ความต้องการเบื้องต้น คือ ปัจจัย 4 อันเป็นสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย

ประเภทที่ 2 ความต้องการทั่วไป ได้แก่ โลกธรรมทั้ง 4 คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ บารมี และเฉพาะความสุขของคฤหัสถ์จำแนกได้อีก 4 ประการคือ สุขเกิดจากการมีทรัพย์ สุขเกิดจากการใช้ทรัพย์ สุขเกิดจากการบริโภค และสุขเกิดจากการทำงานที่ปราศจากโทษ
ความสำเร็จในการทำงานจัดอยู่ในประเภทความต้องการทั่วไป ซึ่งได้กล่าวไว้ในอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ (ความพอใจในงาน) วิริยะ (มีความเพียรในงาน) จิตตะ (เอาใจใส่จดจ่อในงาน) วิมังสา (หาทางปฏิบัติงานนั้นให้ดีที่สุด) จะเห็นว่าคนเราเมื่อมีฉันทะมีความพอใจในงานย่อมเกิดแรงจูงใจขึ้นในตัวเอง อันจะเป็นแรงจูงใจถาวร เพราะงานต้องอยู่กับเราชั่วชีวิต เมื่อเผชิญอุปสรรคหากเรามีอิทธิบาท 4 นี้ เราก็คงประสบความสำเร็จซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา

พระราชวรมนี (2532 : 35-52) กล่าวว่า แรงจูงใจที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตมนุษย์ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หรือความปรารถนาความเป็นเลิศ (need for achievement or desire for excellence) การใฝ่ความเป็นเลิศหรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มี 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 การใฝ่ความเป็นเลิศที่สนับสนุนการแข่งขัน เป็นการนึกถึงความเป็นเลิศในแง่ที่จะวัดกับคนอื่น แข่งกับคนอื่น โดยจะต้องเหนือกว่าเขา ชนะเขา ดีกว่าเขา อันนี้เรียกว่าความเป็นเลิศเทียม ซึ่งไม่สอดคล้องกับกระบวนการศึกษา

แบบที่ 2 การไล่ความเป็นเลิศแท้ ไม่ใช่ความเป็นเลิศเทียม คือ ความเป็นเลิศที่ไม่จำเป็นต้องไปแข่งขัน ไปวัดกับคนอื่น ว่าดีกว่าเขา เหนือกว่าเขา เหนือกว่าเขา ลักษณะของความเป็นเลิศที่แท้จริงมีดังนี้

ลักษณะที่ 1 คือ ถ้าทำก็ทำให้ดีเลิศ ให้ดีที่สุด เต็มที่แห่งงานนั้น ๆ หรือเรื่องนั้น ๆ ที่จะทำให้ได้ ว่างานนั้น ๆ จะดีเลิศอย่างไร

ลักษณะที่ 2 คือ ความเป็นเลิศเพราะดีที่สุด เต็มที่แห่งความสามารถของเราหมายความว่า เราจะทำอะไรทำให้ดีที่สุดของเราเท่าที่ตัวเราจะทำได้

ลักษณะที่ 3 คือ สิ่งนั้นมีความเป็นเลิศโดยเป็นสิ่งที่ดีที่สุด เกื้อกูลที่สุด เป็นประโยชน์ที่สุดแก่ชีวิตและสังคม อันนี้ไม่เป็นการแข่งขัน แต่เป็นแรงจูงใจที่เข้ากับหลักธรรมจรรยาตนเอง

4.5 การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1961 : 36-62) วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยวิธีที่เรียกว่า เทคนิคการฉายภาพ (Projective Technique) จากแบบทดสอบ TAT (Thematic Apperception Test) ซึ่งเมอร์เรย์ เป็นผู้สร้างขึ้น วิธีวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยวิธีนี้ ใช้ภาพที่มีความหมายคลุมเครือแต่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการศึกษา เป็นสิ่งเร้าให้บุคคลเกิดการตอบสนอง แล้วนำเอาสิ่งที่บุคคลตอบสนองไปวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ที่แมคเคลแลนด์ได้กำหนดไว้

สุพจน์ สิ้นสุวงศ์วัฒน์ (2527 : 31) กล่าวว่า การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้จัดไว้ว่าเป็นการวัดบุคลิกภาพเป็นเรื่องที่ยากเมื่อเปรียบเทียบกับ การวัดในสิ่งอื่น ๆ นักจิตวิทยาได้พยายามสร้างเครื่องมือขึ้นมาเพื่อวัดบุคลิกภาพนั้น ได้กล่าวสรุปไว้ว่ามีอยู่ 5 วิธี คือ

1.วิธีการสังเกต การสังเกตเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์ทุกแขนงตั้งแต่ประสบการณ์อันซับซ้อน

2.วิธีการทดสอบ การทดสอบประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ หลายสิบข้อ ที่ผู้ทดสอบตั้งขึ้นโดยถือเอาปกติวิสัยของคนทั่ว ๆ ไป เป็นมาตรฐาน ซึ่งบางข้อเป็นคำถามเกี่ยวกับความกลัว ความวิตกกังวล ความนิยมในลัทธิการเมือง หรือเศรษฐกิจ ความสนใจในสิ่งต่าง ๆ หรือปฏิกิริยาที่คนทำอยู่เสมอ ๆ เมื่อตกอยู่ในสภาพนั้น ๆ เป็นต้น ผู้ถูกทดสอบต้องร่วมมือร่วมใจกับผู้ทดสอบในการตอบคำถามต่าง ๆ เพื่อให้การสอบได้ผลตามวัตถุประสงค์

3.การประมาณค่าโดยการเลือกลักษณะบุคลิกภาพที่เป็นเครื่องเชิดชูให้บุคลิกภาพเด่นสะดุดตา เช่น ความสงบเสถียร แล้วหลาย ๆ คนช่วยกันประมาณค่าว่าบุคลิกภาพของผู้ถูกประมาณค่าอันนั้นตกอยู่ในขั้นไหน คือ มีความสงบเสถียรมากน้อยเพียงใด

4.การวิเคราะห์ตัวเอง คือ การประมวลค่าตนเอง แบบวิเคราะห์ตัวเองจะเป็นคำถามแบบปรนัย จะเป็นประโยชน์ในการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน

5.การสัมภาษณ์มีหลักคล้าย ๆ กับการวิเคราะห์ตัวเอง ต่างกันที่ผู้สัมภาษณ์มาตั้งคำถามให้เราติดตามเพื่อให้เราวิเคราะห์ตัวเอง ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้จัดบันทึกและประมาณค่าบุคลิกภาพของเขา ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่ว่าตัวถูกสอบบุคลิกภาพ

จากการศึกษาดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมเกี่ยวกับผู้ที่ต้องการวัด สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ทั้งนี้เพราะแบบสอบถามสามารถใช้วัดได้กับบุคคลจำนวนมาก และทราบผลในเวลารวดเร็ว ครูผู้สอนจะสามารถช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้น คือ พยายามกระตุ้น การให้กำลังใจแก่นักเรียนให้รู้สึกว่าจะสามารถทำงานนั้น ๆ ให้สำเร็จ การให้งานที่นักเรียนสามารถทำได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ อย่าให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าถูกบีบบังคับ หรือถูกกดดัน

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง

5.1 ความหมายของการควบคุมตนเอง

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 140) ได้ให้ความหมายการควบคุมตนเองว่า เป็นความสามารถในการกำหนดตนเองของบุคคล ด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่บุคคลต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจ

ไรท์ (Wright. 1976 : 92) อธิบายการควบคุมตนเองว่า คือ ความสามารถของบุคคลที่บังคับนิสัยของตนเอง พฤติกรรมของตนเอง เมื่อเผชิญกับสิ่งยั่วยุและสถานการณ์กดดัน โดยปราศจากรางวัลหรือการสนับสนุนจากภายนอกและเน้นด้วยว่า การควบคุมตนเองเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคมและจริยธรรม

มิสเชล และไมเคิล (Mischel and Michle. 1976 :84) มีความเห็นว่า พฤติกรรมการควบคุมตนเองเกี่ยวข้องกับกระบวนการและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการได้รับสิ่งที่ดีและหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี โดยอธิบายความหมายการควบคุมตนเองว่า เป็นความสามารถที่จะละเว้นการกระทำบางชนิดหรือเป็นความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทน และความคิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม เพื่อให้ได้รับผลดีตามที่ตนต้องการ และหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดี อันอาจเกิดขึ้นกับตนเอง

โรเจอร์ส และสกินเนอร์ (Rogers and B.F. Skinner. 1966 : 315) มีความเห็นว่าการควบคุมตนเองนั้นเกี่ยวข้องกับการเลือกตัดสินใจกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งจากพฤติกรรมสองพฤติกรรมที่ขัดแย้งกัน

อะเวอร์ริลล์ (Averill. 1973 : 286) ได้วิเคราะห์ความหมายของคำว่า “ความสามารถของตนในการควบคุม” ว่ามีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ทางพฤติกรรม ทางด้านการรับรู้ และทางด้านการตัดสินใจ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ความสามารถในการทำนายว่าอะไรจะเกิดขึ้น ตนจะทำอะไรได้บ้างและทำอะไรไม่ได้ ตนจะสามารถทำงานได้สำเร็จหรือไม่ จะมีใครมาขัดขวางบ้าง ตลอดถึง

ความสามารถในการที่จะกระทำให้เกิดผลตามที่ต้องการ ในเวลาและสถานที่ที่ตนต้องการ ความสามารถในการเลือกรับการกระตุ้นและการเลือกการกระทำ ตลอดจนความสามารถในการทำนาย และควบคุมผลการกระทำ ตลอดจนความสามารถในการทำนาย และควบคุมผลการกระทำ

ทอร์เซน และมานนี (Thoresen and Manoney. 1974 : 178) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการควบคุมตนเอง ตามแนวกระบวนการเรียนรู้ของสังคม และได้อธิบายถึงการควบคุมตนเองว่า เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่เกิดขึ้นโดยมีกระบวนการภายในเป็นสื่อ ได้แก่ ความเชื่อในการควบคุมภายในและภายนอก โดยเฉพาะสื่อสำคัญ คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลเชื่อว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเขาเป็นผลมาจากการกระทำ หรือความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ความคาดหวังและการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม และการกระทำของบุคคลในการควบคุมสิ่งแวดล้อม ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการควบคุมตนเอง และได้สรุปลักษณะของบุคคลที่ควบคุมตนเองได้ ต้องประกอบด้วย

- 1.มีความสามารถในการเลือกกระทำ หรือมีลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ และการกระทำอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
 - 2.รู้จักการแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหา และวางแผนการดำเนินงาน เพื่อเป้าหมาย ในอนาคต
 - 3.รู้จักปฏิบัติตนในการยับยั้งชั่งใจ และอดทนเมื่อต้องเผชิญความยากลำบาก
 - 4.สามารถรับรู้ถึงผลการกระทำของตน รู้จักให้รางวัล และลงโทษตนเองในผล การกระทำนั้น
- จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปความหมายของการควบคุมตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางชนิด หรือความสามารถที่จะกระทำด้วยเหตุผลและความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการ หรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้นตลอดจนความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่บุคคลมุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ

5.2 ความสำคัญของการควบคุมตนเอง

การควบคุมตนเองเกิดจากการสะสมผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ ตั้งแต่อดีตของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพสังคม การคาดหวังในการกระทำ ความพยายามกับ ผลกรรมที่ได้รับและผลจากการฝึกตั้งแต่วัยเด็ก โดยเริ่มจากการฝึก ในเรื่องการขับถ่ายเป็นเวลา ในที่ ๆ กำหนดและการฝึกระเบียบวินัย เมื่อเติบโตสังคมจะเรียกร้องให้บุคคลในสังคมควบคุมตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย สังคมจะเรียกร้องให้บุคคลควบคุมพฤติกรรมของตนเองมากกว่าสังคมประเภทอื่น

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และวัฒนธรรม การพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่าง

ความเจริญทางด้านวัตถุกับสภาพวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน สังคมไทยมีการพัฒนาทางด้านวัตถุ แต่ในสังคมไทยยังมีสภาพทางด้านความรู้ จิตใจ และพฤติกรรมที่ไม่เข้ากับวัตถุที่พัฒนาเลย จึงทำให้สังคมสับสนวุ่นวาย และเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งในด้านการปรับตัว สุขภาพจิต การเบี่ยงเบนของพฤติกรรม การประพฤติดิตศีลธรรมและกฎหมาย ฯลฯ สาเหตุประการหนึ่ง คือ คนในสังคมขาดการควบคุมตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่าปัญหาต่าง ๆ ของสังคมในปัจจุบัน เช่น ความล้มเหลวในการทำงาน ปัญหาสุขภาพจิต ตลอดจนปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ล้วนแต่เกิดเพราะบุคคลในสังคมไม่สามารถควบคุมตนเองได้ การพัฒนาจิตใจและคุณภาพประชากรจึงเป็น เป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน

จากการประมวลความคิดเห็นและผลงานวิจัยต่าง ๆ ของนักจิตวิทยา พบว่าการควบคุมตนเองเป็นลักษณะที่แสดงถึงควมมีวุฒิภาวะ และคุณภาพของประชากรมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายประเภท เช่น พฤติกรรมรักษาสุขภาพอนามัย พฤติกรรมซื่อสัตย์ และพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการ ฯลฯ จึงเป็นลักษณะสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ(ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2529) โดยเฉพาะในระยะที่ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ระเบียบ ประเพณี สังคมจึงมุ่งหวังให้ประชาชน รู้จักตนเองและรับผิดชอบต่อสิ่งที่ถูกที่ควร ต้องการให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการวางแผน และการดำเนินงานตามแผนงาน เพื่อประโยชน์ที่ดีต่อตนเองและส่วนรวม (จินตนา บิลมาศ และคนอื่น ๆ. 2529 :24) การศึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช่ว่าแนวทางในการพัฒนาการควบคุมตนเอง

การควบคุมตนเองเป็นเป้าหมายหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา ดังที่ ดิวอี้ (Dewey. 1933: 17) ได้กล่าวไว้ว่า “ การคิดเป็นกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยมนุษย์เห็นการณ์ไกล และสามารถควบคุมการกระทำของตนเองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ การไตร่ตรองถึงทางเลือกและผลที่จะเกิดขึ้นเป็นการช่วยให้มนุษย์มีสติไม่เผลอเรอ รู้อยู่ทุกขณะเวลาว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ การคิดอย่างไตร่ตรองจึงเป็นการช่วยเปลี่ยนการกระทำของมนุษย์ที่มีแต่ความอยากรู้อยากเห็น และหุนหัน ให้กลายเป็นการกระทำที่เฉลียวฉลาด บุคคลจึงควรคิดไตร่ตรองพิจารณาถึงผลได้ผลเสียก่อนจะกระทำบางสิ่งบางอย่าง” ลักษณะการคิดของดิวอี้มีลักษณะใกล้เคียง ความหมายของควมมีสติ และการใช้วิธีคิดอย่างถูกวิธีตามแนวพุทธศาสนาที่เรียกว่า “โยนิโสมนสิการ” ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน แนวคิดดังกล่าวปัจจุบันนักการศึกษาไทยได้นำมาใช้เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งได้แก่ การพัฒนาเยาวชนให้มีความสามารถในการคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น (อุ้นดา นพคุณ . 2528 :29)

จากการศึกษาถึงคุณลักษณะของประชากรตามเป้าหมายการศึกษาในสภาพปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต พบว่า การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่การศึกษาจะต้องเน้นถึงการนำไปใช้และการปฏิบัติจริงในสังคม โดยการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีลักษณะของการคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

การคิดเป็น หมายถึง การรู้จักใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สังคม และวิชาการ มาวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการ ไตร่ตรอง วางแผน หรือคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหา รวมถึงการวางแผนเป้าหมายในชีวิต

การทำให้เป็น หมายถึง การประยุกต์วิธีการ และประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการตัดสินใจ เลือกระกระทำ การดำเนินงานตามเป้าหมาย และรู้จักปรับปรุงวิธีการดำเนินของตนเอง

การแก้ปัญหาเป็น หมายถึง การรู้จักแก้ปัญหาอย่างมีหลักการและเหตุผล รู้จักประยุกต์นำวิธีการในการแก้ปัญหาไปใช้กับชีวิตประจำวัน

คุณลักษณะดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสภาพสังคม ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เพราะในอนาคตจะมีการต่อสู้กันแย่งชิง มีความขัดแย้งซับซ้อนในสังคมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันส่งเสริม ทั้งสถาบันครอบครัว โรงเรียน ฯลฯ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนมีเหตุผล รู้จักคิดไตร่ตรองถึงสิ่งที่ควรกระทำ หรือควรหลีกเลี่ยง มีสติยั้งคิด รู้จักกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการควบคุมตนเอง ดังที่พุทธทาสภิกขุ (2531:9) ได้เขียนในหนังสือ “การศึกษาคืออะไร” ว่า การจัดการศึกษาที่ดี ย่อมพัฒนาคนในสังคมให้รู้จักควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ มีสติยั้งคิด ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองและสังคม ตลอดจนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

5.3 การควบคุมตนเองตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

การควบคุมตนเองในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแบนดูรา พัฒนามาจากการเรียนรู้กฎเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรม โดยที่มนุษย์มีความนึกคิดและความสามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนรู้ ดังนั้นมนุษย์จึงสามารถที่จะนำสัญลักษณ์ต่างๆ เหล่านี้มาคิดไตร่ตรองทำให้สามารถมองเห็นการที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ที่ตนปรารถนา และมองเห็นวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เลวร้ายต่าง ๆ มนุษย์สามารถคิดในเชิงประเมินว่าพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะทำให้เกิดผลกระทบอะไรบ้าง และผลกระทบต่าง ๆ มีความปรารถนามากน้อยเพียงใด การคิดในเชิงประเมินเช่นนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง และนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตั้งใจไว้

การพิจารณารายละเอียดของการพัฒนาการควบคุมตนเอง ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง และการปฏิบัติต่อตนเองของบุคคล ในลักษณะของพฤติกรรมต่อตนเอง (Self Directed Behavior) 3 ประเภท ตามแนวการเรียนรู้ทางสังคมมีดังนี้

1.การควบคุมตนเอง (Self Control) เป็นความสามารถในการกำกับตนเองในด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหา หรือความขัดแย้งในใจ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกกระทำ การควบคุมอารมณ์ การควบคุมความคิด การยับยั้งในสิ่งชั่วร้าย เป็นต้น การควบคุมตนเองนี้เกิดเช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์คือ เป็นผลทั้งจากประสบการณ์ตรง และการ

เรียนรู้จากการสังเกตมนุษย์จะควบคุมตนเองให้กระทำพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมในสถานการณ์นั้น และมีผลกรรมที่ได้จากกระทำเป็นที่พึงพอใจแก่ตนเอง

ในการควบคุมตนเองนี้ บุคคลจำเป็นต้องมีการตั้งมาตรฐานพฤติกรรมสำหรับตนเองไว้ ประพฤติปฏิบัติ มีการประเมินการประพฤติปฏิบัติของตนตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ และมีความรู้สึกซึ่งเป็นปฏิกิริยาต่อตนเองตามผลของการประเมิน ซึ่งมาตรฐานพฤติกรรมที่บุคคลตั้งไว้นี้เองจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจ และชี้แนะแนวทางในการกระทำของบุคคล เช่น การกำหนดปริมาณของงานที่ตนควรทำได้ก่อนลงมือ หรือการกำหนดคุณภาพของผลงานที่ควรทำได้ไว้ล่วงหน้า การตั้งมาตรฐานพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีการพัฒนามาจากข้อมูลต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม เช่น อาจจะได้จากการสั่งสอนโดยตรง ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่จากปฏิกิริยาทางสังคมในการประเมินพฤติกรรมของคนในสังคม และจากการแสดงการประเมินมาตรฐานพฤติกรรมที่ได้ตั้งไว้ของตัวแบบต่าง ๆ การที่ผู้ใหญ่แสดงตัวอย่างในการตั้งมาตรฐานพฤติกรรมไว้สูงและแสดงความพึงพอใจตนเองต่อเมื่อเขาทำได้ดีเท่ากับหรือมากกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ ก็จะมีผลให้เด็กเห็นแบบอย่าง และถ้าผู้ใหญ่มีเงื่อนไขที่จะทำให้แรงเสริมแก่เด็ก ก็ต่อเมื่อเด็กตั้งมาตรฐานค่อนข้างสูง และพยายามกระทำตามมาตรฐานนั้น ตลอดจนมีเงื่อนไขที่จะไม่แสดงปฏิกิริยาต่อเด็กเมื่อเด็กตั้งมาตรฐานต่ำ หรือเมื่อเด็กขาดความพยายาม สิ่งเหล่านี้เองจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเอง ควบคุมตนเองด้วยการตั้งมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติที่ค่อนข้างสูงให้กับตนเอง ควบคุมตนเองด้วยการประเมินพฤติกรรมตนเอง และควบคุมตนเองด้วยการรู้สึกมีปฏิกิริยาต่อตนเอง

กล่าวสรุปได้ว่าการวิจัยเกี่ยวกับตัวแบบที่มีผลต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเอง แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ตัวแบบที่ไม่ควบคุมตนเอง ไม่อาจสอนให้ผู้อื่นมีการควบคุมตนเอง ตัวแบบที่สอนผู้อื่นแต่ตนเองไม่ทำหรือทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับคำสอน ก็ไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามที่ตนสอน และตัวแบบที่มีความแตกต่างจากผู้เรียนถือว่าเป็นกรณียกเว้น ก็จะไม่ส่งผลต่อผู้เรียน

5.4 การฝึกฝน และแนวทางพัฒนาการควบคุมตนเอง

สำหรับในด้านการฝึกฝนตนเอง นักจิตวิทยาและนักพฤติกรรมศาสตร์ได้ศึกษากระบวนการและวิธีการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการควบคุมตนเองไว้ดังนี้

ทอร์เซน และมานนี (Thoresen and Manoney. 1974 : 16 – 22) ได้สรุปกระบวนการที่บุคคลสามารถใช้ในการควบคุมตนเองนั้น โดยทั่วไปแล้วมี 2 กระบวนการ ได้แก่

- 1.การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control)
- 2.การควบคุมผลกรรม (Self – Presented Consequence)

การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control) คือ การที่บุคคลวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวแปรในสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะทำพฤติกรรมเป้าหมาย (Thoresen and Manoney. 1974 : 16) เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นสิ่งเร้าของบุคคลเสียใหม่ เพื่อที่จะกระตุ้นหรือลดพฤติกรรมของบุคคลนั้น เนื่องจากพฤติกรรมบางอย่างมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม เพราะฉะนั้นเพื่อเป็นการควบคุมพฤติกรรมจึงต้องควบคุมสิ่งเร้า

การควบคุมผลกรรม (Self – Presented Consequence) คือ การให้ผลกรรมตนเอง หลังจากได้ทำพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว ผลกรรมอันนั้นอาจจะเป็นการเสริมแรงหรือการลงโทษ แต่โดยปกติแล้วมักจะใช้การเสริมแรงเป็นหลัก เนื่องจากการลงโทษมักจะก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ เช่น โกรธ ไม่พอใจ หรือกลัว และเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวหรือเบี่ยงเบนได้

เพอร์รี่ และริชาร์ด (Perri and Richard. 1977: 177 – 183) ศึกษาการควบคุมตนเองของบุคคลในสภาพแวดล้อมทั่วไป พบว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการควบคุมตนเอง จะมีวิธีการที่มีระบบในการควบคุมตนเองมากกว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จในการควบคุมตนเอง นอกจากนี้การใช้วิธีการในการควบคุมตนเองยังขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และพฤติกรรมที่จะใช้อีกด้วยและได้เสนอวิธีการควบคุมตนเองเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการควบคุมตนเองไว้ดังนี้ (Wilson and O-Leary. 1980 : 224 - 226)

1.การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) คือ การกำหนดเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรมหนึ่งด้วยตนเอง ซึ่งการตั้งเป้าหมายนี้จะช่วยให้ผู้แสดงพฤติกรรมรู้ถึงพฤติกรรมที่ต้องการกระทำอย่างชัดเจน ตัวอย่างการตั้งเป้าหมายของพฤติกรรม เช่น “ฉันจะอ่านหนังสือให้ได้ 20 หน้า ก่อนเข้านอน” หรือ “ฉันจะทำการบ้านให้เสร็จในคืนนี้” เป็นต้น แต่เป้าหมายที่ตั้งนั้นต้องเป็นเป้าหมายที่เป็นจริงและสามารถทำได้ เพราะถ้าไม่สามารถทำได้เกิดความผิดหวังและก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

2.การสังเกตตนเอง (Self Monitoring) เป็นกระบวนการที่บุคคลสังเกตหรือจำแนกลักษณะของพฤติกรรมของตนเอง พิจารณาว่าตนได้ทำพฤติกรรมตามเป้าหมายแล้วหรือยัง เพราะถ้าบุคคลรับรู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับตนเอง จะเกิดความคิดที่เปลี่ยนแปลงหรือมีการตั้งเป้าหมายที่เหมาะสมที่จะกระทำพฤติกรรม และเพื่อที่บุคคลจะได้ทราบว่าตนเองได้ทำตามความคาดหวังไว้แล้วหรือยัง ถ้ายังจะได้พยายามไปสู่เป้าหมายนั้น การสังเกตตนเองจึงเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดการประเมินตนเอง และมีการเสริมแรงตนเองตามมา ซึ่งการกระทำเช่นนี้เท่าที่บุคคลได้เกิดการควบคุมตนเองแล้ว

3.การประเมินตนเอง (Self – Evaluation) หมายถึง การที่บุคคลตัดสินพฤติกรรมของตนโดยการประเมินคุณค่าของพฤติกรรมจากข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตตนเอง ซึ่งทำให้เขาได้พิจารณาถึงพฤติกรรมที่กำลังทำอย่างถี่ถ้วน การประเมินตนเองมีความสำคัญในกระบวนการควบคุมตนเอง เนื่องจากการประเมินตนเองอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาหลาย ๆ ครั้ง พบว่า การประเมินตนเองจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าการประเมินตนเองนั้นเกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้ประเมินเองหรือเกิดจากผู้อื่นให้คำชี้แนะ ถ้าเกิดจากแรงจูงใจของผู้ประเมินเองก็จะให้ผลที่ดีกว่าเกิดจากคำแนะนำของผู้อื่น

4.การเสริมแรงตนเอง (Self Reinforcement) คือ การจัดผลกรรมที่เป็นแรงเสริมให้แก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยตนเอง เพื่อให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น การเสริมแรงตนเองมักเกิดร่วมกับการตั้งเป้าหมาย คือ มีการตั้งเป้าหมายหรือกำหนดเกณฑ์เสียก่อนแล้วจึงมีการเสริมแรงตามมา

กล่าวสรุปได้ว่าการพัฒนาการควบคุมตนเอง เป็นผลจากการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งสามารถปลูกฝังได้ตั้งแต่วัยเด็ก สำหรับวิธีการฝึกควบคุมตนเองนั้นเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความพยายามและใช้เวลา แต่เป็นสิ่งที่บุคคลสามารถพัฒนาได้ ตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาก็คือ ให้มีสติ รู้ตัวอยู่ทุกขณะ ในการกระทำของตนเอง มีสติในการพูด ในการคิด รู้จักตัวเองอยู่เสมอว่าเรากำลังทำอะไรอยู่หรือกำลังพูดอะไรกับใครอยู่ เป็นลักษณะของผู้มีสติ รู้จักควบคุมตนเองนั่นเอง

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อตนเอง

6.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Responsibility และมีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ดังนี้

ฟังก์ และแวกแนลส์ (Funk and Wagnalls.1961 : 2095) กล่าวว่าความรับผิดชอบ คือ การแสดงออกถึงการรับผิดชอบ และรับชอบในการกระทำของตน มีความซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้ สามารถจัดการเงินและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังหมายถึงความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่ หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ และหลักศีลธรรมด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2538 : 696) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ยอมตามผลที่ดีหรือไม่ดี ในกิจการที่ได้กระทำไป

ก่อ สวัสดิพิณชัย (2519 : 150) กล่าวถึงความรับผิดชอบว่า คือ การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลสมบูรณ์ ทั้งนี้รวมไปถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย คนที่รับผิดชอบย่อมเป็นที่เชื่อถือของคนอื่น คุณสมบัติด้านความรับผิดชอบจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์

ซวาล แพรัตกุล (2514 : 33) กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึง ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปของการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย

ดวงจันทร์ หนูทอง (2533 : 36) ได้สรุปความหมายความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติต่อหน้าที่การงาน และต่อชุมชนด้วยความเต็มใจ และมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน การเพียรพยายาม การรับผลการกระทำของตนเอง การปรับปรุงงานของตนเองให้ดีขึ้น

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะนิสัยของบุคคลที่มีความสนใจ มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และปฏิบัติด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นและพยายาม ทำอย่างเต็มความสามารถ ให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ และมีการติดตามผลงานที่ทำไปแล้ว

เพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย

6.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

จรรยา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2521 : 24) กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญอย่างหนึ่ง ความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบเคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเองและมีความซื่อสัตย์สุจริต การที่บุคคลมีลักษณะความรับผิดชอบ จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

ชม ภูมิภาค. (2525 : 62 ; อ้างอิงจาก กรมการศาสนา . 2524) กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่า

1. ทำให้คนเป็นคนที่มีความตั้งใจจริง รักหน้าที่การงานของส่วนตน และส่วนรวม
2. เป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ตนเองและหมู่คณะ
3. เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของคนในชาติที่เจริญแล้ว
4. เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมระบอบประชาธิปไตย
5. เป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี
6. ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

จากข้อมูลข้างต้นพอกล่าวสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบมีความสำคัญมากเพราะทำให้มนุษย์อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า และสังคมโลกเกิดความสันติสุขอย่างถาวร

6.3 ประเภทของความรับผิดชอบ

ภัทรา อรุณมศรี (2533 : 4-5) ได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ด้าน คือ

1.ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมต่อไปนี้ คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เอาใจใส่ต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพดี

2.ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ 5 ด้าน คือ

2.1 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมต่อไปนี้ เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ช่วยเหลือการงานตามความสามารถและโอกาส

2.2 ความรับผิดชอบต่อชั้นเรียนและนักเรียน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือการงานของชั้นเรียนและเพื่อนนักเรียน

2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยกิจการงานของโรงเรียนและรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

2.4 ความรับผิดชอบต่อชุมชน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ให้ความร่วมมือในกิจการงานของชุมชน

2.5 ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2540 : 96) ได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 4 ด้าน คือ

1.ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์ และปลอดภัยจากอันตราย รู้จักประพฤติดีปฏิบัติงานให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณในการใช้จ่ายและมีความประหยัด สามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับตนเองได้อย่างเหมาะสม สำนึกในหน้าที่และบทบาทของตน ตั้งใจเล่าเรียนไฝหาความรู้ และฝึกฝนตนเองให้มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ จนประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต

2.ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองแก่ผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี และกล้าเผชิญต่อความเป็นจริง

3.ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานด้วยความเอาใจใส่ ไม่ต้องมีใครบังคับ ใช้ความสามารถเต็มที่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรค มีความละเอียด ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงจนกว่างานจะสำเร็จ พยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น พัฒนาประสิทธิภาพงาน รู้จักวางแผนงาน ปฏิบัติงานอย่างมีจุดหมายด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักหน้าที่และการกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี

4.ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามระเบียบข้อบังคับของสังคม สถาบันการศึกษาหรือสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน ไม่เอาเปรียบอยู่ร่วมชุมชน รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียงของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม และสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นจากประเภทของความรับผิดชอบ สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน การรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม รู้จักประมาณการใช้จ่าย รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตน ใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมกับสถานภาพของตน โดยไม่ทำความเดือดร้อนกับตนเองและผู้อื่น ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในส่วนดีและไม่ดี ไม่ปิดความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่บกพร่องของตนให้ดีขึ้น

2.ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

2.1 รับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง กระทำตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวหรือการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างเต็มกำลังความสามารถ

2.2 รับผิดชอบต่อชั้นเรียน หมายถึง การกระทำที่ปฏิบัติงานหรือช่วยเหลืองานของชั้นเรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถ

2.3 รับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้กิจการของโรงเรียนเจริญก้าวหน้าและรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

2.4 รับผิดชอบต่อชุมชน หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ โดยให้ความร่วมมือกับกิจการของชุมชน เพื่อความสุขและความเจริญของชุมชน

2.5 รับผิดชอบต่อประเทศชาติ หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและช่วยเหลือประเทศชาติในส่วนของตนเอง โดยปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับด้วยความรับผิดชอบ

6.4 ลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

กรมการศาสนา (2526 : 42 – 43) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ลักษณะดังต่อไปนี้ 1.ชื่อตรงต่อหน้าที่ 2.สำนึกรู้สึกรับผิดชอบต่อภาวะและฐานะของตน 3.รู้จักวางแผนและดำเนินงานอย่างมีระบบ 4.มุ่งมั่นตั้งใจใช้วิชาความรู้และความสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานทุกประการ 5.พยายามปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติหน้าที่การงานที่บกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 6. พยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จ รวดเร็ว เรียบร้อยด้วยความเต็มใจ และจริงจังเสมอ และ 7. เคารพในสิทธิเสรีภาพ และความคิดเห็นของคนอื่นเป็นปกติวิสัย

จึงพอล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ประกอบไปด้วย

1.มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ไม่ทิ้งงานกลางคันแม้สิ่งที่ได้รับเป็นสิ่งที่ตนไม่ชอบไม่พอใจ

2. รู้จักวางแผนงานและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

3.ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้ได้งานที่ดีที่สุด ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคต่าง ๆ

4.ยอมรับความสำเร็จและความล้มเหลวของสิ่งที่ตนกระทำ ไม่กล่าวโทษหรือโยนความผิดให้ผู้อื่นหากงานไม่สำเร็จหรือเกิดความเสียหาย พร้อมพยายามปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้ดีขึ้น

5.ปฏิบัติงานให้สำเร็จ รวดเร็ว ทันเวลา และงานออกมาด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ ผลของความรับผิดชอบจำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

ก. ผลดี ถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบจะมีผลดีดังนี้

1.คนที่มีความรับผิดชอบยอมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา

2.คนที่มีความรับผิดชอบยอมเป็นหนี้บื้อ ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเป็นคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

3.ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคมโดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น

4.ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขเรียบร้อยในสังคม

5.ไม่เป็นต้นเหตุแห่งความเสื่อมและความเสียหายของส่วนรวม

ข. ผลเสีย ถ้าบุคคลขาดความรับผิดชอบจะเกิดผลเสีย ดังนี้

1.คนที่ขาดความรับผิดชอบ ย่อมจะไม่ได้ได้รับความไว้วางใจในการทำงานสำคัญใด ๆ และมักได้รับคำตำหนิในการทำงาน

2.คนที่ขาดความรับผิดชอบจะเป็นคนเฉื่อยชา ไม่สามารถแก้ไขอุปสรรคใด ๆ ได้ ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ กลายเป็นคนไม่มีความสามารถ และไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

3.คนที่ขาดความรับผิดชอบมักจะทำงานใด ๆ ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายได้ทันเวลา

4.ไม่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในสังคมแต่อย่างใด

5.ทำให้สังคมวุ่นวายไม่เรียบร้อย ไม่มีระเบียบแบบแผน เป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมทั้งประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคม

6.5 การพัฒนาและการปลูกฝังความรับผิดชอบ

สุมิตรา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา. (2544 : 51 – 52 ; อ้างอิงจาก Mitten and Harris. 1962 : 407 – 416) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรับผิดชอบ ไว้ว่า

1.การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก อายุน้อย ๆ

2.เด็กทุกคนควรได้รับการฝึกความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติจริงโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงาน

3.ควรจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล

4.ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา

5.ในการฝึกความรับผิดชอบผู้ใหญ่ต้องยืดหยุ่น ไม่ควรเร่งรัดเด็กมากเกินไป

6.ต้องระลึกอยู่เสมอว่าในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่

7.เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่

8.ทัศนคติและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการความรับผิดชอบของเด็ก

9.ไม่ควรให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถ เพราะอาจเกิดอันตรายแก่เด็ก

ชม ภูมิภาค (2520 : 14 – 18) กล่าวถึงการปลูกฝังความรับผิดชอบว่า จะต้องปลูกฝังด้วยการให้เขาได้กระทำ มิใช่เกิดจากการบอกเล่าเท่านั้น วิธีการสอนในโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความรับผิดชอบ ควรจะให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ แต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ทำงานอันเป็นส่วนหนึ่งของงานทั้งหมด เพื่อจะให้งานส่วนรวมสำเร็จลงด้วยดี หากคนใดคนหนึ่งขาดความรับผิดชอบงานก็จะสำเร็จลงได้ยาก และยังกล่าวอีกว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กนั้น มิใช่ด้วยการตักเตือนว่ากล่าวหรืออบรมเท่านั้น แต่ต้องให้ฝึกปฏิบัติอย่างเอาจริงจังจึงจะก่อให้เกิดความเคยชินเกิดเป็นนิสัยและน้ำใจที่ฝังแน่นเป็นคุณธรรมและค่านิยมต่อไป

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาและการปลูกฝังความรับผิดชอบต้องใช้ วิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มการปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบตั้งแต่วัยเด็กและฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง โดยให้คำแนะนำอย่างถูกต้อง เพื่อให้เด็กได้ประสบการณ์การทำงานด้วยตนเองและเป็นการพัฒนาความรับผิดชอบให้เป็นคุณธรรมประจำตัว

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

7.1 ความหมายของเจตคติ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “เจตคติ” ไว้ในทัศนะต่าง ๆ หลายประการดังนี้

กู๊ด และคนอื่น ๆ (Good and others. 1973 : 48) ให้ความหมายของ “attitude” ว่า หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งทั้งทางด้านดีและไม่ดี หรืออาจเป็นการต่อต้านสถานการณ์บางอย่างของบุคคล เช่น รักเกลียดกลัว ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น

แกร์ริสัน และ แมกกูน (Garrison and Magoon. 1972 : 405) ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะตอบสนองต่อวัตถุ สัญลักษณ์ สัมกับหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิถีทางที่แน่นอน

เฟอร์กูสัน (Ferguson.1981 : 81) อธิบายว่า เจตคติเป็นการแสดงออกเกี่ยวกับความเชื่อว่าอะไรถูกอะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือปฏิเสธ

เธอร์สโตน (Thurstone. 1967 : 479) อธิบายว่า เจตคติเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาชนิดหนึ่งที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย แต่เป็นความโน้มเอียงทางจิตภายในแสดงออกให้เห็นได้โดยพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังกล่าวว่าเจตคติเป็นเรื่องราวของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึกและความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

มอร์แกน และ คิง (Morgan and King. 1975 : 376) อธิบายว่า เจตคติของบุคคลไม่สามารถเห็นได้โดยตรงบุคคลจะมีเจตคติไปทางใดนั้นจะรู้ได้จากพฤติกรรมและการกระทำที่แสดงออก และเจตคติมีอิทธิพลต่อความชอบ และเจตคติมีอิทธิพลต่อความชอบ ความไม่ชอบและพฤติกรรมของบุคคล

ออลพอร์ต (Allport. 1967 : 8) ได้ให้ความหมายว่า “เจตคติเป็นความพร้อมของจิตใจและการทำงานของระบบประสาท เกิดจากการได้รับประสบการณ์ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองต่อบุคคล สิ่งต่าง ๆ และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น”

อนาสตาซี (Anastasi. 1968 : 479-480) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกมาว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ต่อเชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี เจตคติ ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสรุปพาดพิงจากพฤติกรรมภายนอก ทั้งที่ต้องใช้ภาษา และไม่ใช้ภาษา

ราชบัณฑิตยสถาน (2538 : 235) ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2528 : 230) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิต ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่เป็นตัวกำหนดทิศทางการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

สุชา จันทน์เอม (2527 : 242) ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นไปในทำนองที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

ศักดิ์ สุนทรเสณิ (2531 : 3) ได้กล่าวถึง เจตคติว่าเป็นการรวบรวมเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น (Opinion) ความเชื่อ (Beliefs) และความจริงซึ่งได้แก่ความรู้สึกต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกซึ่งอาจเป็นการประเมินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกันแล้วบรรยายให้รู้ถึงแกนกลางของวัตถุนั้น ความรู้ ตลอดจนความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่งต่อไป

จากคำนิยามที่นักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของเจตคติไว้มากมาย พอจะสรุปได้ดังนี้ เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ ท่าทีหรือความพร้อมซึ่งทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา 2 ลักษณะ คือ เจตคติทางบวกจะแสดงออกในลักษณะความพอใจ สนใจ ความชอบ เห็นด้วย ยากปฏิบัติ และอีกลักษณะหนึ่งคือเจตคติทางลบ จะแสดงออกในลักษณะความเกลียด ไม่พึงพอใจ ไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย นอกจากนี้เจตคติอาจแสดงออกในลักษณะเป็นกลางๆ เช่น รู้สึกเฉย ๆ ไม่รักไม่ชอบ หรือไม่แน่ใจ

7.2 องค์ประกอบของเจตคติ

เจตคติมีลักษณะเป็นนามธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ในชีวิตของบุคคล บุคคลมีพฤติกรรมอย่างไรหรือทำสิ่งใดลงไป เจตคติเป็นเครื่องกำหนด เจตคติจึงเป็นหนึ่งในบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติสอดคล้องกันไว้ดังนี้

แมคไกว์ (McGuire. 1969 : 155-156) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ส่วน คือ

1.องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้น ๆ

2.องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Feeling Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า อันเป็นผลเนื่องมาจากที่บุคคลได้ประเมินสิ่งเร้านั้นว่า พอใจไม่พอใจ ต้องการ – ไม่ต้องการ ดีหรือเลว

3.องค์ประกอบด้านการกระทำ (Action Tendency Component) เป็นองค์ประกอบด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ใน

ทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุน หรือคัดค้าน การตอบสนองจะเป็นในทิศทางใดขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคล

ไทรแอนดิส (Triandis. 1971 : 2-3) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ส่วน คือ

1.องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจ (A Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคคลต่อสิ่งเร้า ซึ่งได้แก่ บุคคล สถานการณ์ สังคม

2.องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (An Affective Component) เป็นองค์ประกอบที่ต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่ 1 คือ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจแล้วจะเกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ

3.องค์ประกอบทางการกระทำ (A Behavioral Component) เมื่อเกิดองค์ประกอบ 1 และ 2 แล้วจะเกิดความพร้อมทางการกระทำ ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 2 ดังกล่าว

นักจิตวิทยาสังคมส่วนมากเห็นว่าเจตคติมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1.องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย

2.องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งที่เขารับรู้ อาจเป็นไปทางดีหรือไม่ดี ถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใดบุคคลนั้นก็จะไม่ชอบสิ่งนั้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดก็จะชอบสิ่งนั้น

3.องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (Behavioral Component) หมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน คือ การยอมรับหรือไม่ยอมรับปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ จะต้องมีความสอดคล้องกัน ถ้าองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป เจตคติของบุคคลนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย การเกิดพฤติกรรมทางด้านเจตคติไม่ว่าจะเป็นการให้ความสนใจ การแสดงความรู้สึก การแสดงท่าทีว่าชอบหรือไม่ชอบนั้นแบ่งออกเป็นขั้นตอน 5 ขั้นตอน

1.การรับรู้สิ่งเร้า หรือการให้ความสนใจ (Receiving or Attending) เมื่อบุคคลได้ปะทะกับสิ่งเร้าย่อมเกิดการรับรู้หรือให้ความสนใจ หรือเกิดความตระหนัก และมีการคัดเลือก การรับและให้ความสนใจในสิ่งเร้าบางอย่าง ตลอดจนเป็นความเข้าใจในสิ่งเร้านั้น ๆ

2.การตอบสนอง (Responding) เมื่อบุคคลได้รับหรือให้ความสนใจในสิ่งเร้าใด ๆ จะทำให้เกิดการตอบสนองต่อสิ่งเร้าไปในทิศทางที่บุคคลนั้นยอมรับอาจเป็นไปในรูปของการเชื่อฟัง หรืออาจเกิดความสมัครใจเต็มใจที่จะกระทำด้วยความสนุกสนานตามลักษณะของการพอใจหรือนิยมในการตอบสนองมากขึ้นเพียงใด

3.การสร้างคุณค่า หรือค่านิยม (Valuing) หลังจากทีบุคคลได้ให้การตอบสนองต่อสิ่งเร้าแล้ว บุคคลจะเกิดความเชื่อ (Belief) ในสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้องซึ่งจะพัฒนามาเป็นความรู้ ความเข้าใจในสิ่งเร้านั้น ๆ ในขั้นแรกจะยอมรับคุณค่า ต่อมาเกิดความรู้สึกชอบในคุณค่าและขั้นสุดท้ายจะเกิดการยอมรับอย่างแน่วแน่ในคุณค่า หรือค่านิยมนั้น

4.การจัดระบบคุณค่า หรือค่านิยม (Organizing) เมื่อบุคคลได้สร้างคุณค่าหรือค่านิยมในตัวเองแล้วจะมีการจัดระเบียบของคุณค่าเข้าเป็นหมวดหมู่ โดยการแยกแยะแนวความคิดเกี่ยวกับคุณค่าเข้าเป็นหมวดหมู่ หรืออาจจะพัฒนาคุณค่า หรือค่านิยมขึ้นใหม่ก็ได้

5.การสร้างลักษณะนิสัยตามคุณค่า หรือค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by a value) ในขั้นนี้บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับคุณค่า หรือค่านิยมที่เขายึดถือ ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์สำหรับบุคคลนั้น ๆ

มอร์แกน และ คิง (Morgan and King. 1975 : 376-377) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ส่วน คือ

1.องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้แก่ คน วัตถุ และสถานการณ์ต่าง ๆ

2.องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3.องค์ประกอบด้านการกระทำ (Action Component) เป็นองค์ประกอบด้านการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 1 และ 2

เฟอร์กูสัน (Ferguson.1981 : 81) กล่าวว่าเจตคติเป็นการแสดงออกเกี่ยวกับความเชื่อว่าจะไร้อะไรถูกอะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือปฏิเสธ การแสดงออกดังกล่าวเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1.องค์ประกอบทางด้านความคิด ความเข้าใจ (Cognitive Component) เจตคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความเชื่อว่าจะไร้อะไรถูกอะไรผิด

2.องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เจตคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบ

3.องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะกระทำ เจตคติจะแสดงออกในลักษณะการยอมรับหรือปฏิเสธ

สวอน สุทธิเลิศอรุณ (2526 : 94) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ สรุปได้ดังนี้

1.ด้านความรู้สึก (Affective Component) การที่บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร เช่น ชอบ หรือไม่ชอบอะไรก็ตาม จะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือความรู้สึก เพราะความรู้สึกจะบ่งชี้ว่าชอบหรือไม่ชอบ เช่น ความรู้สึกชอบเป็นครูหรือไม่ชอบเป็นครู

2.ด้านความรู้ (Cognitive Component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรจะต้องอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ที่เคยรู้จักหรือเคยรับรู้มาก่อน มิฉะนั้นบุคคลไม่อาจจะกำหนดความรู้สึกหรือทำที่ว่าชอบหรือไม่ชอบได้ เช่น บุคคลที่จะบอกว่าชอบเป็นครูหรือไม่เป็นครูนั้น จะต้องทราบเสียก่อนว่า ครูมีบทบาทอย่างไร มีรายได้เท่าไร และจะก้าวหน้าเพียงใด มิฉะนั้นไม่อาจบอกถึงเจตคติของตนได้

3.ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรให้สังเกตจากการกระทำหรือพฤติกรรม ถึงแม้พฤติกรรมจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเจตคติ แต่ยังมี ความสำคัญน้อยกว่าความรู้สึก เพราะในบางครั้งบุคคลกระทำไปโดยขัดกับความรู้สึก เช่น ยกมือไหว้และกล่าวคำสวัสดิ แต่ในความรู้สึกจริง ๆ นั้นอาจมีได้เลื่อมใสศรัทธาเลยก็ได้

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้เป็น สภาพการณ์ทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการคิดการกระทำ เจตคติเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิด พฤติกรรม ลักษณะของเจตคติมีทั้งเจตคติเชิงนิมาน เชิงนิเสธ และเจตคติที่เป็นกลาง ส่วน องค์ประกอบของเจตคตินั้นประกอบด้วย องค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านการกระทำ

7.3 ประโยชน์ของการวัดเจตคติ

1.วัดเพื่อทำนายพฤติกรรม เนื่องด้วยเจตคติต่อสิ่งใด ๆ ของบุคคลย่อมเป็นเครื่อง แสดงว่าเขามีความรู้ทางด้านที่ดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด และเขามีความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบสิ่งนั้นเพียงใด เจตคติของบุคคลต่อสิ่งนี้จึงเป็นเครื่องทำนายว่า บุคคลนั้นจะมีการ กระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใดด้วย ฉะนั้นการทราบเจตคติของบุคคลย่อมช่วยให้สามารถทำนายการ กระทำของบุคคลนั้นได้แม้จะไม่ถูกต้องเสมอไปก็ตามการทราบล่วงหน้าว่าบุคคลจะกระทำอย่างไร นั้น จะเป็นแนวทางให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อบุคคลนั้นได้อย่างถูกต้อง และอาจเป็นแนวทางให้ผู้อื่น สามารถควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ด้วย

2.วัดเพื่อหาทางป้องกัน การที่บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรมันเป็นสิทธิส่วนบุคคล แต่การ อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขในสังคม ย่อมจะเป็นไปได้เมื่อพลเมืองมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นทางให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันและไม่เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม ในการประกอบ อาชีพบางประเภทมีความจำเป็นจะต้องได้บุคคลซึ่งมีเจตคติที่เหมาะสมมาเป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิด ความก้าวหน้า และเกิดความเป็นธรรมแก่สังคม เช่น แพทย์ ครู ตำรวจ เป็นต้น

3.วัดเพื่อการแก้ไข การวัดเจตคติในบางเรื่อง เช่น การวัดเจตคติของประชากรเกี่ยวกับ นโยบายของชาติที่รัฐบาลกำหนดขึ้นมา ว่าประชากรมีเจตคติสอดคล้องหรือเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าไม่ สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดขึ้นมาประเทศชาติอาจเกิดความเสียหายได้ เมื่อทราบเจตคตินั้น ก่อนก็จะสามารถหาแนวทางในการแก้ไขหรือเปลี่ยนเจตคติให้สอดคล้องกับนโยบายเพื่อจะได้มีการ กระทำที่พร้อมเพรียงกัน

4.วัดเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล เจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ นั้น เปรียบเสมือนสาเหตุภายในซึ่งมี กำลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมต่าง ๆ กัน สาเหตุภายในหรือเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล นั้น อาจได้ผลกระทบมาจากสาเหตุภายนอกด้วยส่วนหนึ่ง และเจตคติของบุคคลอาจเป็นเครื่อง กรอง หรือเครื่องหันเหอิทธิพลของสาเหตุภายนอก ที่มีต่อการกระทำของบุคคลนั้นได้ ฉะนั้น การ จะเข้าใจอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจนบางกรณีอาจ จำเป็นต้องวัดเจตคติของบุคคลต่าง ๆ ต่อสาเหตุภายนอกนั้นด้วย

7.4 การวัดเจตคติ

การวัดเจตคติเป็นวิธีการที่ทำให้คนเข้าใจเจตคติของบุคคลซึ่งมีอยู่ 6 วิธี คือ

- 1.วิธีการสังเกต (Observation)
- 2.วิธีการสัมภาษณ์ (Interview)
- 3.วิธีการส่งแบบสอบถาม (Questionnaire)
- 4.วิธีการวัดทางอ้อม (Indirect Technique)
 - 4.1วิธีต่อประโยคให้จบ (Sentence Completion)
 - 4.2วิธีโยงความสัมพันธ์ของคำต่าง ๆ (Word Association)
 - 4.3วิธีการเล่าเรื่องจากภาพ (Story Telling)
- 5.วิธีการวัดแบบไม่รบกวน (Unobtrusive Measures)
 - 5.1การใช้บันทึกเหตุ และประมวลข้อมูล (Archives)
 - 5.2การวัดความสึกหรอ (Erosion Measures)
 - 5.3การวัดร่องรอย (Trace Measure)
- 6.วิธีการวัดทางสรีระ (Physiological Measures)
 - 6.1การวัดความต้านกระแสไฟฟ้าของผิวหนัง (Galvanic Skinresponse)
 - 6.2การขยายรูม่านตา (Pupil Dilation)
 - 6.3การวัดปริมาณฮอร์โมนบางชนิด เช่น ADTH, Hydrocortisone

วิธีการวัดเจตคติทั้ง 6 วิธีดังกล่าว เป็นวิธีการที่สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับความต้องการเฉพาะเรื่อง

7.5 มาตรการวัดเจตคติ

การวัดเจตคติ เป็นการวัดคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด หรือเป็นลักษณะทางจิตใจ คุณลักษณะดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ดังนั้น การวัดเจตคติต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1.เจตคติของบุคคลจะมีลักษณะคงเส้นคงวาอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง นั่นคือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จะมีช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่มีความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สามารถวัดได้

2.เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดจะเป็นแบบวัดทางอ้อมโดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

3.เจตคตินอกจากแสดงออกในรูปทิศทางของความรู้สึกนึกคิด เช่น สนับสนุนหรือคัดค้าน ยังมีขนาดหรือปริมาณของความรู้สึกนั้นด้วย ดังนั้น ในการวัดเจตคตินอกจากจะทำให้ทราบทิศทางแล้ว ยังสามารถบอกระดับความมากน้อยได้ด้วย

การสร้างมาตรวัดเจตคติโดยอาศัยความหมายทางภาษานั้น ที่แพร่หลายและเป็นมาตรฐาน ได้แก่ วิธีของเธอร์สโตน (Thurstone) ออสกูต (Osgood) และลิเคิร์ต (Likert) ส่วนวิธีการอื่นยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลาย

1.มาตรวัดเจตคติตามวิธีการของเธอร์สโตน (Thurstone) สร้างขึ้นโดยอาศัยความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่น่าเชื่อถือได้กลุ่มหนึ่ง เป็นผู้กำหนดระดับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกเป็น 11 ระดับ จากน้อยสุดจนถึงมากที่สุด โดยแต่ละช่วงหรือแต่ละระดับมีระยะห่างกันวิธีนี้จึงเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า มาตรวัดแบบมีระยะห่างเท่ากัน (The Method of Equalappearing Intervals) จำนวนข้อความวัดเจตคติตามวิธีนี้จะมีประมาณ 20-25 ข้อความแต่ละข้อความมีค่าประจำ (Scale Value) เพื่อใช้เป็นคะแนนที่จะได้เมื่อผู้ตอบยอมรับหรือเห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ ข้อความวัดเจตคติที่ได้นี้ถูกคัดเลือกมาจากข้อความจำนวนมาก

2.มาตรวัดเจตคติตามวิธีการของออสกูต (Osgood) มาตรวัดเจตคติโดยใช้ความหมายของภาษาคิดขึ้นโดย ออสกูต และคนอื่น ๆ จะใช้คำคุณศัพท์ต่าง ๆ อธิบายความหมายของสิ่งเร้าที่มีส่วนสัมพันธ์กับบุคคลออกมาเป็นคุณค่าต่าง ๆ และตีความเหล่านั้นออกมาเป็นคุณค่าของเจตคติของบุคคล คือ เป็นแบบวัดเจตคติที่ไม่ใช่ข้อความวัดเจตคติ แต่จะใช้คำคุณศัพท์บรรยายคุณลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งนั้น ๆ แล้วให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาโดยการบอกภาพพจน์หรือความคิดรวบยอดของตนในลักษณะต่าง ๆ เหล่านั้นออกมา แล้วนำค่าของความคิดรวบยอดที่มีต่อสิ่งนั้นมาเป็นค่าเจตคติของบุคคลนั้น คำคุณศัพท์ที่ใช้แทนความหมายของภาษาสามารถบอกให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลได้แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

2.1องค์ประกอบเชิงประมาณค่า เช่น ดี-เลว เกียติ-รัก เมตตา-ทารุณ

2.2องค์ประกอบเชิงศักยภาพ เช่น หนัก-เบา แข็งแรง-อ่อนแอ ใหญ่-เล็ก

2.3องค์ประกอบเชิงกิจกรรม เช่น ช้า-เร็ว ร่าเริง-หงอยเหงา เฉื่อยชา-กระตือรือร้น

3.มาตรวัดเจตคติตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) โดยใช้ชุดของข้อความวัดเจตคติของบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่มีต่อเรื่องหนึ่งเรื่องใด แล้วให้บุคคลนั้น ๆ แสดงความรู้สึกต่อข้อความการตอบข้อความนั้นอาจจะเป็นไปได้ทั้งเห็นด้วย หรือพอใจกับข้อความนั้น ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นหรือไม่แน่ใจกับข้อความนั้น เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากการรวมคำตอบมาจากข้อความต่าง ๆ ทุกข้อความในมาตรวัดนั้น วิธีนี้จึงเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า มาตรวัดประมาณค่าแบบรวม (Summated Rating Scale) จำนวนข้อความที่สร้างขึ้นครั้งแรกควรมี 30 ข้อความขึ้นไป เพราะจะต้องคัดเลือกให้เหลือ 20-25 ข้อความ

จากการศึกษาทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดเจตคติมีลักษณะการวัดความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า เป้าเจตคติ เนื่องจากการวัดเจตคติเป็นการวัดทางอ้อมนักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามหาวิธีการวัดและพัฒนาเครื่องมือที่มีคุณภาพที่จะสามารถวัดเจตคติได้ตรงที่สุดซึ่งวิธีวัดเจตคติอาจทำได้โดยการสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกตพฤติกรรม (Observation) การรายงานตนเอง (Self report) เทคนิคจินตนาการ (Projective techniques)

การวัดทางสรีระภาพ (Physiological measurement) และการวัดโดยใช้แบบวัดเจตคติ (Attitude Inventory) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมมากที่สุด แบบวัดเจตคติ เช่น แบบวัดเจตคติของ Thurstone แบบวัดเจตคติของ Likert แบบวัดเจตคติของ Osgood แบบวัดเจตคติของ Guttman เป็นต้น

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยต่างประเทศ

มีโลเน (Melone.1987 : 60-Z) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับพัฒนาการทางสติปัญญาและรูปแบบการเรียนรู้ของวัยรุ่น โดยมียัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญาและรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้เป็นนักเรียนระดับ 8 ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2 แห่ง จำนวน 466 คน ในนิวยอร์ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ Arlin Test of Formal Ressonning and Learning Style Inventory ของ Dunn and Price ผลการวิจัยพบว่า ไม่พบความแตกต่างในรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสองเชื้อชาติ แต่พบว่ามี ความแตกต่างในรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง วิชาเอกมีความสัมพันธ์กับเพศและรูปแบบการเรียนรู้ในระดับปานกลางยกเว้นวิชาเอกคณิตศาสตร์ นักเรียนผิวขาวมีผลการเรียนที่ดีกว่านักเรียนผิวดำ นักเรียนหญิงและนักเรียนเชื้อชาติอื่น ๆ ที่มีรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกันมีผลการเรียนดีกว่านักเรียนชาย

บาติस्ता (Batista. 1976 : 257) ได้ศึกษา พฤติกรรมของครูที่ดี พบว่า ครูที่ดีต้องมีพฤติกรรมดังนี้ คือ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา และ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีประเมินจุดมุ่งหมายของวิชาอย่างเหมาะสม มีคุณธรรมในวิชาชีพ เป็นผู้ทำงานด้วยการให้บริการกับสถาบันและชุมชน ให้บริการทางวิชาการ และวิชาชีพ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อนักศึกษา และสถาบัน

ครูสมเมร์ และอาร์อี ริปเปิล (Klausmeir and R.E. Ripple. 1961 : 29) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนกับขีดความสามารถของมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้เรียน คุณลักษณะของผู้สอน คุณลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน คุณลักษณะกลุ่ม และแรงจูงใจภายนอก

ฟลาเฮอร์ตี้ และเรูทเซล (Flaherty and Reutzel. 1965 : 409 – 411) ได้ศึกษาเพื่อหา ลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำ จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ฟราย (Fry.1977 : 519 – 520) ศึกษาถึงผลการประสบกับความสำเร็จ ผู้ทำการทดลองจะกล่าวชมเชย ส่วนพวกที่ประสบความล้มเหลว ผู้ทดลองจะกล่าวถ้อยคำแสดงความผิดหวังต่อการกระทำของเขาและอีกพวกหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม จากนั้นจึงทดสอบการควบคุมตนเอง คือ การยับยั้งชั่งใจไม่เข้าไปเล่นของเล่นโดยจับเวลา ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า การประสบ

ความสำเร็จ การประสบความสำเร็จล้มเหลว และการคาดหวังในการควบคุมตนเองว่าจะสามารถจะควบคุมตนเองได้สูงหรือต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ทั้ง 3 ตัวแปร จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จจะมีการควบคุมตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว เด็กที่คาดหวังว่าจะควบคุมตนเองได้สามารถทนต่อสิ่งยั่วยวนใจได้มากกว่าเด็กอื่นและเด็กที่มีความสามารถทางปัญญา จะมีความคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จในการควบคุมตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้สูงกว่าเด็กอื่น จึงแสดงให้เห็นว่าการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนหรือความสามารถทางปัญญา

บลูม (Bloom. 1982: 166-175) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมทางด้านความรู้ความคิดของนักเรียนและลักษณะจิตพิสัยของนักเรียน ซึ่งได้แก่ ความสนใจ ความมานะตั้งใจ ความขยัน รวมทั้งเจตคติต่อรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถึงร้อยละ 65

ไดแอน (Deighan. 1971 : 333-A) ได้ศึกษาการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์กับความสัมพันธ์ทางเจตคติทางคณิตศาสตร์ของครูและนักเรียน ประชากรเป็นนักเรียน 1022 คน ครู 44 คน เกรด 3-6 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในชนบท โดยใช้แบบวัดเจตคติ 2 ชนิด คือ แบบการตอบใช่ ไม่ใช่ แบบแอนโทเนน (Anttonen) และแบบซีแมนติค ดิฟเฟอเรนเชียล (Semantic differential Scale) และใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2 ชนิด คือ แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานไอโอวา (IOWA Test of Basic Skills) และแบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาของธอร์นไดค์ (Lorge Thorndike of Intelligence) ผลการวิจัยสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทางคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

เมสเซอร์ (Masser. 1972 : 1456 – 1462) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ถึงการควบคุมตนเองและคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กอายุ 9 ปี ซึ่งศึกษาในระดับ 4 จำนวน 98 คน ชายและหญิงจำนวนเท่ากัน มีระดับสติปัญญาและการรับรู้จักคิดไตร่ตรองเท่า ๆ กันเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญ คือ The Intellectual Achievement Responsibility Questionnaire (IAR) ผลการวิจัยพบว่า เด็กหญิงที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง ยอมรับว่าเขาเป็นผู้กำหนดตนเองในด้านความล้มเหลวในการศึกษา ส่วนเด็กชายที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง ยอมรับว่าเขาเป็นผู้กำหนดตนเองในด้านความสำเร็จในการศึกษา เมสเซอร์อธิบายว่า การรับรู้ถึงการควบคุมตนเองในด้านการศึกษาลำบากเรียนทำให้เด็กมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้น

8.2 งานวิจัยภายในประเทศ

ไชศรี พานิกุล (2546 :บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสภาจณา. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสภาจณา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติ

สุปราณี ไกรรัตนนุสรณ์ และคณาพร คมสัน (2544 :3-85) ได้ศึกษาผลการสอนภาษาอังกฤษตามทฤษฎีพหุปัญญาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 49 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลางและต่ำ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้งหมดสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียนทั้งหมดสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรวีร์ เมฆหมอก (2542 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนและเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาจากการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์แบบโปรแกรม พบว่า เจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์แบบโปรแกรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มุกดา เปรมศรี (2541 :บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผ่องใส ห่อทอง (2538 : 76) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบพัฒนารายบุคคลที่ร่วมทำงานเป็นคณะกับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบพัฒนารายบุคคลที่ร่วมทำงานเป็นคณะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์ (2538 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้เทคนิคการควบคุมตนเองและการเสริมแรงทางบวกด้วยเบียร์รกรร กลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มทดลองที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมโดยใช้ ABF Control Group Design ตามลำดับที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค

ชั้นปีที่ 1 พบว่านักศึกษากลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มที่ใช้เทคนิคการควบคุมตนเองและกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร มีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายในระยะทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะเส้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายสูงกว่า นักศึกษากลุ่มควบคุม ทั้งในระยะทดลองและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาภาภรณ์ หวัดสูงเนิน (2536 : 98) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีเรียนแบบร่วมมือ กับวิธีเรียนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียน โดยวิธีเรียนแบบร่วมมือสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระพีพร นุ่มประยูร (2537 : 52) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพกับวิธีสอนแบบปกติ ที่มีต่อความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธานี กลิ่นเกษร (2536 : 36) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาจะสามารถพัฒนาหิริ – โอตตปปะและทัศนคติต่อพุทธศาสนา ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง จำนวน 100 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม และกลุ่มผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม โดยกลุ่มที่เข้ารับการอบรมจะมีพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการฝึกอบรม และการฝึกสมาธิจำนวน 2 รูป เป็นผู้ฝึก ผลปรากฏว่า กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมทางพระพุทธศาสนามีการเปลี่ยนแปลงหิริ – โอตตปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาสูงขึ้น

กนกวรรณ สุโพธิ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประชากรและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความพร้อมในการเรียน วิธีการเรียนการสอน และวิธีการประเมินผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประชากรศึกษา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 2 จำนวน 381 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ ผู้สอน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งภายในประเทศ และงานวิจัยในต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้าน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบต่อนตนเอง เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นแนวทางที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น และให้เป็นคนดีของสังคม เป็นผู้มีความคุณธรรมจริยธรรม จะต้องอาศัยตัวแปรเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้มาศึกษา อันได้แก่ การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อหาคำ
นำหนักความสำคัญของตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป ให้นักเรียนเป็นคนดี
มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ประเทศชาติและเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีสืบต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน 35 โรงเรียน 311 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 12,855 คน โดยมีการแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 21 โรงเรียน จำนวน 231 ห้อง โรงเรียนขนาดใหญ่ 12 โรงเรียน จำนวน 77 ห้อง โรงเรียนขนาดกลาง 2 โรงเรียน จำนวน 3 ห้อง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 10 โรงเรียน และมีจำนวนนักเรียน 616 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) มีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) สุ่มมาประมาณร้อยละ 25 ของจำนวนโรงเรียนในแต่ละขนาดโรงเรียน ได้โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 10 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จาก 10 โรงเรียน โดยสุ่มประมาณร้อยละ 15 ของจำนวนห้องในแต่ละโรงเรียน มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		ห้อง	นักเรียน	ห้อง	นักเรียน
ใหญ่พิเศษ	1.เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	12	589	2	89
	2.นวมินทราชินูทิศ เตรียม อุดมศึกษาน้อมเกล้า	9	377	1	45
	3.นวมินทราชินูทิศ บดินทรเดชา	9	452	1	50
	4.บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	15	760	2	102
	5.บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๒	12	616	2	90
	6.บางกะปิ	12	490	2	91
ใหญ่	1.เทพศิลา	6	258	1	43
	2.บางกะปิสุขุมวิทพันธุ์อุปถัมภ์	4	179	1	30
	3.มัธยมวัดบึงทองหลาง	6	204	1	34
กลาง	1.บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔	3	137	1	42
	รวม	88	4,062	14	616

ผู้วิจัยได้จำแนกขนาดของโรงเรียน ออกเป็น 3 ขนาด ตามเกณฑ์การกำหนดขนาดโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อแบ่งขนาดโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ประมาณค่าเฉลี่ยเลขคณิตของประชากร ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % ($\alpha = .01$) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้ได้เท่ากับ 1 (มยุรี ศรีชัย.2538:110) จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย ปรากฏว่าการวิจัยครั้งนี้ต้องใช้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 573 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาทั้ง 5 ตัวแปรปัจจัย จำนวน 100 ข้อ ดังนี้

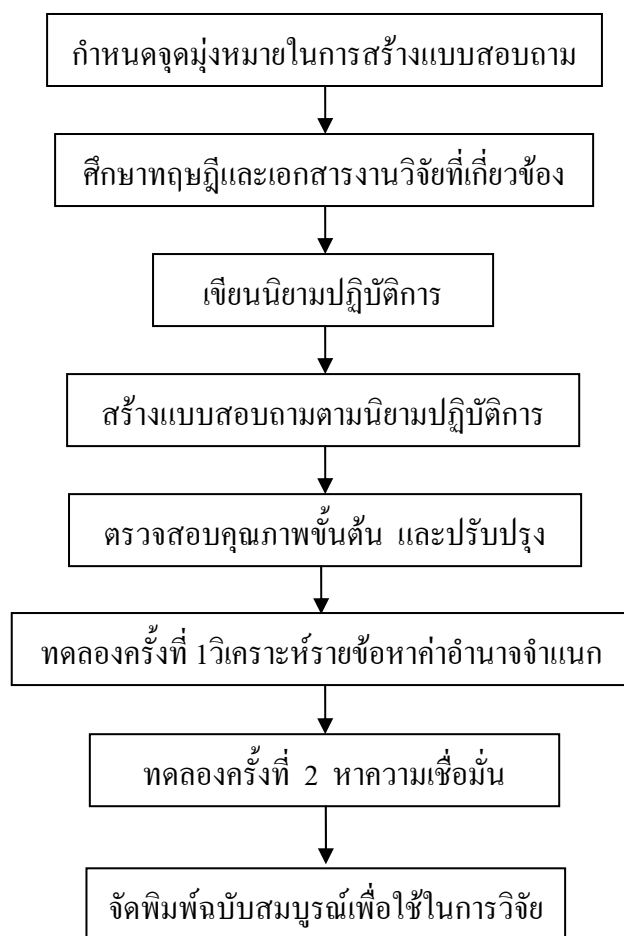
- 1 การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู 20 ข้อ
- 2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง 20 ข้อ
- 3 การควบคุมตนเอง 20 ข้อ
- 4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 20 ข้อ
- 5 เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา 20 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามวัดปัจจัยการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ความรับผิดชอบต่อตนเอง การควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังแสดงในภาพประกอบ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามวัดปัจจัยการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ความรับผิดชอบต่อตนเอง การควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยมีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสร้างแบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ความรับผิดชอบต่อตนเอง การควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

2.ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.เขียนนิยามปฏิบัติการจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด

4.เขียนข้อคำถามในแบบสอบถามวัดปัจจัยการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ความรับผิดชอบต่อตนเอง การควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องตามนิยามศัพท์เฉพาะที่นิยามไว้ ตัวแปรปัจจัยละ 30 ข้อ รวมทั้งหมด 150 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ

วิธีการหาคุณภาพแบบสอบถาม

5. ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา และพิจารณาความสอดคล้องตามที่เขียนนิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้ ให้ 1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัด ให้ -1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นวัดไม่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัด และให้ 0 คะแนน เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นวัดไม่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัด โดยแต่ละข้อจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.5 เลือกไว้ จำนวน 125 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูคัดเลือกไว้ 25 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00

5.2 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบตนเองคัดเลือกไว้ 25 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

5.3 แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเองคัดเลือกไว้ 25 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

5.4 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์คัดเลือกไว้ 25 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

5.5 แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาคัดเลือกไว้ 25 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ตามขั้นตอนที่ 5 ไปทดลองสอบครั้งที่ 1 (Try Out 1) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 100 คน แล้วนำผลจากการสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item-total Analysis) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ไว้จำนวน 100 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

6.1 แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูคัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2257 ถึง .3869

6.2 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบตนเองคัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2336 ถึง .5401

6.3 แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเองคัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2125 ถึง .5718

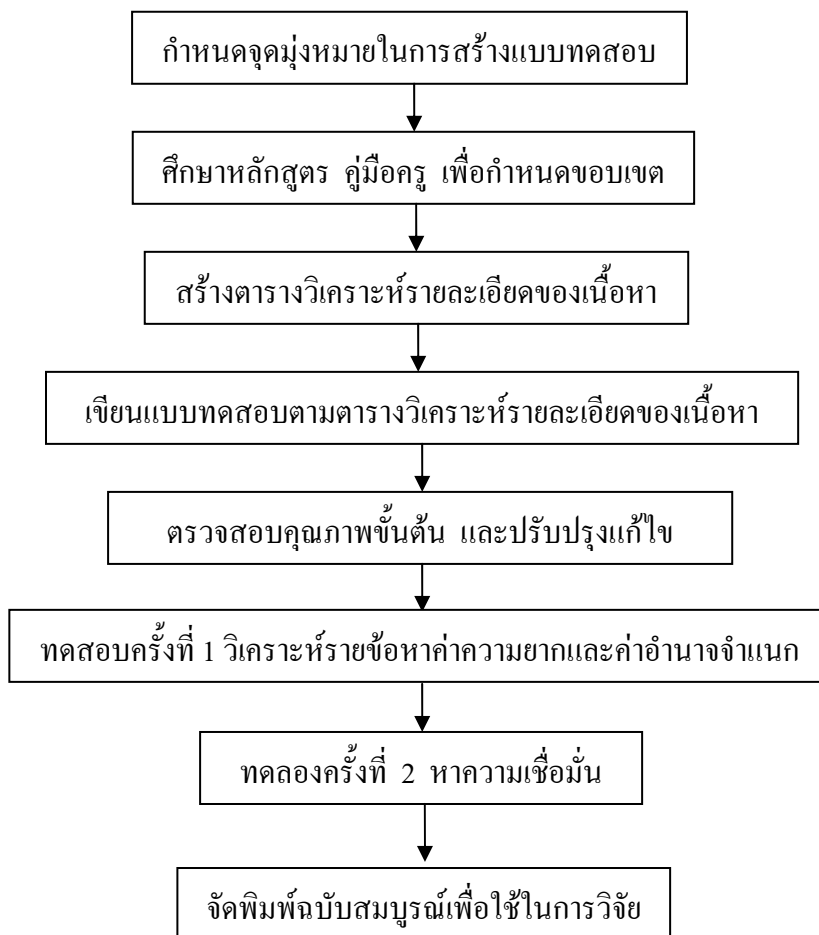
6.4 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์คัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2533 ถึง .5633

6.5 แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาคัดเลือกไว้ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2079 ถึง .4645

7. นำแบบสอบถามทั้งฉบับที่ได้ผ่านการคัดเลือกค่าอำนาจจำแนกตามข้อ 6 ไปทดลองสอบครั้งที่ 2 (Try Out 2) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบางกะปิจำนวน 100 คน เพื่อนำมาหาความเชื่อมั่น(Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8615 , .8264 , .7436 , .8629 และ .6863 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้
8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังแสดงในภาพประกอบ 4 ดังนี้

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีขั้นตอนต่อไปนี้

1.กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบ เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

2.ศึกษาหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ

3.สร้างตารางวิเคราะห์รายละเอียดของเนื้อหา โดยกำหนดเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแบบทดสอบ คือ เนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการวัด 3 พฤติกรรม คือ ความรู้/ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

4.สร้างแบบทดสอบวัดเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

วิธีการหาคุณภาพแบบทดสอบ

5. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของแบบทดสอบ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ไว้จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

6. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกจากข้อ 5 ไปทดสอบครั้งที่ 1 (Try Out 1) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 100 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกได้ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกันได้ 0 คะแนน แล้วนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 27 เปอร์เซนต์ของกลุ่มผู้ได้คะแนนสูงและคะแนนต่ำ แล้วเปิดตารางสำเร็จรูปของจุง – เทห์ – ฟาน (Chung – Teh – Fan) เพื่อหาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก โดยข้อสอบมีค่าความยาก (P) ตั้งแต่ 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบทดสอบมีค่าความยาก(P) ระหว่าง 0.20 ถึง 0.79 มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง 0.20 ถึง 0.76

7. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ในข้อที่ 6 ไปทดลองสอบครั้งที่ 2 (Try Out 2) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบางกะปิ จำนวน 100 คน เพื่อนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยวิธีหาความสอดคล้องภายในของแบบทดสอบจากสูตรคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) KR-20 ความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.634

8. จากนั้นจึงนำแบบทดสอบมาพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยต่อไป

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ดังนี้

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ว่าตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนเพียงใดแล้วให้นักเรียนเติมเครื่องหมาย / ลงในช่อง เพียงช่องเดียว ในแต่ละข้อ โดยพิจารณา ดังนี้

จริง	หมายถึง	ข้อความที่พิจารณานั้นตรงกับการปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียน
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความที่พิจารณานั้นตรงกับการปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความที่พิจารณานั้นตรงกับการปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียนเป็นส่วนน้อย
ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความที่พิจารณานั้นไม่ตรงกับการปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียน

ข้อความ	จริง	ส่วนใหญ่จริง	จริงน้อย	ไม่จริง
<u>การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู</u>				
1.ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน.....				
2.ครูจัดสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออก.....				
<u>ความรับผิดชอบต่อตนเอง</u>				
1.ข้าพเจ้ามาโรงเรียนตรงเวลาทุกวัน.....				
2.ข้าพเจ้าเอาใจใส่ต่อการเรียนทุกวิชา.....				
<u>การควบคุมตนเอง</u>				
1.ข้าพเจ้าไม่พูดคุยเล่นกันในห้องเรียน.....				
2.ข้าพเจ้าทำงานร่วมกับผู้อื่นได้แม้ว่าจะไม่ชอบก็ตาม.....				
<u>แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์</u>				
1.ข้าพเจ้าพยายามทำงานส่งครูตรงเวลา.....				
2.ข้าพเจ้ามีความตั้งใจเรียนวิชาพระพุทธศาสนาสูง.....				
<u>เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา</u>				
1.ข้าพเจ้าชอบทำกิจกรรมในวิชาพระพุทธศาสนา.....				
2.ข้าพเจ้าคิดว่าบทเรียนวิชาพระพุทธศานายาก.....				

วิธีการตรวจให้คะแนน

ข้อความที่สร้างขึ้นมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวก และข้อความทางลบ เกณฑ์น้ำหนักการให้คะแนน และเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนมีดังนี้

1. เมื่อเป็นข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริง	3	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	2	คะแนน
จริงน้อย	1	คะแนน
ไม่จริง	0	คะแนน

2. เมื่อเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริง	0	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	1	คะแนน
จริงน้อย	2	คะแนน
ไม่จริง	3	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนน

ระดับคะแนนรวมทั้งฉบับ	ความหมาย
(20 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน)	

49.50 - 60.00	นักเรียนมีลักษณะของปัจจัยด้านที่วัดอยู่ในระดับมาก
29.50 - 49.49	นักเรียนมีลักษณะของปัจจัยด้านที่วัดอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
09.50 - 29.49	นักเรียนมีลักษณะของปัจจัยด้านที่วัดอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
00 - 09.49	นักเรียนมีลักษณะของปัจจัยด้านที่วัดอยู่ในระดับน้อย

ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก มีดังนี้

(0) การแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามวิธีการที่กล่าวไว้ในอริยสัจ ๔ ตรงกับข้อใด ?

- ก. การพิสูจน์ทดลอง
- ข. ปัญญาและความเพียร
- ค. อำนาจและความเด็ดขาด
- ง. ไหวพริบและความคล่องตัว
- จ. ใจเย็นและความเพียรพยายาม

(เฉลย ข้อ ข ถูก)

(00) สำราญจะประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยวิธีการตามแนวพระพุทธศาสนาได้ตรงกับข้อใด ?

- ก. ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน
- ข. ออกไปผูกมิตรกับชนทุกชั้น
- ค. วางแผนใช้จ่ายเงินทองเต็มที่
- ง. แสวงหามิตรสหายหลาย ๆ วงการ
- จ. เดินชมสินค้าและสอบถามราคาสินค้า (เฉลย ข้อ ก ถูก)

วิธีการตรวจให้คะแนน

วิธีตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกันให้ 0 คะแนน

เมื่อรวมคะแนนทั้งหมด นักเรียนที่ได้คะแนนมากแสดงว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับสูง โดยมีการแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนน

ระดับคะแนนรวมทั้งฉบับ	ความหมาย
(30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	
22.50 - 30.00	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับสูง
14.50 - 22.49	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง
07.50 - 14.49	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
0 - 07.49	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับต่ำ

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้ง กำหนด วัน เวลา ที่จะนำเครื่องมือวิจัยไปทดสอบ
3. จัดเตรียมแบบสอบถามและแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่จะสอบในแต่ละครั้ง

4. วางแผนดำเนินการสอบ โดยผู้วิจัยดำเนินการสอบด้วยตนเอง โดยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจและทราบถึงจุดมุ่งหมายในการสอบ วิธีการทำแบบสอบถามและแบบทดสอบ วิธีการตอบอย่างชัดเจนและขอความร่วมมือในการสอบ เพื่อให้ได้ผลตรงตามความจริง
5. นำผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
6. นำคะแนนที่ได้จากการตรวจมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติหาค่าสถิติและทดสอบสมมติฐาน

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ประมาณค่าเฉลี่ยเลขคณิตของประชากร ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่ง ($\alpha = .01$) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้ได้เท่ากับ 1 (มยุรี ศรีชัย.2538:110) ดังนี้

$$n = \frac{\sum_{g=1}^k \frac{N_g^2 \sigma_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{4} + \sum_{g=1}^k N_g \sigma_g^2}$$

โดยที่	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	k	แทน	จำนวนขนาดของโรงเรียน
	N_g	แทน	จำนวนนักเรียนในชั้นที่ g
	σ_g^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในชั้นที่ g
	W_g	แทน	สัดส่วนของนักเรียนชั้นที่ g ต่อนักเรียนทั้งหมด
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ความเที่ยงตรงเชิงพิพินิจ โดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

ΣR แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การวิเคราะห์ข้อความเป็นรายข้อ (Item-total analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 84)

$$r = \frac{N \Sigma XY - (\Sigma X)(\Sigma Y)}{\sqrt{[N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2][N \Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 X แทน คะแนนของข้อคำถาม
 Y แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทุกข้อ

2.3 การวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อหาค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของ จุง – เตห์ – ฟาน (Chung – Teh – Fan) แบบเทคนิค 27 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2539 : 191-196)

2.4 ค่าความเชื่อมั่น

2.4.1 แบบสอบถามด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แบบแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 131)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ
 α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 ΣS_i^2 แทน ผลรวมความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามเป็นรายข้อ

2.4.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้
สูตร Kuder Richardson (KR. -20) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 131)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ทำถูกในข้อหนึ่ง ๆ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนแบบทดสอบ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 สถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของคะแนน (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ความเชื่อมั่น (r_{tt}) และความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE_M)

3.2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดา โดยใช้สูตร สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient Correlation) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2543 : 252)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนน 2 ชุด
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ Enter Multiple Regression Analysis ของโปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science)

3.3.1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) โดยใช้สูตร
(Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 196)

$$R_{y.1,2,\dots,k} = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + \dots + \beta_k r_{yk}}$$

เมื่อ	$R_{y.1,2,\dots,k}$	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	แทน	น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	$r_{y1}, r_{y2}, \dots, r_{yk}$	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม

3.3.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้สูตร (Pedhazur, Elazar J. 1997: 159)

$$F = \frac{R^2/k}{(1-R^2)/(N-k-1)}$$

เมื่อ	F	แทน	การแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)
	R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ
	df ₁	แทน	k
	df ₂	แทน	N – K – 1

3.3.3 น้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (Score weigh) โดยใช้สูตร
(Pedhazur, Elazar J. 1997: 319)

$$b_i = \beta_i \frac{S_y}{S_i}$$

เมื่อ	b_i	แทน	น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในรูปคะแนนดิบ
	β_i	แทน	น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในรูปคะแนนมาตรฐาน
	S_i	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระแต่ละตัว
	S_y	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนตัวแปรตาม

3.3.4 การทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 119)

$$t_i = \frac{b_i}{SE_{bi}} \quad ; \quad df = N - k - 1$$

เมื่อ	t_i	แทน	การแจกแจงทีของน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระแต่ละตัว
	b_i	แทน	น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในรูปคะแนนดิบ
	SE_{bi}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในรูปคะแนนดิบ
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนแบบทดสอบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

K	แทน	จำนวนข้อ
X_K	แทน	คะแนนเต็มทั้งฉบับ
M	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
C.V.	แทน	สัมประสิทธิ์ของการกระจาย
r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่น
SE_M	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
X_1	แทน	การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู
X_2	แทน	ความรับผิดชอบต่อตนเอง
X_3	แทน	การควบคุมตนเอง
X_4	แทน	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
X_5	แทน	เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
Y	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดา
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์ของการทำนาย
b	แทน	น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	น้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของตัวแปรปัจจัยในรูปคะแนนมาตรฐาน
$\beta \%$	แทน	เปอร์เซ็นต์ส่งผลของค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE_{bi}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวในรูปคะแนนดิบ

t	แทน	สถิติทดสอบที่มีการแจกแจงแบบที (t – distribution)
F	แทน	สถิติทดสอบที่มีการแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัว และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
3. คำนำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนตัวแปรปัจจัยแต่ละตัว และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนของตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ความรับผิดชอบต่อนตนเอง การควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มาหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัว และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของคะแนน (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ความเชื่อมั่น (r_{tt}) และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (SE_M) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	K	X_k	M	S.D.	C.V.	r_{tt}	SE_M	การแปลความหมาย
x_1	20	60	36.59	8.55	30.37	0.862	3.18	ค่อนข้างมาก
x_2	20	60	40.20	6.98	17.36	0.826	2.91	ค่อนข้างมาก
x_3	20	60	41.66	5.81	13.95	0.744	2.94	ค่อนข้างมาก
x_4	20	60	37.82	8.12	21.47	0.863	3.01	ค่อนข้างมาก
x_5	20	60	33.54	6.72	20.04	0.686	3.77	ค่อนข้างมาก
Y	30	30	12.28	2.29	18.65	0.634	1.39	ค่อนข้างต่ำ

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 พบว่า ตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัว มีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ระหว่าง 33.54 ถึง 41.66 คะแนน แสดงว่าการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ($M_1 = 36.59$) ความรับผิดชอบตนเอง ($M_2 = 40.20$) การควบคุมตนเอง ($M_3 = 41.66$) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($M_4 = 37.82$) และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ($M_5 = 33.54$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกตัวแปร

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัว มีค่าอยู่ระหว่าง 5.81 ถึง 8.55 สัมประสิทธิ์การกระจาย มีค่าอยู่ระหว่าง 13.95 ถึง 23.37 การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูมีการกระจายของคะแนนมากที่สุด(30.37) ส่วนการควบคุมตนเองมีการกระจายของคะแนนน้อยที่สุด(13.95) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดปัจจัยแต่ละปัจจัยของนักเรียน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.686 ถึง 0.863 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(x_4) มีค่าความเชื่อมั่นมากที่สุด(0.863) ส่วนเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา(x_5) มีค่าความเชื่อมั่นน้อยที่สุด(0.686) และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดประมาณ ± 3 ถึง ± 4 คะแนน

ในส่วนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ($M_Y = 12.28$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 2.29 สัมประสิทธิ์การกระจาย มีค่าเท่ากับ 18.65 และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ มีค่าเท่ากับ 0.634 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดมีค่าประมาณ ± 1 คะแนน

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดา และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสหสัมพันธ์ โดยใช้ t -test และ F -test ตามลำดับปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรแต่ละตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y
การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (X ₁)	1.00	.283**	.119**	.313**	.321**	-.066
ความรับผิดชอบต่อตนเอง (X ₂)		1.00	.591**	.536**	.326**	.158**
การควบคุมตนเอง (X ₃)			1.00	.351**	.247**	.065
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X ₄)				1.00	.557**	.122**
เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (X ₅)					1.00	.168**
ผลสัมฤทธิ์วิชาพระพุทธศาสนา (Y)						1.00
R = .225 R² x 100 = 5.00 F = 4.215**						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่า

ตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันในทางบวก มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .119 ถึง .591 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (x₁) กับ การควบคุมตนเอง (x₃) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง (x₂) กับ การควบคุมตนเอง (x₃)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (r=.168) รองลงมา มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเอง (r=.158) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (r=.122) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่สัมพันธ์กับการควบคุมตนเอง (x₃) และการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (x₁) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีค่าเท่ากับ .225 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.050 แสดงว่าตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวมีลักษณะที่วัดร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาได้ร้อยละ 5

3. คำนำน้หนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี ผู้วิจัยคำนวณหาคำน้หนักความสำคัญ (b และ β) และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้หนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวในรูปคะแนนดิบ และทดสอบน้ัยสำคัญทางสถิติ ด้วยค่า t-test และนำค่าน้หนักความสำคัญสัมพัทธ์ (β) มาแปลงเป็นค่าน้หนักสมทบสัมพัทธ์ หรือค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผล ($\beta\%$) เพื่อจัดอันดับน้หนักความสำคัญของตัวแปร ดังแสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4 คำนำน้หนักความสำคัญสัมพัทธ์และค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	b	β	$\beta\%$	SE _{bi}	t
X ₁	-0.026	-0.097	-19.019	0.014	-1.825
X ₂	0.057	0.175	34.314	0.022	2.565**
X ₃	-0.025	-0.064	-12.549	0.024	-1.046
X ₄	-0.028	-0.010	-1.961	0.019	-1.152
X ₅	0.055	0.164	32.157	0.021	2.726**
รวม		0.510	100		

** มีน้ัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า คำนำน้หนักความสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในทางบวก อย่างมีน้ัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีเพียงสองค่า คือ ความรับผิดชอบต่อนตนเอง (x₂) และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (x₅) มีค่าน้หนักความสำคัญเท่ากับ 0.175 และ 0.164 ตามลำดับ โดยมีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลร้อยละ 34.314 และ 32.157 ส่วนตัวแปรทำนายอื่นๆ มีค่าน้หนักความสำคัญอย่างไม่มีน้ัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

1. เพื่อหาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. มีปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 10 โรงเรียน และมีจำนวนนักเรียน 616 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ดังรายละเอียด ดังนี้

- 1.แบบสอบถามวัดปัจจัยการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ความรับผิดชอบต่องาน การควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ปัจจัยละ 20 ข้อ รวม 100 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบบสอบถามแต่ละปัจจัยมีค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น ดังนี้

1.1 การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.2257 ถึง 0.3869 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8615

1.2 ความรับผิดชอบต่องานตนเองมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.2306 ถึง 0.5401 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8264

1.3 การควบคุมตนเองมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.2125 ถึง 0.5718 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7436

1.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.2533 ถึง 0.5633 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8629

1.5 เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนามีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.2079 ถึง 0.4645 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6863

2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.79 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.76 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6342

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียน 10 โรงเรียน และได้ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้ง กำหนด วัน เวลา ที่จะนำเครื่องมือวิจัยไปทดสอบ จัดเตรียมแบบสอบถามและแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่จะสอบในแต่ละครั้ง วางแผนดำเนินการสอบ โดยผู้วิจัยดำเนินการสอบด้วยตนเอง โดยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจและทราบถึงจุดมุ่งหมายในการสอบ วิธีการทำแบบสอบถามและแบบทดสอบ วิธีการตอบอย่างชัดเจน และขอความร่วมมือในการสอบ เพื่อให้ได้ผลตรงตามความจริง หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้และนำคะแนนที่ได้จากการตรวจมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติหาค่าสถิติและทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมาย และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัว และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละตัว กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$ และ $F - test$
3. คำนำน้าหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลสรุปดังนี้

1. ตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันในทางบวก มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .119 ถึง .591 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (x_1) กับกับการควบคุมตนเอง (x_3) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง (x_2) กับกับการควบคุมตนเอง (x_3)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ($r=.168$) รองลงมา มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเอง ($r=.158$) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($r=.122$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่สัมพันธ์กับการควบคุมตนเอง (x_3) และการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (x_1) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีค่าเท่ากับ .225 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.050 แสดงว่าตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวมีลักษณะที่วัดร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาได้ร้อยละ 5

2. คำนำน้าหนักความสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีเพียงสองค่า คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง (x_2) และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (x_5) มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 0.175 และ 0.164 ตามลำดับ โดยมีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลร้อยละ 34.314 และ 32.157 ส่วนตัวแปรทำนายอื่นๆ มีค่าน้ำหนักความสำคัญอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันในทางบวก มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .119 ถึง .591 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การรับรู้พฤติกรรม การสอนของครู (x_1) กับกับการควบคุมตนเอง (x_3) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง (x_2) กับกับการควบคุมตนเอง (x_3)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ($r=.168$) รองลงมามีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเอง ($r=.158$) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($r=.122$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่สัมพันธ์กันกับการควบคุมตนเอง (x_3) และการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (x_1) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีค่าเท่ากับ .225 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวมีลักษณะที่วัดร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาได้ร้อยละ 5 และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ที่ว่าปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยความรับผิดชอบต่อตนเอง และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกันกับผลการศึกษาของฟลาเฮอร์ตี้ และรูทเซล (Flaherty and Reutzel, 1965 : 409 – 411) ที่ได้ศึกษาหาลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำ จากการศึกษพบว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของบลูม (Bloom, 1982: 166-175) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมทางด้านความรู้ความคิของนักเรียนและลักษณะจิตพิสัยของนักเรียน ซึ่งได้แก่ ความสนใจ ความมานะตั้งใจ ความขยัน รวมทั้งเจตคติต่อรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถึงร้อยละ 65 และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของไดแอน (Deighan, 1971: 333-A) ได้ศึกษาการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสัมพันธ์ทางเจตคติของครูและนักเรียน ประชากรเป็นนักเรียน 1022 คน ครู 44 คน เกรด 3 – 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในชนบท โดยใช้แบบวัดเจตคติ 2 ชนิด คือ แบบการตอบใช่ ไม่ใช่ แบบแอนโทเนน (Anttonen) และแบบซีแมนติค ดิฟเฟอเรนเชียล (Semantic differential Scale) และใช้

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2 ชนิด คือ แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานไอโอวา (IOWA Test of Basic Skills) และแบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาของธอร์นไดค์ (Lorge Thorndike of Intelligence) ผลการวิจัยสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังสอดคล้องกับผลของการศึกษาของกรวีร์ เมฆหมอก (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนและเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาจากการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์แบบโปรแกรม พบว่า เจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์แบบโปรแกรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจากการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนามีลักษณะที่วัดร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาได้ร้อยละ 5

2. คำนำนักความสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีเพียงสองค่า คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง (x_2) และเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (x_5) มีค่านำนักความสำคัญเท่ากับ 0.175 และ 0.164 ตามลำดับ โดยมีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลร้อยละ 34.314 และ 32.157 ส่วนตัวแปรทำนายอื่นๆ มีค่านำนักความสำคัญอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าความรับผิดชอบต่อตนเองส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาสูงกว่าเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า มีปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีตัวแปร ปัจจัย 2 ตัว ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรพินท์ นาคประดิษฐ์ (2518 : 37) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไปกับความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความอดทน และความรู้จักกาลเทศะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณธรรมด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของทราเวอร์ส (Travers. 1958 : 396) ได้กล่าวว่าตัวแปรทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา เช่น การปรับตัว สภาพทางบ้าน ความสนใจ ความมุ่งมั่น เจตคติที่มีต่อสถาบัน วิชาที่เรียน และอาจารย์ที่สอน ต่างมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรีย์ ประกายจันทร์ (2532 : 17) กล่าวถึงสัดส่วนขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด รวมถึงลักษณะนิสัยทางจิตพิสัยของนักเรียน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 65 ที่เหลืออีกร้อยละ 10 เป็นตัวแปรอื่น ๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของพีร์โคสท์ (Prescott.1961 : 27) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของผู้เรียนในและนอกห้องเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะองค์ประกอบทางพัฒนาดน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติที่มีต่อการเรียน

ส่วนปัจจัยการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู การควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าการเรียนที่จะเรียนวิชาพระพุทธศาสนามีผลการเรียนดีหรือไม่ดีนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ ความสามารถทางสมองเพียงเท่านั้น แต่จากผลการวิจัยนี้พบว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และมีเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาที่ดีด้วยจึงจะประสบความสำเร็จและมีผลการเรียนดี

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้ทราบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของ นักเรียนจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวแปรปัจจัยสองตัวแปร กล่าวคือความรับผิดชอบต่อตนเองและ เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ส่วนตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู การควบคุม ตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน นั้นแสดงว่านักเรียนจะมีผลการเรียนดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวแปรทั้งสามตัวดังกล่าวนี้ไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ปกครองของนักเรียนควรตระหนัก ดูแลเอาใจใส่เรื่องความประพฤติของเด็กนักเรียนมี ความรับผิดชอบต่อตนเองและการสร้างเจตคติต่อการเรียนในทางที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมที่ เหมาะสมตามจารีตประเพณีอันดีงามของสังคมไทยให้กับเด็กตั้งแต่เยาว์วัยอย่างเอาจริงเอาจัง เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรมและยังหนุนนำความเก่ง ความสามารถของเด็กให้มีความสุขในการดำเนินชีวิต คือมีความดีและความเก่งอยู่ด้วยกัน สามารถจะแยกแยะได้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว มีความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง และเจตคติต่อการเรียนวิชา พระพุทธศาสนา ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ดังนั้นการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาให้สูงขึ้น เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา ครู อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องควรต้องตระหนักให้ความสำคัญในการเสริมสร้างให้นักเรียนเห็นคุณค่าและ ความสำคัญของวิชาพระพุทธศาสนาในทางที่ถูกต้องดีงาม นอกจากนี้ควรให้ความสนใจ ดูแล เอาใจใส่นักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองอย่างเหมาะสมกับ ระดับความสามารถของนักเรียนรวมถึงการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีเจตคติในทางที่ดีต่อการเรียน วิชาพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ เข้าใจถึงคุณค่า ประโยชน์ที่จะพึงได้รับ

จากการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรทางคุณธรรมจริยธรรม อื่น ๆ ได้แก่ ความพยายาม ความอดทน และความรับผิดชอบต่อการเรียน เป็นต้น ที่สัมพันธ์กับผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทั่วไป

2.2 ควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักเรียนในต่างจังหวัด นักเรียนระดับช่วงชั้นการเรียนอื่นๆ และระดับอุดมศึกษา เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยด้านใดอีกบ้างที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรปัจจัยด้านคุณธรรมจริยธรรมอื่น ๆ ด้วยการศึกษาในรูปแบบของการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). *การใช้แบบวัดผล Domain-Reference Measurement เพื่อประเมินหลักสูตร*. เอกสารประกอบการอบรมเรื่องการประเมินหลักสูตร. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.(2526). *ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). *การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาตามหลักสูตรเพื่อสร้างแบบทดสอบ* กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษากกรมวิชาการ.
- .(2545). *การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์.(2528). *จิตวิทยาการศึกษาฉบับปรับปรุงใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กนกวรรณ สุโพธิ์.(2541). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประชากรและคุณภาพชีวิตของนักเรียนผู้ใหญ่นายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 2*. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, ถ่ายเอกสาร
- กรวีร์ เมฆหมอก. (2542). *การศึกษาผลการเรียนและเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาจากการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์แบบโปรแกรม*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ก่อ สวัสดิพาณิชัย.(2519). *วัยรุ่นและการปรับปรุงบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ไชศรี พานิกุล. (2546). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสากัจฉา*. ปรินูญานิพนธ์. กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2530). *รายงานการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : พันนี้พับบลิชซิง.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย.(2540). *คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตรวัดเจตคติเชิงจริยธรรมความรับผิดชอบที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไคด์*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา บิลมาส และคนอื่น ๆ. (2529) *คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน*. กรุงเทพฯ. : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

- จรรยา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2521). *พฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ชวาล แพรัตกุล. (2517). *หลักการวิจัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมวิชาการ.
- .(2518). *เทคนิคการวัดผล*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- .(2514). *คู่มือการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบการศึกษา และจิตวิทยา วิทยาลัยวิชาการ ประสานมิตร.
- ชม ภูมิภาค.(2525). บทความวิฤกระจายเสี่ยงของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- . (2520) *“การปลูกฝังจริยธรรม,”* มิถุนายน – ธันวาคม ศึกษาสาร. 2(1) : 14 – 18.
- ชูศรี วงศ์รัตน์.(2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ชัยพร วิชาวุธ.(2525). *มูลสารจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : หน่วยผลิตเอกสาร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานี กลิ่นเกษร. (2536). *ผลการศึกษาอบรมทางพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาหิริ – โอตตปปะและทัศนคติต่อนักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคพัทลุง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. (2526). “พฤติกรรมครูในการเรียนการสอน,” *ในเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนระดับประถมศึกษา* หน้าที่ 6-10 พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.
- เดโช สนวนนท์.(2521). *ปทานุกรมจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ดวงจันทร์ หนูทอง. (2533). *ผลของการใช้แม่แบบหนังสือที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพที่ 237 จังหวัดนครศรีธรรมราช*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน.(2523). *“ความสำเร็จในชีวิตเริ่มในวัยก่อนเรียน,”* การพัฒนาและส่งเสริมความเก่งของลูกกรีก. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2529) *ชุดฝึกอบรมหลักสูตร การเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยม และจริยธรรมของข้าราชการ*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
- บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินางค์.(2527). *วิธีสอนทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. : กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์พัฒนา.

- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2519). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษา ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- .(2544). *การประเมินการเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิด และวิธีการ*.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- .(2545). *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินผลการศึกษา*
(หน่วยที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปณตพร โจทย์กิ่ง. (2530). *การสร้างชุดการสอนกลุ่มสร้างประสบการณ์ชีวิตเรื่องศาสนา
สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการ
สอนกับการสอนปกติ โรงเรียนเชิงชุมราษฎร์นุกูล จังหวัดสกลนคร*. กรุงเทพฯ :
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การสอนวิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, อุดรธานี.
- ผ่องใส ห่อทอง. (2538). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการ
เรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบพัฒนา
รายบุคคลที่ร่วมทำงานเป็นคณะกับการสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ . กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภณ.(2542). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : วิสัทธิพัฒนา.
- พจน์ สะเพียรชัย. (2515). *The Prediction of Academic Success at Prasarnmitr*. ม.
ป.ท., ม.ป.พ.
- ไพศาล หวังพานิช. (2523). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2537). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนา
ประจำชาติ*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระเทพเวที.(2532) *การศึกษาที่สากลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง
กรุ๊ป.
- พระราชวรเมธี. (2532). *การศึกษาที่สากลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- พยุ่งศักดิ์ สนเทศ. (2531). *การประเมินพฤติกรรมการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*.
กรุงเทพฯ : สหพัฒนาหลักสูตร 78.
- ภิญโญ สาร. (2522). *การศึกษา : ความอลหม่านที่รอคนแก้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เบญจมิตร.
- ภัทรา อรุณมีศรี.(2533). *การพัฒนามาตราวัดเจตคติด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ . ก.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ภัทรา นิคมานนท์.(2525). **การประเมินและการสร้างแบบทดสอบ**. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
ทดสอบและวิจัยการศึกษา วิทยาลัยครูจันทระเกษม.
- ระพีพร นิ้มประยูร.(2537). **ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพที่มีต่อความ
รับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดดอนหวาย
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม**. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2538). **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525** พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สุวิริยาสาส์น.
- . (2541). **เทคนิคการสร้างและออกข้อสอบความถนัดทางการเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวิริยาสาส์น.
- . (2543). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวิริยาสาส์น.
- มยุรี ศรีชัย.(2538). **เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง**. กรุงเทพฯ : วิ.เจ พรินติ้ง.
- มุกดา เปรมศรี. (2541). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อ
การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบ
สืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู**.
ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี.(2531). **เจตคติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : ดี. ดี. บุคส์ไตร์.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2544). **การพัฒนาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- สุชา จันทน์เอม.(2527). **จิตวิทยาแนะแนว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ปรับปรุงและเพิ่มเติม กรุงเทพฯ :
อักษรบัณฑิต.
- สุปราณี ไกรรัตนนุสสรณ์ และคณาพร คมสัน.(2544). **รายงานการวิจัย : การศึกษาผลการสอน
ภาษาอังกฤษตามทฤษฎีพหุปัญญาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรม
สามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพจน์ สิ้นสูงศ์วัฒน์. (2527). **การสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดบุรีรัมย์**. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
- สุพิน บุญชูวงศ์.(2531). **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์.
- สุภาวรรณ พันธุ์จันทร์.(2534). **ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาเกษตรกรรม สถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคเหนือ**. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ถ่ายเอกสาร.

- สุนันท์ ศลโกสุม. (2545). “แนวทางการวัดและการประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม,” มกราคม – เมษายน *การวัดผลการศึกษา*. 23(69) : 1-12.
- สุมิตรา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา.(2544). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล.(2537). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรีย์ ประกายจันทร์.(2532). *ความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียน ทักษะคิดทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ (การประเมินและการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, อุดรธานี.
- โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์.(2538). *การเปรียบเทียบผลการปรับปรุงพฤติกรรม โดยใช้การควบคุมตนเองแบบการเสริมแรงทางบวกด้วยเบียร์รถกรที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ชั้นปีที่ 1*. ปรินิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ.(2526). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.
- .(2529). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- สมจิต สวชนไพบูลย์. (2529). *เอกสารประกอบการสอนเรื่องวิธีสังเกตพฤติกรรมอย่างมีระบบ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สมนึก ภัททิยธนี. (2537). *การวัดผลการศึกษา*. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุนีย์ ธีรดาการ. (2533). *จิตวิทยาการศึกษา*. โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด กรมประชาสงเคราะห์
- วารินทร์ รัตมีพรหม.(2542). *การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน*. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วรรณิ ลิ้มอักษร. (2543). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.
- อัจฉรา สุขารมณ.(2530). *การศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 39 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิญา เจิมประไพ.(2538). *องค์ประกอบบางประการที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตบัณฑิตศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ถ่ายเอกสาร.

- อมร รักษาสัตย์.(2522). **“ทฤษฎีผู้ตาม,”** อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์มัลลีย์ หุวนันท์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- อาภาภรณ์ หวัดสูงเนิน. (2536). **ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อารมณ เพชรชื่น.(2527). **เทคนิคการวัดผลและการประเมินผลการศึกษา.** ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- อุ้นตา นพคุณ.(2528) **แนวคิดทางการศึกษานอกโรงเรียนและการพัฒนาชุมชนเรื่องคิดเป็น** กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- เอนกกุล กรี่แสง. (2521) **“การสอนเป็นรายบุคคล”** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 4 (1) : 73 -82 g, เมษายน - กรกฎาคม
- อรพินท์ นาคประดิษฐ์. (2518) **ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี.** วิทยานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- Ahmann, J. Stanley and Marvin, D. Glock. (1968). **Evaluation Pupil Growth Principles of Test and Measurement.** 3rd ed. Boston : Allyn and Bacon. Inc.,
- Allport, Gordon W. (1967). **“Attitude,” Readings in Attitude Theory and Measurement.** Edited by Martin Fishbein. New York : John Wiley & Sons.
- Anastasi , A. (1970) **Psychological Testing.** 3rd ed. London : Macmillan Company.
- . (1968). **Psychological Testing.** 3rd ed. New York : Macmillan.
- Averill, J. (1973) “Personal Control over Aversive Stimuli and Its Relationship to Stress,” **Psychology Bulletin.** 80 : 286-303.
- Bandura. Albert. (1977) **Special Learning and Personality Development.** New York : Holt, Rinehart & Winston.
- Batista, E.E. (1976). **The Place of Colleague in The Appraisal of Collage Teaching** : A Keriew of Liferature Education. Research in Higher.
- Bloom, Benjamin S. (1982). **Human Characteristics and School Learning.** 2 nd ed. New York : McGraw Hill Book Company.
- Bowman , Pual H. (1965). **Family Role in the Mental Health of school.** In Mental Health and Achievement. v New York : John Wiley and Sons.
- Dewey, John. (1933) **How we think.** Massachusette : D.C. Health.
- Deighan, W.P. (1971). **“An Examination of the Ralationship between Teachers Attitudes Toward Arithmetic and the Attitudes of Their students toward Arithmetic”** Dissertation Abstracts International. 31 (January) 333-A

- Eysenck, H.J., Arnold, W. and Meili, R. (1972) **Encyclopedia of Psychology**. Vol 1. London : Herder and Herder.
- Ferguson, L.W. (1981). **Personality Measurement**. New York : McGraw-Hill Book Co.,
- Flaherty, Rita M. and Reutzel, Eileen. (1965, May – June). "Personality Traits of High and Low Achievers in college," **The Journal of Educational Research**. 9(58) : 409-411.
- Flanders N.A. (1970). **Analysis Teaching Behavior Massachusetts** : Addison Wesley.
- Funk and Wagnalls. (1961). **New Standard Dictionary of the English Language**. V 2 New York : Funk and Wagnalls.
- Fry, P.S. (1977). "Success, Failure, and Resistance to Temptation," **Developmental Psychology**. 13 : 159-520.
- Garrison, Karl C. and Robert Magoon. (1972). **Educational Psychology**. Ohio Charles Merrill Publishing.
- Green, Edward B. (1952). **Measurement of Human Behavior 2nd ed.** New York : The Odyssey Press.
- Good, Carter V. (1959) **Dictionary of education**. New York : McGraw-Hill Book company. Inc.
- Good, Carter V. and others. (1973). **Dictionary of Education**. 3rd ed., New York : McGraw-Hill.
- Herman, Herbert D.M. (1970) "**A Questionnaire Measure of Achievement Motivation**," Journal of Applied Psychology. 54 : 353 – 363, August.
- Hilgard, Ernest R. (1967). **Introduction to Psychology**. 3rd ed. New York : Harcourt, Brace and World, Inc.
- Kerlinger F.N. and Pedhazur. (1973). **Foundation of Behavioral Research 2nd ed.** New York : CBS Publishing Japan Ltd.
- Klausmeir, H. and R.E. Ripple. (1961). "**Effect of Accelerating Bright older pupils from second to fourth grade**," Journal of Educational Psychology.
- Lingren, Henry C. (1967). **Educational Psychology in Classroom**. 3rd ed. New York : John Wiley and Sons, Inc.
- Marshall, John Clock and Hales, Lloyd Wesley. (1971). **Classroom Test Construction**. San Francisco California : Addison Wesley Publishing.

- McClelland, David C. and others. (1953). ***The Achievement Motive***. New York, Appleton – Century Crofts, Inc., 428 p.
- (1961) ***The Achievement Society***. New York, The Free Press, 512 p.
- McGuire, William J. (1969). ***"The Nature of Attitude Change,"*** The Handbook of Social Psychology. Edited by Gardner Lindzey Massach setts : Addison-wesley.
- Melone, R.A. (1987, September). "The Relationship Between The Level of Cognitive Development and Learning Style of the Emerging Adolescent," ***Dissertation Abstracts International***. 48 : 6-A.
- Masser, Stantey. B. (1972) "The Relationship of International – External Control to Academic performance," ***Child Development***. 43 : 1456-1462.
- Mischel, Walter. And Harriet N. Mischel. (1976) "A Cognitive Social – Learning Approach to Morality and Self – Regulation," in Thomas Lickona(Ed). ***Moral Development and Behavior : Theory Research and Socialissues***. p. 84-107. New York : Holt, Rinehart & Winston.
- Morgan, T. Clifford and Richard A. King.(1975). ***Introduction to Psychology***. New York : McGraw-Hill Book co.,
- Murray , Henry H. (1964). ***Motivation and Emotion***. Englewood Cliffs, Prentice Hall. 118 p.
- Pedhazur , Elazar J. (1997). ***Multiple Regression in Behavioral Research***. Explanation and Prediction : New York ; Harcourt Brace College Publishers.
- Perri, M.G. and Richard, C.S. (1977) "An Investigation of Naturally Occurring Episodes of Self-controlled Behaviors," ***Journal of Counselling Psycology***. 24 :178-183.
- Prescott, Donial A. (1961). ***A report of Conference on Child study in Education Bulletin***. Bangkok : Faculty of Education Research.
- Roger, C.R. and B.F. Skinner. (1966) "Concern Over the Control of Human Behavior," in ***Control of Human Behavior***. p.119-315. Illinois : Scottt Foresman.
- Secord, Paul F. and Carl W. Backman. (1964). ***Social Psychology***. McGraw – Hill Book Company, New York , 659 p.
- Thoresen, Carl E. and Michael J. Manoney. (1974) ***Behavioral Self – Control***. New York : Holt, Rinehart and Winton.

- Thurstone, L.L.(1967). ***Can we measure Reading in Attitude Theory and Measurement.*** New York : John Wiley & Sons.
- Traver, Robert M.W. (1958). ***Measurement.*** New York : The Macmillon Company.
- Triandis, Harry C. (1971) ***Attitude and Attitude Change.*** New York : John Wiley & Sons Inc.
- Wilson, Terence G. and Daniel K. O'Leary (1980) ***Principle of Behavior Therapy.*** Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.
- Wright, D. (1976) ***The Psychology of Moral Behavior.*** Middlesex, England : Penguin Book.

ภาคผนวก ก

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามและแบบทดสอบ

ตาราง 5 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.00	คัดเลือกไว้	16	1.00	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	17	0.80	คัดเลือกไว้
3	1.00	คัดเลือกไว้	18	0.40	คัดออก
4	1.00	คัดเลือกไว้	19	0.80	คัดเลือกไว้
5	1.00	คัดเลือกไว้	20	0.60	คัดออก
6	0.80	คัดเลือกไว้	21	0.40	คัดออก
7	1.00	คัดเลือกไว้	22	1.00	คัดเลือกไว้
8	1.00	คัดเลือกไว้	23	1.00	คัดเลือกไว้
9	0.80	คัดเลือกไว้	24	1.00	คัดเลือกไว้
10	0.80	คัดเลือกไว้	25	1.00	คัดเลือกไว้
11	0.60	คัดออก	26	1.00	คัดเลือกไว้
12	1.00	คัดเลือกไว้	27	1.00	คัดเลือกไว้
13	1.00	คัดเลือกไว้	28	1.00	คัดเลือกไว้
14	1.00	คัดเลือกไว้	29	1.00	คัดเลือกไว้
15	1.00	คัดเลือกไว้	30	0.60	คัดออก

ตาราง 6 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.80	คัดเลือกไว้	16	1.00	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	17	1.00	คัดเลือกไว้
3	0.40	คัดออก	18	1.00	คัดเลือกไว้
4	1.00	คัดเลือกไว้	19	1.00	คัดเลือกไว้
5	1.00	คัดเลือกไว้	20	1.00	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดเลือกไว้	21	0.60	คัดเลือกไว้
7	0.40	คัดออก	22	1.00	คัดเลือกไว้
8	0.60	คัดออก	23	0.80	คัดเลือกไว้
9	1.00	คัดเลือกไว้	24	1.00	คัดเลือกไว้
10	0.80	คัดเลือกไว้	25	0.60	คัดเลือกไว้
11	0.80	คัดเลือกไว้	26	0.40	คัดออก
12	0.60	คัดเลือกไว้	27	0.40	คัดออก
13	0.80	คัดเลือกไว้	28	1.00	คัดเลือกไว้
14	1.00	คัดเลือกไว้	29	1.00	คัดเลือกไว้
15	0.80	คัดเลือกไว้	30	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 7 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.00	คัดเลือกไว้	16	1.00	คัดเลือกไว้
2	0.80	คัดเลือกไว้	17	1.00	คัดเลือกไว้
3	0.40	คัดออก	18	0.80	คัดเลือกไว้
4	1.00	คัดเลือกไว้	19	0.60	คัดเลือกไว้
5	0.60	คัดเลือกไว้	20	1.00	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดเลือกไว้	21	0.60	คัดเลือกไว้
7	0.80	คัดเลือกไว้	22	0.60	คัดเลือกไว้
8	0.60	คัดเลือกไว้	23	0.20	คัดออก
9	0.60	คัดเลือกไว้	24	1.00	คัดเลือกไว้
10	0.60	คัดเลือกไว้	25	0.40	คัดออก
11	1.00	คัดเลือกไว้	26	0.20	คัดออก
12	0.60	คัดเลือกไว้	27	0.20	คัดออก
13	0.60	คัดเลือกไว้	28	0.80	คัดเลือกไว้
14	0.60	คัดเลือกไว้	29	0.60	คัดเลือกไว้
15	0.60	คัดเลือกไว้	30	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.80	คัดเลือกไว้	16	1.00	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	17	0.60	คัดเลือกไว้
3	0.80	คัดเลือกไว้	18	0.80	คัดเลือกไว้
4	1.00	คัดเลือกไว้	19	1.00	คัดเลือกไว้
5	0.60	คัดออก	20	1.00	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดออก	21	1.00	คัดเลือกไว้
7	1.00	คัดเลือกไว้	22	1.00	คัดเลือกไว้
8	1.00	คัดเลือกไว้	23	1.00	คัดเลือกไว้
9	0.80	คัดเลือกไว้	24	1.00	คัดเลือกไว้
10	1.00	คัดเลือกไว้	25	0.40	คัดออก
11	0.60	คัดเลือกไว้	26	0.80	คัดเลือกไว้
12	1.00	คัดเลือกไว้	27	0.00	คัดออก
13	1.00	คัดเลือกไว้	28	0.80	คัดเลือกไว้
14	1.00	คัดเลือกไว้	29	0.80	คัดเลือกไว้
15	1.00	คัดเลือกไว้	30	0.40	คัดออก

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนวิชา

พระพุทธศาสนา

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.80	คัดเลือกไว้	16	0.80	คัดเลือกไว้
2	0.80	คัดเลือกไว้	17	0.40	คัดออก
3	0.80	คัดเลือกไว้	18	0.80	คัดเลือกไว้
4	0.80	คัดเลือกไว้	19	1.00	คัดเลือกไว้
5	1.00	คัดเลือกไว้	20	1.00	คัดเลือกไว้
6	0.80	คัดเลือกไว้	21	0.80	คัดเลือกไว้
7	1.00	คัดเลือกไว้	22	0.60	คัดเลือกไว้
8	1.00	คัดเลือกไว้	23	0.60	คัดเลือกไว้
9	1.00	คัดเลือกไว้	24	0.40	คัดออก
10	0.80	คัดเลือกไว้	25	0.40	คัดออก
11	0.80	คัดเลือกไว้	26	0.60	คัดเลือกไว้
12	0.60	คัดเลือกไว้	27	0.60	คัดเลือกไว้
13	0.80	คัดเลือกไว้	28	0.80	คัดเลือกไว้
14	0.80	คัดเลือกไว้	29	0.40	คัดออก
15	0.80	คัดเลือกไว้	30	0.40	คัดออก

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
พระพุทธศาสนา

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.00	คัดเลือกไว้	21	0.80	คัดเลือกไว้
2	0.80	คัดเลือกไว้	22	0.60	คัดเลือกไว้
3	0.80	คัดเลือกไว้	23	1.00	คัดเลือกไว้
4	1.00	คัดเลือกไว้	24	0.80	คัดเลือกไว้
5	0.60	คัดเลือกไว้	25	1.00	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดเลือกไว้	26	0.60	คัดเลือกไว้
7	1.00	คัดเลือกไว้	27	0.60	คัดเลือกไว้
8	1.00	คัดเลือกไว้	28	1.00	คัดเลือกไว้
9	0.80	คัดเลือกไว้	29	1.00	คัดเลือกไว้
10	1.00	คัดเลือกไว้	30	1.00	คัดเลือกไว้
11	0.80	คัดเลือกไว้	31	1.00	คัดเลือกไว้
12	0.80	คัดเลือกไว้	32	1.00	คัดเลือกไว้
13	0.60	คัดเลือกไว้	33	0.60	คัดเลือกไว้
14	0.60	คัดเลือกไว้	34	1.00	คัดเลือกไว้
15	0.60	คัดเลือกไว้	35	0.60	คัดเลือกไว้
16	0.60	คัดเลือกไว้	36	0.60	คัดเลือกไว้
17	0.80	คัดเลือกไว้	37	1.00	คัดเลือกไว้
18	0.80	คัดเลือกไว้	38	0.60	คัดเลือกไว้
19	0.60	คัดเลือกไว้	39	1.00	คัดเลือกไว้
20	0.60	คัดเลือกไว้	40	0.60	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ข

ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดปัจจัยแต่ละปัจจัยและ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	.2327	คัดเลือกไว้
2	.3624	คัดเลือกไว้
3	.2885	คัดเลือกไว้
4	.3565	คัดเลือกไว้
5	.2257	คัดเลือกไว้
6	.2844	คัดเลือกไว้
7	.3151	คัดเลือกไว้
8	.3853	คัดเลือกไว้
9	.2688	คัดเลือกไว้
10	.2891	คัดเลือกไว้
11	.2803	คัดเลือกไว้
12	.3869	คัดเลือกไว้
13	.3030	คัดเลือกไว้
14	.1832	คัดออก
15	.2500	คัดเลือกไว้
16	.2447	คัดเลือกไว้
17	.2985	คัดเลือกไว้
18	.2368	คัดเลือกไว้
19	.1914	คัดออก
20	.2715	คัดเลือกไว้
21	.2073	คัดออก
22	.3533	คัดเลือกไว้
23	.1776	คัดออก
24	.2780	คัดเลือกไว้
25	.2457	คัดออก

ตาราง 12 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	.3417	คัดเลือกไว้
2	.3672	คัดเลือกไว้
3	.4811	คัดเลือกไว้
4	.4717	คัดเลือกไว้
5	.4063	คัดเลือกไว้
6	.4807	คัดเลือกไว้
7	.2103	คัดออก
8	.2511	คัดเลือกไว้
9	.3276	คัดเลือกไว้
10	.2170	คัดออก
11	.1008	คัดออก
12	.2336	คัดเลือกไว้
13	.4065	คัดเลือกไว้
14	.2903	คัดเลือกไว้
15	.2158	คัดออก
16	.3233	คัดเลือกไว้
17	.3318	คัดเลือกไว้
18	.2306	คัดออก
19	.3025	คัดเลือกไว้
20	.3968	คัดเลือกไว้
21	.5401	คัดเลือกไว้
22	.4358	คัดเลือกไว้
23	.4385	คัดเลือกไว้
24	.4046	คัดเลือกไว้
25	.4146	คัดเลือกไว้

ตาราง 13 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	.2768	คัดเลือกไว้
2	.2835	คัดเลือกไว้
3	.5718	คัดเลือกไว้
4	.2936	คัดเลือกไว้
5	.4899	คัดเลือกไว้
6	.2125	คัดเลือกไว้
7	.0071	คัดออก
8	.2575	คัดเลือกไว้
9	.2541	คัดเลือกไว้
10	.0938	คัดออก
11	.4223	คัดเลือกไว้
12	.2849	คัดเลือกไว้
13	.2909	คัดเลือกไว้
14	.3373	คัดเลือกไว้
15	.1904	คัดออก
16	.3275	คัดเลือกไว้
17	.3962	คัดเลือกไว้
18	.2989	คัดเลือกไว้
19	.2807	คัดเลือกไว้
20	.4417	คัดเลือกไว้
21	.3235	คัดเลือกไว้
22	-.0346	คัดออก
23	.3026	คัดเลือกไว้
24	.5049	คัดเลือกไว้
25	.2092	คัดออก

ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	.4353	คัดเลือกไว้
2	.1297	คัดออก
3	.5309	คัดเลือกไว้
4	.4271	คัดเลือกไว้
5	.2409	คัดออก
6	.5199	คัดเลือกไว้
7	.2983	คัดเลือกไว้
8	.4715	คัดเลือกไว้
9	.1755	คัดออก
10	.2921	คัดเลือกไว้
11	.1819	คัดออก
12	.2988	คัดเลือกไว้
13	.2898	คัดเลือกไว้
14	.4745	คัดเลือกไว้
15	.3834	คัดเลือกไว้
16	.5188	คัดเลือกไว้
17	.3403	คัดเลือกไว้
18	.4385	คัดเลือกไว้
19	.4791	คัดเลือกไว้
20	.4037	คัดเลือกไว้
21	.2149	คัดออก
22	.2855	คัดเลือกไว้
23	.2533	คัดเลือกไว้
24	.3112	คัดเลือกไว้
25	.5633	คัดเลือกไว้

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	.2998	คัดเลือกไว้
2	.1838	คัดออก
3	.2636	คัดเลือกไว้
4	.2384	คัดเลือกไว้
5	.2877	คัดเลือกไว้
6	.2866	คัดเลือกไว้
7	.3121	คัดเลือกไว้
8	.3701	คัดเลือกไว้
9	-.4158	คัดออก
10	.2947	คัดเลือกไว้
11	.3693	คัดเลือกไว้
12	-.1031	คัดออก
13	.2663	คัดเลือกไว้
14	.2813	คัดเลือกไว้
15	.4645	คัดเลือกไว้
16	.2603	คัดเลือกไว้
17	.4507	คัดเลือกไว้
18	.2984	คัดเลือกไว้
19	.3660	คัดเลือกไว้
20	.2172	คัดเลือกไว้
21	.2685	คัดเลือกไว้
22	.2079	คัดเลือกไว้
23	.1803	คัดออก
24	.2584	คัดเลือกไว้
25	.0913	คัดออก

ตาราง 16 ค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ข้อ	p	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	p	r	ผลการคัดเลือก
1	0.20	0.60	คัดเลือกไว้	21	0.79	0.56	คัดเลือกไว้
2	0.14	0.28	คัดออก	22	0.38	0.20	คัดเลือกไว้
3	0.71	0.28	คัดเลือกไว้	23	0.75	0.37	คัดเลือกไว้
4	0.71	0.25	คัดเลือกไว้	24	0.94	0.06	คัดออก
5	0.76	0.47	คัดเลือกไว้	25	0.79	0.37	คัดเลือกไว้
6	0.79	0.23	คัดเลือกไว้	26	0.40	0.24	คัดเลือกไว้
7	0.54	0.56	คัดเลือกไว้	27	0.23	0.49	คัดเลือกไว้
8	0.25	0.09	คัดออก	28	0.71	0.34	คัดเลือกไว้
9	0.94	0.14	คัดออก	29	0.75	0.37	คัดเลือกไว้
10	0.75	0.43	คัดเลือกไว้	30	0.76	0.48	คัดเลือกไว้
11	0.34	0.21	คัดเลือกไว้	31	0.76	0.24	คัดเลือกไว้
12	0.47	0.66	คัดเลือกไว้	32	0.72	0.52	คัดเลือกไว้
13	0.25	0.14	คัดออก	33	0.72	0.52	คัดเลือกไว้
14	0.12	0.46	คัดออก	34	0.72	0.52	คัดเลือกไว้
15	0.30	0.48	คัดเลือกไว้	35	0.18	0.12	คัดออก
16	0.41	0.57	คัดเลือกไว้	36	0.77	0.52	คัดเลือกไว้
17	0.12	0.38	คัดออก	37	0.49	0.49	คัดเลือกไว้
18	0.14	0.43	คัดออก	38	0.75	0.52	คัดเลือกไว้
19	0.77	0.76	คัดเลือกไว้	39	0.76	0.58	คัดเลือกไว้
20	0.22	0.11	คัดออก	40	0.77	0.60	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ค

- แบบสอบถามวัดปัจจัยบางประการ
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาพระพุทธศาสนา

ชื่อ.....โรงเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

**แบบสอบถามวัดปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำเพื่อวัดปัจจัยบางประการของนักเรียน ซึ่งไม่มีข้อถูกหรือข้อผิดเพียงเป็นการปฏิบัติตนของนักเรียนเท่านั้น จึงให้นักเรียนตอบด้วยความเป็นจริง
2. ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ว่าตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนเพียงใดแล้วให้นักเรียนเติมเครื่องหมาย / ลงในช่อง เพียงช่องเดียว ในแต่ละข้อโดยพิจารณา ดังนี้

จริง	หมายถึง	ข้อความที่พิจารณานั้นตรงกับการปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียน
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความที่พิจารณานั้นตรงกับการปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความที่พิจารณานั้นตรงกับการปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียนเป็นส่วนน้อย
ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความที่พิจารณานั้นไม่ตรงกับการปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียน

3. การตอบแบบสอบถามให้นักเรียนปฏิบัติตามคำชี้แจงของแบบสอบถาม
4. การวิจัยนี้ มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาวិชาพระพุทธศาสนา จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนทุกข้อ และตรงกับการปฏิบัติหรือความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียนให้มากที่สุด

ΩΩΩ ขอขอบคุณที่นักเรียนให้ความร่วมมือ ΩΩΩ

การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

ข้อความ	จริง	ส่วนใหญ่จริง	จริงน้อย	ไม่จริง
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
1.ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถของตนเอง.....				
2.ครูบอกจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละบทเรียน.....				
3.ครูสรุปเนื้อหาที่เรียนหลังจากเรียนจบในแต่ละคาบ.....				
4.ครูใช้คำพูด คำนามกระตุ้นให้นักเรียนตอบหรือแสดงความคิดเห็น.....				
5.ครูสอนตามลำดับเนื้อหาในแบบเรียน.....				
6.ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและปฏิบัติงานร่วมกัน.....				
7.ครูให้นักเรียนทำโครงการโดยใช้ความรู้ที่เรียนมาประยุกต์.....				
8.ครูจัดสถานการณ์จำลองเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออก.....				
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน				
9.ครูเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้า.....				
10.ครูใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย.....				
11.ครูนำสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน.....				
12.ครูใช้สื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ขณะทำการสอน.....				
13.ครูให้นักเรียนร่วมใช้สื่อและอุปกรณ์ในการเรียนการสอน.....				
14.ครูมีเกมส์ที่หลากหลายมาให้นักเรียนเล่น.....				
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน				
15.ครูชี้แจงเกณฑ์ในการประเมินผลในแต่ละครั้ง.....				
16.ครูทดสอบความพร้อมของนักเรียนก่อนการสอนในแต่ละบทเรียน.....				
17.ครูให้นักเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม.....				
18.ครูทดสอบนักเรียนหลังเรียนจบบทเรียนแต่ละเรื่อง.....				
19.ครูแจ้งผลการวัดและประเมินผลกับนักเรียน.....				
20.ครูเสนอแนะแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนหลังจากการประเมินผล....				

ความรับผิดชอบต่อตนเอง

ข้อความ	จริง	ส่วนใหญ่จริง	จริงน้อย	ไม่จริง
ด้านการศึกษาเล่าเรียน				
1.ข้าพเจ้าเรียนด้วยความตั้งใจและเมื่อพบข้อสงสัยรีบซักถามครูทันที.....				
2.ข้าพเจ้าทำการบ้านส่งตามเวลาที่ครูกำหนด.....				
3.ข้าพเจ้าพยายามทำการบ้านจนเสร็จแม้ว่าจะเข้านอนดึกก็ทำตาม.....				
4.ข้าพเจ้าเอาใจใส่ต่อการเรียนทุกวิชา.....				
5.ข้าพเจ้าตั้งใจดูหนังสือเตรียมสอบเมื่อใกล้สอบ.....				
6.ข้าพเจ้าทำงานที่ค้างอยู่จนเสร็จแม้ว่าจะเลิกเรียนแล้วก็ตาม.....				
7.ข้าพเจ้าทำการบ้านส่งครูอย่างสม่ำเสมอแม้ว่าจะได้รับการตรวจหรือไม่ก็ตาม.....				
8.ข้าพเจ้าเตรียมอ่านบทเรียนล่วงหน้าก่อนเข้าห้องเรียน.....				
9.ข้าพเจ้าจัดตารางเรียนล่วงหน้า เพื่อจัดเตรียมหนังสือ และอุปกรณ์การเรียน.....				
ด้านการประพฤติปฏิบัติตน				
10.ข้าพเจ้ายอมรับผิดเมื่อข้าพเจ้าได้กระทำความผิด.....				
11.ข้าพเจ้าไม่พุดคุยเล่นกับเพื่อนในเวลาเรียน.....				
12.ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ.....				
13.ข้าพเจ้าจะดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน.....				
14.ข้าพเจ้าช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มของตนจนกว่าจะเสร็จ.....				
15.ข้าพเจ้าทำกิจกรรมของโรงเรียนจนเสร็จแม้ว่าจะมีปัญหาก็ตาม.....				
16.ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดแม้จะไม่ชอบก็ตาม.....				
17.ข้าพเจ้าจะใช้เงินในการศึกษาเล่าเรียนตามความจำเป็น.....				
18.ข้าพเจ้าไม่เคยย่อท้อและยอมแพ้ในการทำงาน.....				
19.ข้าพเจ้าจะรีบแก้ไขทันทีเมื่อพบว่างานมีข้อบกพร่อง.....				
20.ข้าพเจ้ายอมรับฟังข้อเสนอแนะที่ดีกว่าจากเพื่อน.....				

การควบคุมตนเอง

ข้อความ	จริง	ส่วนใหญ่จริง	จริงน้อย	ไม่จริง
1.ข้าพเจ้ามักจะคิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ก่อนพูดอะไรไป.....				
2.ข้าพเจ้าพยายามหักห้ามใจ ไม่ให้คิดอะไรที่ไม่ดีต่อคนอื่น.....				
3.ข้าพเจ้าสามารถแบ่งเวลาในการเรียน เล่น และช่วยงานบ้านได้.....				
4.ข้าพเจ้ามักจะคิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ก่อนทำอะไร.....				
5.ข้าพเจ้าสามารถควบคุมความนึกคิดของตัวเองได้.....				
6.ข้าพเจ้าไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของตนเอง.....				
7.ข้าพเจ้าสามารถทำการบ้าน งานบ้าน เสร็จทันตามกำหนด				
8.ข้าพเจ้าทำงานร่วมกับผู้อื่นได้แม้ว่าจะไม่ชอบก็ตาม.....				
9.ข้าพเจ้าสามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้ มากกว่าให้คนอื่นมาควบคุม....				
10.ข้าพเจ้ารู้สึกตัวว่าเป็นคนเจ้าอารมณ์.....				
11.ข้าพเจ้าสามารถทำตัวเข้ากับผู้อื่นได้.....				
12.ข้าพเจ้าพยายามทำให้ผลงานที่ตนเองทำออกมาดีที่สุด.....				
13.ข้าพเจ้าคิดว่าควรระหวัชข้อเท็จจริงเสียก่อนก่อนตัดสินใจเรื่องที่สำคัญ.....				
14.ข้าพเจ้าจะไม่แสดงอารมณ์โกรธเมื่อผู้ใหญ่ตักเตือน.....				
15.ข้าพเจ้าจะทำความดี แม้จะไม่มีใครเห็นก็ตาม.....				
16.ข้าพเจ้าระวังการกระทำผิดทางกาย วาจา				
17.ข้าพเจ้านึกอยากจะทำอะไรก็ทำทันที.....				
18.ข้าพเจ้าพร้อมที่จะรับผลที่ตามมาเมื่อข้าพเจ้าตัดสินใจทำอะไรไป.....				
19.ข้าพเจ้าทำงานในหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ.....				
20.ข้าพเจ้าจะเลิกความพยายามทันทีเมื่อความคิดของข้าพเจ้าหยุดชะงัก.				

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อความ	จริง	ส่วนใหญ่จริง	จริงน้อย	ไม่จริง
1.ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเพื่อทำคะแนนวิชาพระพุทธศาสนาให้สูงกว่าเพื่อนๆ				
2.ข้าพเจ้าสนใจในการอภิปรายปัญหาทางพุทธศาสนากับครูหรือผู้รู้.....				
3.ข้าพเจ้าพยายามทำให้งานเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาออกมาดีที่สุด.....				
4.ข้าพเจ้าคิดอยู่เสมอว่าอนาคตของตนเองขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการเรียน....				
5.ข้าพเจ้าจะพยายามทำความเข้าใจในบทเรียนวิชาพระพุทธศาสนา.....				
6.หากต้องการทำอะไร ข้าพเจ้าจะพยายามทำให้ดีกว่าคนอื่น.....				
7.ข้าพเจ้าใช้ความสามารถของตนเองเต็มที่ในการทำงานวิชาพระพุทธศาสนา..				
8.ข้าพเจ้าค้นคว้าหาความรู้ในวิชาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเสมอ.....				
9.ข้าพเจ้าชอบเปรียบเทียบผลงานในวิชาพุทธศาสนาของตนกับผู้อื่น.....				
10.ข้าพเจ้าพยายามตั้งใจเรียนถ้าทำคะแนนวิชาพระพุทธศาสนาไม่ดี				
11.ข้าพเจ้าพยายามทุกอย่างเพื่อให้สำเร็จตามความคาดหวังไว้.....				
12.ข้าพเจ้าจะพยายามมากขึ้นเมื่อรู้ว่าไม่เก่งวิชาพระพุทธศาสนา.....				
13.ข้าพเจ้าค้นคว้ามากเพื่อต้องการรอบรู้ในวิชาพระพุทธศาสนา.....				
14.ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อให้ได้คะแนนสอบดี.....				
15.ข้าพเจ้าพยายามค้นคว้าหาคำตอบในวิชาพระพุทธศาสนา.....				
16.ข้าพเจ้าพยายามที่จะทำข้อสอบให้ได้คะแนนมากที่สุด.....				
17.ข้าพเจ้ามีความตั้งใจเรียนวิชาพระพุทธศาสนาสูง.....				
18.ข้าพเจ้ามีความรู้ในวิชาพระพุทธศาสนาเพราะความพยายาม.....				
19.ข้าพเจ้าพยายามปฏิบัติตามหลักคำสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เรียนมา.....				
20.ข้าพเจ้าใช้ความรู้วิชาพระพุทธศาสนาของตนเองให้เป็นประโยชน์.....				

เจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ข้อความ	จริง	ส่วนใหญ่จริง	จริงน้อย	ไม่จริง
ด้านเนื้อหาวิชา				
1.ข้าพเจ้าชอบบทเรียนในวิชาพระพุทธศาสนา.....				
2.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาไม่มีประโยชน์.....				
3.ข้าพเจ้าชอบอ่านบทเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนเข้าเรียน.....				
4.ข้าพเจ้าชอบเล่าประวัติของพระพุทธเจ้า.....				
5.ข้าพเจ้าคิดว่าวิชาพระพุทธศาสนาสอนให้เข้าใจความจริงมากขึ้น.....				
6.ข้าพเจ้าเห็นว่าการฟังธรรมจากพระสงฆ์ทำให้เข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้น.....				
7.ข้าพเจ้าคิดว่าบทเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ยาก.....				
ด้านวิธีการเรียนการสอน				
8.ข้าพเจ้าชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองในห้องสมุดโดยเฉพาะวิชาพระพุทธศาสนา.....				
9.ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไม่จำเป็นต้องเรียนอยู่แต่ในชั้นเรียน..				
10.ข้าพเจ้าชอบครูที่ใช้อุปกรณ์การสอนหลากหลายและดึงดูดความสนใจ.....				
11.ข้าพเจ้าชอบเรียนเพราะครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน...				
12.ข้าพเจ้าชอบค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองในวิชาพระพุทธศาสนา.....				
13.ข้าพเจ้าชอบชมวิดิทัศน์เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ.....				
ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน				
14.ข้าพเจ้าเห็นว่าบรรยากาศในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาดี.....				
15.ข้าพเจ้าคิดว่าวิชาพระพุทธศาสนามีกิจกรรมการเรียนการสอนน่าเบื่อหน่าย.....				
16.ข้าพเจ้าชอบการนั่งสมาธิก่อนเริ่มเข้าสู่บทเรียนวิชาพระพุทธศาสนา.....				
17.ข้าพเจ้าไม่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา.....				
18.ข้าพเจ้าชอบการสนทนาธรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในชั้นเรียน.....				
19.ข้าพเจ้าไม่ชอบคร่ำครวญว่ากล่าวติเตียนในเวลาเรียนวิชาพระพุทธศาสนา.....				
20.ข้าพเจ้าไม่ชอบทำรายงานวิชาพระพุทธศาสนา.....				

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีข้อสอบทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลา 40 นาที
 2. แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 5 ตัวเลือก
 3. ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว
 4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับนี้ไม่มีผลต่อการประเมินผลการเรียนของนักเรียน ขอให้นักเรียนตั้งใจทำข้อสอบทุกข้ออย่างเต็มความสามารถ
-

1. การฆ่าหรือทำลายสิ่งมีชีวิตในทางพระพุทธศาสนามีข้อกำหนดตรงกับข้อใด ?
 - ก. ชีวิตศัตรูถือว่าไม่บาป
 - ข. ชีวิตทุกกรณีเป็นสิ่งไม่ดี
 - ค. เพื่อเป็นอาหารเป็นสิ่งควรทำ
 - ง. เพื่อความอยู่รอดถือว่าไม่บาป
 - จ. เพื่อการจัดงานเลี้ยงถือว่าไม่บาป
2. พระพุทธศาสนามากล่าวถึงเหตุปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตของมนุษย์ไว้ว่าเกิดจากเรื่องใด ?
 - ก. ความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม
 - ข. ความมานะพยายามอ้อนวอนสวรรค์
 - ค. ความเชื่อมั่นในอำนาจเทพยดาฟ้าดิน
 - ง. ความบังเอิญตามสถานการณ์รอบด้าน
 - จ. ความเพียรพยายามด้วยปัญญาของมนุษย์
3. การแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามวิธีการที่กล่าวไว้ในอริยสัจ ๔ ตรงกับข้อใด ?
 - ก. การพิสูจน์ทดลอง
 - ข. ปัญญาและความเพียร
 - ค. อำนาจและความเด็ดขาด
 - ง. ไหวพริบและความคล่องตัว
 - จ. ใจเย็นและความเพียรพยายาม

4. พระพุทธองค์พิสูจน์พบว่า การปฏิบัติตนแบบสุดโต่งไม่ว่าทางใดก็ไม่อาจนำไปสู่ทางพ้นทุกข์ที่แท้จริงได้ตรงกับข้อใด ?
- ก. การผจญมาร
 - ข. การทำทุกรกิริยา
 - ค. การปราบองคุลิมาล
 - ง. การโปรดพระเจ้าอชาตศัตรู
 - จ. การเดินจาริกออกกรุงดงคในป่าดงดิบ
5. ข้อใดไม่ใช่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ?
- ก. ไม่ลักทรัพย์
 - ข. ไม่เล่นการพนัน
 - ค. ไม่ผิดลูกเมียผู้อื่น
 - ง. ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
 - จ. ไม่ศึกษาคำสอนของศาสนาอื่น
6. การกระทำชอบหรือสัมมากัมมันตะเป็นการปฏิบัติตนที่ยึดถือตามแนวข้อใด ?
- ก. วัฒนธรรม
 - ข. กฎแห่งกรรม
 - ค. จารีตประเพณี
 - ง. กฎหมายบ้านเมือง
 - จ. เบญจศีล เบญจธรรม
7. สாரานจะประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยวิธีการตามแนวพระพุทธศาสนาได้ตรงกับข้อใด ?
- ก. ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน
 - ข. ออกไปผูกมิตรกับชนทุกชั้น
 - ค. วางแผนใช้จ่ายเงินทองเต็มที่
 - ง. แสวงหามิตรสหายหลาย ๆ วงการ
 - จ. เดินชมสินค้าและสอบถามราคาสินค้า
8. พระสิทธัตถะโคตรมะคันคว่าหาทางพ้นทุกข์จนบรรลุฌานสมาบัติ ๗ ชั้น จากใคร ?
- ก. เตียรถีย
 - ข. พิมพิสาร
 - ค. ปัญจวัคคีย์
 - ง. อาฬารดาบส
 - จ. อุททกดาบส

9. ข้อต่อไปนี้จะแสดงถึงการศึกษาหาทางพ้นทุกข์ของพระสิทธัตถะโคตรมะก่อนยุคการบำเพ็ญทุกรกิริยา ยกเว้นข้อใด ?
- ก. นั่งเปลือยกายตากลมและฝน
 - ข. กินโคมัย (มูลโค) ยืนเขย่งเท้า
 - ค. นั่งสงบจิตนิ่งเป็นสมาธิแน่น
 - ง. กินอาหารที่ไม่มีปลาและเนื้อเจือปน
 - จ. เอาลันดุนพาดาน จนเหงื่อไหลออกจากรักแร้
10. เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงทราบเรื่องที่พระเจ้าอชาตศัตรูต้องการพระราชสมบัติพระเจ้าพิมพิสารทรงปฏิบัติอย่างไร ?
- ก. สั่งจับไปขังในหอคอย
 - ข. ทรมานให้สิ้นพระชนม์
 - ค. ยกพระราชสมบัติให้ครองโดยดี
 - ง. แบ่งพระราชสมบัติให้ครองกึ่งหนึ่ง
 - จ. บริจาคพระราชสมบัติเข้าเป็นของวัด
11. ปัญจวัคคีย์เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าอย่างไร ?
- ก. เป็นอาจารย์
 - ข. เป็นโยมอุปัฏฐาก
 - ค. เป็นพระญาติสนิท
 - ง. เป็นกัลลภประจำพระองค์
 - จ. เป็นมหาดเล็กรักษาพระองค์
12. ภัยสังคมสำหรับผู้หญิงมีมาทุกสมัย ดังปรากฏเป็นอุทาหรณ์สอนใจในประวัติของพุทธสาวิกาท่านใด ?
- ก. พระเขมาเถรี
 - ข. พระนางกัสาโคตรมี
 - ค. พระอุบลวรรณาเถรี
 - ง. พระนางสิริมหามายา
 - จ. พระนางสังฆมิตตาเถรี

13. การเรียนในข้อใดมีลักษณะที่ส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนที่สมบูรณ์ ?
- ก. เรียนวิทยาศาสตร์และพลศึกษา
 - ข. เรียนวิทยาศาสตร์และพลานามัย
 - ค. เรียนวิทยาศาสตร์และจริยธรรม
 - ง. เรียนวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา
 - จ. เรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
14. ในทางพระพุทธศาสนาผู้มีวินัยพึงปฏิบัติตามธรรมะข้อใดจึงเหมาะสมที่สุด ?
- ก. ไตรลักษณ์
 - ข. เบญจธรรม
 - ค. ธรรมสมาทาน
 - ง. ปฐมสมโพธิกถา
 - จ. อกุศลกรรมบถ 10
15. วาจาดีที่เป็นสุภาสิตควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ ยกเว้นข้อใด ?
- ก. เป็นวาจาที่สร้างความสามัคคี
 - ข. เป็นคำพูดแสดงเจตนาดี ประกอบด้วยคำคมไพเราะ
 - ค. เป็นคำพูดไพเราะ มีเหตุมีผล เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง
 - ง. เป็นวาจาดีเสมอไม่ว่าจะพูดกับใคร ที่ไหน เมื่อไรก็ตาม
 - จ. เป็นวาจาที่กล่าวโดยผู้มีเกียรติน่าเชื่อถือในทุกวงการเท่านั้น
16. ผู้ที่มีความเจริญก้าวหน้าในการเล่าเรียนจำเป็นต้องมีคุณลักษณะสำคัญที่สุดในข้อใด ?
- ก. มีฐานะการเงินดี
 - ข. มีสมัศรรคพวก
 - ค. มีศีลธรรมประจำใจ
 - ง. มีความสามารถในการพูด
 - จ. มีความพยายามและอดทน
17. “อารยวัฑฒิ” เป็นความเจริญทางด้านใด ?
- ก. การค้า
 - ข. การเรียน
 - ค. ยศถาบรรดาศักดิ์
 - ง. ทางโลก มีความสุขกายสบายใจ
 - จ. ทางดี ทางธรรม ทำให้ใจมีความสุข

18. หลักธรรมสาราณียธรรม ๖ มีความหมายตรงกับข้อใด ?
- ก. ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน
 - ข. ธรรมสำหรับสอนนักปราชญ์
 - ค. ธรรมสำหรับการสร้างครอบครัว
 - ง. ธรรมสำหรับใช้เป็นหลักในการสร้างความสามัคคี
 - จ. ธรรมสำหรับสาราณียกรผู้ต้องการความสำเร็จในอาชีพ
19. ผู้มีวินัยทางเศรษฐกิจหมายถึงการปฏิบัติตนตามข้อใด ?
- ก. สลัดข้อข้าวตักบาตรพระ
 - ข. เกศวดีเรียนเศรษฐศาสตร์
 - ค. กาญจนารู้จักเข้าแถวซื้อสินค้า
 - ง. กุสุมาชอบซื้อสินค้าที่แจกของแถม
 - จ. เกษราารู้จักประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตัว
20. ระเบียบวินัยทางศาสนามีประโยชน์ต่อนักเรียนดังต่อไปนี้ ยกเว้นข้อใด ?
- ก. ช่วยให้ศาสนาเจริญรุ่งเรือง
 - ข. ช่วยทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น
 - ค. ช่วยให้เกรงกลัวศาสนาอื่นมากขึ้น
 - ง. ช่วยให้มีความสงบทางจิตใจมากขึ้น
 - จ. ช่วยให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น
21. หากนักเรียนต้องการเริ่มต้นเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง ควรปฏิบัติตนอย่างไร ?
- ก. ฝึกทำสมาธิก่อนนอน
 - ข. รู้จักค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องระเบียบวินัย
 - ค. พยายามพูดคุยกับผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง
 - ง. รู้จักกาลเทศะในการเข้าสมาคมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ
 - จ. สำรวจการกระทำของตนเองด้วยใจเป็นกลางอยู่เสมอ
22. ข้อต่อไปนี้ข้อใดกล่าวถึงศีลที่ใช้ในการฝึกฝนอบรมพระภิกษุสงฆ์ได้ถูกต้องที่สุด ?
- ก. ศีลตามกฎของมหาเถรสมาคม
 - ข. ศีลในปาติโมกข์สำหรับภิกษุสงฆ์มี ๒๒๗ ข้อ
 - ค. ศีลในปาติโมกข์สำหรับภิกษุณีมีน้อยกว่าพระสงฆ์
 - ง. ศีลนอกปาติโมกข์ได้แก่ศีลที่กล่าวถึงรายละเอียดของศีลในปาติโมกข์
 - จ. ศีลเกี่ยวกับมรรยาทการปฏิบัติตนในที่ชุมนุมของพระสงฆ์รวมอยู่กับศีลในปาติโมกข์

23. ในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า พระสงฆ์พึงปฏิบัติหน้าที่ตามข้อใดมากที่สุด ?
- ก. เรื่องทางวิทยาศาสตร์
 - ข. คำสอนสำหรับคนทุกระดับ
 - ค. เรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติ
 - ง. เรื่องเล็กซึ่งเกินสามัญชนจะเข้าใจได้
 - จ. เรื่องที่เหมาะสมสำหรับปัญญาชนเท่านั้น
24. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่สำคัญของพระสงฆ์จะพึงปฏิบัติ ?
- ก. เผยแผ่คำสอนในพุทธศาสนา
 - ข. เล่าเรียนพระธรรมคำสอนให้เข้าใจชัดเจน
 - ค. ประพฤติดีปฏิบัติชอบตามหลักพระพุทธศาสนา
 - ง. ยกตนให้เป็นทีเคารพนับถือเหนือองค์พระพุทธเจ้า
 - จ. ชี้แจงหลักการของพระพุทธศาสนาให้ผู้อื่นเข้าใจได้
25. เมื่อสถานที่ประชุมจัดที่นั่งให้นั่งกับพื้น การจัดอาสนะสงฆ์ควรจัดเป็นอย่างไร ?
- ก. ลาดอาสนะบนเสื่ออีกชั้นหนึ่ง
 - ข. ปูเสื่อในระดับเดียวกับฆราวาส
 - ค. จัดอาสนะระดับเดียวกับฆราวาส
 - ง. จัดอาสนะฝั่งขวามือของฆราวาส
 - จ. จัดอาสนะในระดับใดก็ได้ตามความเหมาะสมของสถานที่
26. “นิสสัย ๔” มีความหมายเกี่ยวข้องกับผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาตรงกับข้อใด ?
- ก. เบญจศีล เบญจธรรม
 - ข. หลักการปฏิบัติตามพระวินัย
 - ค. หลักสำคัญในพระอภิธรรม
 - ง. ข้อห้าม ๔ ประการของพระนวกะ
 - จ. ปัจจัยพื้นฐานแห่งการดำรงชีพ ๔ ประการ
27. การทำงานอย่างไรจึงถูกต้องที่สุดตามหลักพระพุทธศาสนา ?
- ก. ทำตามหน้าที่ของตนเอง
 - ข. ทำงานด้วยศรัทธาให้น้อยที่สุด
 - ค. อยู่เฉยๆไม่ต้องทำงานมากนัก
 - ง. ใช้ธรรมฉันทะในการทำงานเสมอ
 - จ. หลีกหลบปัญหาไปสู่ความสันโดษ

28. ข้อใดไม่ใช่ความสำคัญของพระภิกษุสงฆ์ ?

- ก. ผู้ศึกษาหลักธรรมทางพุทธศาสนา
- ข. ผู้ประพฤติดีเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน
- ค. เป็นศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนา
- ง. เป็นที่พึ่งทางโลกและทางธรรมของประชาชน
- จ. ผู้ที่ควรจะศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาอื่น

29. การฝึกอบรมพระผู้บวชใหม่ทางด้านศีล ช่วยให้คุณมีพัฒนาการอย่างไร ?

- ก. เป็นการเพิ่มความศรัทธายิ่งขึ้น
- ข. ได้ชื่อว่าเข้าถึงพระศาสนาอย่างแท้จริง
- ค. สามารถสวดมนต์ได้อย่างถูกต้องไพเราะ
- ง. สามารถเข้าสมาคมกับผู้บวชมาก่อนได้ดีขึ้น
- จ. รู้จักควบคุมกาย วาจาให้อยู่ในระเบียบเรียบร้อย

30. เมื่อพระสงฆ์มาที่บ้านเราควรปฏิบัติในการต้อนรับเช่นใด ?

- ก. นิมนต์ท่านแสดงธรรม
- ข. นิมนต์ไปนั่งในห้องรับแขกแต่เพียงองค์เดียว
- ค. ถวายน้ำชาแล้วปล่อยให้ท่านนั่งสงบโดยลำพัง
- ง. ถวายน้ำร้อนน้ำเย็นตามแต่สะดวกเมื่อท่านนั่งเรียบร้อยแล้ว
- จ. เปิดวิทยุหรือวิดีโอเทปสารคดีถวายแต่ท่านเมื่อท่านนั่งเรียบร้อยแล้ว

.....
(สาธุ สาธุ สาธุ , ฉันจะทำความดีให้มากที่สุดกว่าใคร)

ภาคผนวก ง

ตารางวิเคราะห์รายละเอียดจำแนกเนื้อหาและพฤติกรรม
วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตารางวิเคราะห์รายละเอียดจำแนกเนื้อหาและพฤติกรรมวิชาพระพุทธศาสนา ชั้น ม. 4

เนื้อหาการเรียนรู้	ระดับพฤติกรรม			
	ความรู้ ความ จำ	ความ เข้าใจ	การ นำไป ใช้	รวม
1 ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา (1.1) วิเคราะห์ทฤษฎีที่เป็นหลักสากล ที่ พระพุทธศาสนาสอนเน้นอยู่เสมอได้ (1.2) อภิปรายถึงทางสายกลางที่เป็นแนวปฏิบัติของ พระพุทธศาสนาได้	5	3	2	10
2 พุทธประวัติ ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา และ ชาวพุทธตัวอย่าง (2.1) อภิปรายถึงแนวทางการตรัสรู้และการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาได้ (2.2)อธิบายประวัติพระปทุมมกันตานิบุตร พระ อุบลวรรณาเถรีและพระเจ้าอชาตศัตรูอย่างสังเขปได้ (2.3)วิเคราะห์คุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างของ พระปทุมมกันตานิบุตร พระอุบลวรรณาเถรี และพระ เจ้าอชาตศัตรูได้	5	3	2	10
3 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (3.1)บอกความหมายและจำแนกหลักธรรมอารยวัชฌิ 5 ได้ (3.2)อธิบายความหมายและวิเคราะห์ความสำคัญของ หลักธรรมสารณียธรรม 6 ได้	5	3	2	10
4 พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ (4.1)วิเคราะห์หน้าที่ที่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ได้ (4.2)อธิบายวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ ทั้งทางกาย วาจา และใจอย่างสังเขปได้	5	3	2	10
รวม	20	12	8	40

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

- 1.รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
- 2.อาจารย์ชาญวิทย์ จรัสสุทธิศรี
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 1
- 3.อาจารย์อดุลย์ ไบกุหลาบ
นักวิชาการศึกษา 6 มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 4.อาจารย์ธีรยุทธ ภูเขา
อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียนบ้านหนองตะขบ จ.ชัยนาท
- 5.อาจารย์ชฎาธาร คำเนียม
อาจารย์กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายประถม)
- 6.อาจารย์อรินทร์ น่วมถนอม
คศ. 3 โรงเรียนบางกะปิ
- 7.ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติคุณ รุ่งเรือง
ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายประกันคุณภาพ/วิจัยและพัฒนาบุคลากร โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
- 8.อาจารย์นที ศิริมัย
หัวหน้าหมวดกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พระวิจิต วิเศษวงษา (ชิตวโร)
วันเดือนปีเกิด	29 กรกฎาคม พ.ศ. 2520
สถานที่เกิด	อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	23 วัดศรีบุญเรือง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 E-mail address ; wiwongsa@hotmail.com
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	นักธรรมชั้นเอก จากสำนักเรียนวัดศรีบุญเรือง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2538	เปรียญธรรมประโยค ๑-๒ จากสำนักเรียนวัดศรีบุญเรือง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดศรีบุญเรือง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2544	พธ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิชาเอกภาษาอังกฤษ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2549	กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร